

Oblacila
za solo in dom
za sport in izlete
PRODAJNI SERVIS

Molodna hiša
LJUBLJANA - MARIBOR

Letošnji 29. november v Zidanem mostu ni bil praznik: takoj po hudi železniški nesreči so sneli s postajnih poslopij praznično cvetje in okrasje.

Vlak številka 513

STRAN 4

»Svoboda«, zadnja raketa celjskega astronautično raketnega kluba, se je dvignila 9. maja 1965.

Celjske rakete

STRAN 5

VAŠA VPRAŠANJA NAŠI ODGOVORI

Rojaki na tujem, probleme, težave in skrbi, ki vas tarejo, prevalite na naša ramena, zaupajte jih nam in pišite na naslov:
UREDNIŠTVO TT
P. P. 150
LJUBLJANA

V rubriki »Vaša vprašanja — naši odgovori« vam odgovarjajo naši strokovnjaki povsem brezplačno.

NOVI PROMETNI ZAKON

Zvedel sem, da so doma, v domovini, izšli novi prometni predpisi oziroma novi zakon, in da bodo zamenjali vozniška dovoljenja. Pa me s tem v zvezi zanima, kdaj bodo to storiili, in kje bi kupil knjigo z novimi predpisi. Slišal sem tudi, da lahko po novem delam izpit za voznika amaterja B kategorije brez tečaja. Ker nas je tu v Nemčiji več, ki imamo izpite za vozila kategorije A in bi si radi pridobili še izpit za vozila kategorije B, vas prosim, če nam to pojasnite.

Nekatere tovariše pa zanima, če soferski izpit za tovornjak, ki so ga opravili v Nemčiji, velja tudi doma?

S. D., 43, Essen, Barbeck

Od 4. aprila 1965 dalje velja v Jugoslaviji temeljni zakon o varnosti prometa na javnih cestah. S tem zakonom so določena in urejena temeljna in posebna prometna pravila, ravnanje ob prometni nesreči, o športnih in drugih prireditvah na cestah, o prometnih znakih, o voznikih motornih vozil, o vozilih in druge za varnost prometa pomembne zadeve.

Med drugim zakon določa tudi zamenjavo voznikih dovoljenj, ki bo v letu 1966. Točen čas zamenjave bo objavljen. Vozniki motornih vozil niso več ločeni na voznike amaterje in poklicne voznike, pač pa so samo vozniki, ki imajo vozniška dovoljenja za vožnjo motornih vozil, ki so razvrščena v tele kategorije: A, B, C, D, E in F.

Vsak kandidat za voznika motornih vozil si po lastnem preudarku izbere voznika, ki ga bo pripravil za vozniški izpit in poučeval v praktični vožnji. Torej tečaj za voznika ni obvezen. Če kandidat za voznika želi, pa lahko obiskuje tečaj za voznike.

Voznik, ki že ima vozniško dovoljenje, na primer za motorna vozila kategorije A, sme delati vozniški izpit za motorna vozila kategorije B ali C, ko je star 18 let, za motorna vozila kategorije D (to je avtobuse in trolejbus) pa, ko je star 21 let, če je najmanj dve leti praktično vozil motorna vozila, pri katerih največja dovoljena teža presega 3500 kg (to je motorna vozila kategorije C).

Zakon ureja tudi zamenjavo voznikih dovoljenj, ki jih je izdal pristojni organ tuje države (na primer pristojni organ v Nemčiji). Jugoslovanski državljani, ki imajo stalno prebivališče zunaj Jugoslavije, smejo v cestnem prometu voziti motorna vozila s tujim veljavnim voznikim dovoljenjem še 15 dni od prihoda v Jugoslavijo. Te osebe pa dobijo na svojo zahtevo (vložitvi morajo pri občinskem organu za notranje zadeve prošnjo za zamenjavo voznikškega dovoljenja) brez izpita jugoslovansko vozniško dovoljenje za tisto kategorijo motornih vozil, ki jih imajo pravico voziti s tujim voznikim dovoljenjem.

Prošnjo za zamenjavo tuje voznikškega dovoljenja za jugoslovanskim voznikim dovoljenjem morajo vložiti v šestih mesecih od prihoda v Jugoslavijo.

Avto-moto zveza Slovenije je v posebni brošuri izdala temeljni zakon o varnosti prometa na javnih cestah, ki jo je moč kupiti v vsaki knjigarni in tudi v nekaterih trafikah za 150 dinarjev.

O MOTORNEM KOLESU

V Avstriji delam že skoraj dve leti. Imam motorno kolo znamke »Puch 250« in novo kolo. Na zimo mislim priti domov. Ne vem pa, če lahko pripeljem s seboj v Jugoslavijo motorno kolo. Če ga lahko pripeljem, bi rad vedel, kolikšne so carinske davjate. Vnaprej se vam lepo zahvaljujem za odgovor.

K. K., Steiermark, Avstrija

Osebnih avtomobile in motorna kolesa smejo naši občani uvažati le, če jih kupijo z devizami, ki jih imajo naložene kot hranilne vloge pri Narodni banki — centrali za Slovenijo v Ljubljani. Osebnih motornih vozil, smejo razen lastnikov deviznih računov — hranilnih vlog, uvažati občani še v naslednjih primerih: Naši in tuji občani pri stalni naselitvi v Jugoslavijo, če so živeli v tujini najmanj 5 let, plačati pa morajo vse carinske davjate. Tisti, ki so se izselili iz bivše Jugoslavije pred 6. aprilom 1941. leta — pa so oproščeni plačila carinskih davjate na osebno motorno vozilo. Plačila carinskih davjate so oproščeni tudi občani, ki dobijo motorno vozilo iz naslova dediščine in tisti, ki kupijo motorno vozilo iz zavarovalnice, ki jo dobijo za uničeno, v devizah plačano vozilo. Pomeni, da carinarnica dovoljuje uvoz osebnega motornega vozila le, če je uvoznik v posesti listine, izdane od Narodne banke, da je vozilo plačano iz hranilne vloge — deviznega računa. Če občan — uvoznik izpolnjuje enega od naštetih pogojev, sme uvoziti osebno motorno vozilo, plačati pa mora vse carinske davjate in to: carinska stopnja za motorna kolesa je 36 odstotkov in 12 odstotkov prometnega davka; za osebne avtomobile je carinska stopnja 50 odstotkov, stopnja prometnega davka pa je do vrednosti 2.300.000 dinarjev 12 odstotkov, nad 2.300.000 do 3.000.000 dinarjev 20 odstotkov, nad 3.000.000 do 4.000.000 dinarjev je 50 odstotkov, za vrednosti nad 4.000.000 dinarjev pa je stopnja prometnega davka 100 odstotkov. Vrednost določa Avtomoto zveza Jugoslavije v Beogradu na podlagi tuje izvozne cene, preračunane po uradnem tečaju v dinarje, dodajo se prevozniki in drugi stroški do jugoslovanske meje. Za rabljeno osebno motorno vozilo se določijo cena, kakor da je novo. Pomeni, da se rabljenega motornega vozila ne izplača uvažati. Osnovo za obračun prometnega davka se ugotovi tako, da se gornji vrednosti prišteje še znesek carine. Iz vašega vprašanja izhaja, da se v tujini nahajate 2 leti, da ste v posesti motornega kolesa, ki ste ga kupili v tujini, ne da bi izpolnjevali enega od naštetih pogojev. To pomeni, da nimate pogojev za uvoz motornega kolesa. Dvokolo lahko uvozite, plačati pa boste morali 12.500 dinarjev carinskih davjate.

NOVOLETNA DARILA

Cimprej mi začnite pošiljati TT in po možnosti tudi odgovorite, kako je s carino za darilne pakete ob novem letu. Ze vnaprej najlepša hvala.

L. D., Gunarstorp, Svedska

Blago, ki ga sprejemajo v pošilkah iz tujine jugoslovanski ali tuji državljani, če skupna vrednost blaga ne presega 4000 dinarjev, je oproščeno plačila carinskih davjate. Vrednost se vzame po cenah iz liste tekočih cen, ki jo predpisuje direktor carinske uprave Jugoslavije. Če cene za posamezno blago niso predvidene v listi tekočih cen, se vzamejo cene za isto ali podobno blago v notranji trgovini na drobno, zmanjšano za 20 odstotkov. Prazniki se hitro bližajo in skromna darila bo treba hitro odposlati. Navedli bomo nekaj artiklov iz liste tekočih cen. Odpošiljatelj naj tako kombinirajo posamezno pošiljko, da pošiljka ne prekorači skupno vrednost 4000 dinarjev. Cene veljajo za običajno mersko enoto kg, liter, komad ali kvadratni meter. V izjemnih primerih pa bomo navedli tudi mersko enoto in to: banane 400, kokosov oreh 320, ananas 320, limone 300, pomaranče in mandarine 280, suho grozde 400, surova kava 1500, pražena in mleta kava 2200, poper črni 1500, poper beli 2200, karamela 600, kakav v prahu, nesladkan 600, čokolada 1800, šampanjec 3000, desertna vina 500, vermut 800, kreme za osebno nego 15.000 za kg, milo za nego telesa 3000, kolonjska voda 9000, filmi črno-beli 600, kolor 1000; torbice iz usnja za kg 6000, iz umetnega usnja 4000, iz umetnih in ostalih snovi 2500; pletene rokavice 4000; ženske najlon nogavice 800, otroške 300, moške 500; volnene nogavice 500, oblike in pribor za dojenčke 1500 za kg; kravate bombažne 300, volnene 400, svilene in druge 750; stezniki in prsniki 2500, električni vzglavniki 2000, zračne blazine 4000; obutev iz podplatov, ostalo iz gume, moško 3500, žensko 2500, otroško 1000; ženski čevlji 4000, otroški 1600, razne kape 1000, dežniki 3500; stroji za mletje mesa 1400, orehov 1200; žepni noži 800, aparat za britje 1000, žilete 40, britve 2000, aparat za brušenje žilet 3500, navadni pribor za manikiranje 1400, jedilni pribor 3500 za kg, električni mlini za kavo 4000, žepne električne lampe z akumulatorjem 3000, električni aparat za kuhanje kave 2500, ure budilke 3000; gramofonske plošče od 17 cm do 17 cm 500, preko 17 cm 1200; krtače za obleke 300, za zobe 150, za britje 300, lutke brez mehanizma 4000; ostale igrače brez mehanizma 1500 in z mehanizmom 3000 za kg; karte za igranje 750, šah garnitura 1000, drsalke 3000, kotalke 3800, nalivna peresa z navadnim perescem 600; navadni patent svinčnik 750, pelikan 3000, kemični svinčniki 250, navadni žigalniki 1000; glavniki za okras 400, navadni 90.

S prednjim bo vsem olajšano, to je pošiljateljem za izbor skromnih in praktičnih daril, svojcem in znanjem v domovini pa ne bo treba plačati carinskih davjate.

BREZ VIZUMOV V AVSTRIJO

Prejšnji teden so v Beogradu parafirali sporazum o ukinitvi vizumov med Jugoslavijo in Avstrijo. Po sporazumu bodo ukinitvi vse vrste vizumov, razen v primerih, ko se bo kdo hotel zaposliti. Za ta primer je predvidena posebna procedura. Sporazum bo začel veljati še letos, takoj ko ga bodo podpisali na Dunaju konec decembra. Ukinitve vizumov bo v marsičem olajšala potovanja turistov v obe smeri, sporazum pa pomeni še eno potrditev dobrih soseskih odnosov med Jugoslavijo in Avstrijo. Avstrija je 15. država, s katero je Jugoslavija sklenila sporazum o ukinitvi vseh vizumov. Med temi državami je pet skandinavskih dežel, tri arabske dežele severne Afrike, Tanzanija, Kuba in nekaj držav vzhodne Evrope. Medtem ko so se pogajanja z Madžarsko pravkar končala, so se 2. decembra začela pogajanja za odpravo vizumov z Italijo.

BREZ RAZLIKE - TUJEC ALI DOMAČIN

— Svicarji so dejansko svojevrstni ljudje, — mi je v pogovoru dejal Sveto Krstulović s Hvara, ko sva se slučajno srečala v kakih dvajset kilometrov oddaljenem Dietikonu pri Zürichu, kjer dela (kakor tudi kakih dvajset deket iz podjetja »Ideala« iz Nove Gorice, ki so tamkaj na večmesečni praksi) v elektroindustrijskem koncernu. — Svojevrstni predvsem zaradi tega, — je nadaljeval, — ker med domačimi delavci in tujci ne delajo nobenih razlik. To vem iz lastne izkušnje. Pogledite: komaj osem mesecev delam v švici in že od prvega meseca dalje, od prvega plače dobivam po pol franka več na uro! Se več, zdaj je celo švicarski delavec, ki dela v tej tovarni že petnajst let, moj pomočnik!

— Doma sem bil električar, tu pa zdaj montiram v tovarni naj-

občutiljivejše dele v električnih železnih strojih.

— Kako se počutite?
— Težko je v tujini, predvsem zaradi domotožja. Doma imam družino in dolčas mi je po njej. Toda če hočem kaj zaslužiti ...

— Koliko pa prejmete?
— Devetsto osemdeset frankov. To je čisti zaslužek, saj v tem niso vračunani davki, zavarovanja, pokojnina in podobno. Ta denar dobim brez odtegljajev.

— Kaj menite o Svicarjih kot delodajalcih?

— Moram reči, da so zelo konkretni. Zlasti do nas Jugoslovancev, ki nas kot delavce spoštujejo. Še najbolj od vseh tujevcv Grkov in Turkov, denimo, sploh ne marajo, pa tudi Italijani, čeprav jih je največ tu v Švici, jim niso kdove kako pri srcu. Verjemite mi, da sem prišel semkaj s precej negotovimi ob-

čutki. Mislim sem, da bom kot tujec zapostavljen; pa tu ni tako kot drugje, kot pravijo. Svicar ne gleda na tvojo nacionalno pripadnost. Zanj je edino merilo — delo! Če delaš dobro, natančno, pošteno, ti bo Svicar tudi pošteno plačal.

— Ali morate tu več delati kot doma?

— Delati je treba povsod. Ne morem reči, da se tu bolj spotim, kot sem se doma! Ne! Toda razlika je v tem, da je tu delo tako dobro organizirano, da je pač treba delati in nimaš časa misliti na druge reči ali se ukvarjati z drugimi problemi, ki ne sodijo neposredno k tvojemu delovnemu mestu. Tu ni problema reprodukcijskega materiala, orodja ali vsega tistega, kar potrebuješ. Vse imaš. Vse ti preskrbijo, tako da lahko v celoti izkoristiš ves tvoj delovni čas ... Če nič drugega, natančnosti se bom

navadil, da bo veselje!

— Mislite, da bi pri nas, če bi tako delali kot tu, lahko prav toliko zaslužili?

— Ne vem. Menim, da ne. Vsaj za sedaj ne. Vprašanje pa je, če bi mi pri nas sploh zaupali tako zamotano in zahtevno delo, kot mi ga tukaj. Sem vendar povsem navaden električar ...

— Kdaj mislite domov?

— Kmalu, prav kmalu, če prav ...

— In načrti doma?

— Moja želja: delo v inštitutu, če bo sreča!

— Zakaj, menite, toliko naših ljudi odhaja v tujino na delo?

— Zaslužek je pri nas, starejših, na prvem mestu. Pri mlajših pa je tu še precej radovednosti, kako je drugod po svetu. Povsod je lepo, toda doma je le najlepše ... — Je bolj zase kot meni delal električar Sveto s Hvara.

I. A.

VOJAŠKI OBVEZNIKI IN BIVANJE V TUJINI

Državni sekretar za narodno obrambo Ivan Gošnjak je izdal dva odloka, ki natančno določata okoliščine, v katerih lahko dobijo vojaški obvezniki dovoljenje za bivanje v tujini in za odpust iz jugoslovanskega državljanstva.

Kakšni so torej pogoji? Vojaški obveznik rekrut ne more dobiti dovoljenja za stalno bivanje v tujini in tudi ne odpust iz jugoslovanskega državljanstva, če je že dobil poziv za odsluženje vojaškega roka. Oboje tudi ni mogoče, če je vojaški obveznik v kazenskem postopku, ker se ni

odzval pozivu ali če se je drugače izognil vojaški službi. Razen tega pa ne bo dobil odpusta iz našega državljanstva niti v primeru, če je odpotoval v tujino brez potnega lista.

Izjemoma bodo dali dovoljenje tistemu obvezniku rekrutu, ki je prejel poziv za odsluženje vojaškega roka, v primeru, če se skupaj s svojo družino izseli iz dežele ali če se želi preseliti k staršem, ki stalno prebivajo v tujini. Dovoljenje za stalno bivanje in tujini velja leto dni.

Na predlog diplomatskega ozioroma konzularnega predstavništva lahko komanda vojnega okrožja tudi izjemoma dovoli stalno bivanje obvezniku rekrutu, ki je brez potnega lista odšel v tujino, kakor tudi obvezniku, ki je odpotoval z vizumom za začasno bivanje, pa ga želi v tujini zamenjati za vizumom za stalno bivanje. Takšnim osebam in tistim, ki so odslužili vojaški rok, pa se muče v tujini brez vizuma za stalno bivanje, se tudi izjemoma glede vojaške obveznosti, na

predlog predstavništva in v sporazumu z državnim sekretaratom za narodno obrambo, dovolijo odpust iz našega državljanstva.

Za vojaške obveznike oziroma tiste, ki so odslužili vojaški rok ali ki so ga oproščeni zaradi ne sposobnosti, glede vojaške obveznosti ni ovir, da dobe vizum za potovanje v tujino, kjer nameravajo stalno prebivati. Vojaški obvezniki ne bodo dobili odpusta iz državljanstva med drugim, če so poklicani na vojaške vaje.

DAN REPUBLIKE V TUJINI

Tako kot v domovini so bile številne proslave ob dnevu republike tudi v drugih državah, kjer so jih organizirali naši ljudje, ki delajo v tujini. Tako so bile uspele proslave predvsem v ZRN, Franciji, Belgiji, Nizozemski, Švici in drugod.

Kako so proslavljali rojstvo republike v Gelsenkirchnu, pa smo prebrali v časopisu »Ruhr-Nachrichten«:

»Svoj 22. nacionalni praznik so jugoslovanski študenti in praktikanti proslavljali v prostorih družbe Carl Duisberg. Govorniki so med drugim izrazili željo po zblizanju med narodi. Med gosti so bili tudi konzul Dušan Božič, trgovinski predstavnik Franc Pirman in nadžupan Scharley. Udeležence proslave in častne goste je uvodoma pozdravil predsednik družbe Heinz E. Stasch, nadžupan Scharley pa je spregovoril o svojih vtisih z obiska v Beogradu. Spored proslave, na kateri je trgovinski predstavnik Franc Pirman poklonil nadžupanu Scharleyu in predsedniku družbe H. E. Staschu filmski trakec o Jugoslaviji, sta lepo popestrila filma o lepotah Jugoslavije.«

JUGOSLOVANI V TUJINI

Vse vaše dokumente in potrdila, krstne liste, poročne liste, šolska in strokovna spričevala, vozniška dovoljenja in druge dokumente, ki jih potrebujete v tujini zaradi zmanjšanja ali povračila davka, za poroke in zaposlitev, prevajamo v nemški jezik in tudi druge jezike.

Dokumente pošljite po pošti na naslov:

ÜBERSETZUNGSBÜRO RIES
Stuttgart - W. Gausstr. 18,
Postf. 3110

POLDNEVNIKI IN VZPOREDNIKI

SZ HRUŠČOV JE ZREL ZA KRITIKO

V Sovjetski zvezi je zbudil živo zanimanje roman »Ljudje niso angeli« ukrajinskega pisatelja Ivana Stadjukova, ki ga je v zadnjih dveh številkih objavil književni mesečnik »Neva«. Zanimanje je toliko večje, ker je to prvi roman, uperjen proti Hruščovu in njegovi politiki, ki je izšel v Sovjetski zvezi po njegovem odstopu.

Ivan Stadjukov je že v prejšnjih delih opisoval življenje ruskega kmeta. Tako je leta 1962 izdal roman, v katerem govori o spopadu kmetov z birokracijo.

V romanu »Ljudje niso angeli« pa Stadjukov opisuje reakcije sovjetskih kmetov na reforme, ki jih je Nikita Hruščov napovedal, da bi odpravil kronično krizo sovjetskega kmetijstva. Kakor je znano, je Hruščov sodil, da bi s tem, ko bi spremenil okolje, spremenil tudi individualistično usmerjeno filozofijo sovjetskega

ga kmeta ter tako zbilal delovne ljudi v mestu in na deželi.

»Ti lahko delaš kakršnekoli načrte,« pravi ena izmed oseb v romanu upravniku kolhoza, »toda če ne bom živel na svoji zemlji in če bodo piščanci, za katere bom skrbel, na dvorišču, jaz pa bom stanoval v petem nadstropju, me boš izkoreninil iz zemlje.«

Ta kritika je uperjena proti zamisli Hruščova, na bi preselili kmečke družine iz tradicionalnih enodružinskih hiš v kolektivne ogromne bloke, ki so jih gradili kolhozi v skladu z novimi direktivami.

ZR NEMČIJA SODNIKI IZ VRST SS

Protinacistična zveza, ki ima sedež v Frankfurtu na Maini, je pred dnevi objavila spisak 34 sodnih funkcionarjev, ki so delali svojčas za SS, danes pa so vedno ugledni pravniki. Spisku je priložena neoporečna dokumentacija s fotoko-

prijami uradnih aktov iz nacističnih arhivov.

Na prvem mestu med obtoženimi sodnimi funkcionarji je profesor Karl Arndt, predsednik deželnega sodišča in šef komisije za odškodnine političnim žrtvam nacizma. »Sodnik, ki je 1933. leta delal v vrstah SS«, je rečeno v poročilu zveze, »je najmanj primeren, da danes razsoja o zahtevah tistih, ki jih je Hitlerjev režim preganjal.«

Na spisku je tudi Willy Friedrich, predsednik sodišča v Würzburgu, ki je pod nacizmom »vohunil med kolegi za obveščevalno službo Reicha«; dalje Karl Strunz, predsednik sodišča v Augsburgu, ki je 1939. leta vstopil v enoto »Totenkopf« (mrtvaška glava), ki so nadzorovale koncentracijska taborišča; Rudolf Dobisch, ki je bil vohun Gestapaa na Češkem ter ima »na vesti več človeških življenj«.

KJE JE VIETNAM?

Kje je Vietnam? Treba je bilo samo pokazati njegov položaj na zemljevidu, kjer so bile označene samo državne meje. To ni posebno težka naloga in vendar je le 22 kazalcev brez oklevanja pokazalo pravo mesto na zemljevidu.

Anketo o Vietnamu so izpeljali v Stuttgartu v Zahodni Nemčiji. Zanimivo je tudi, kako se je izkazalo ostalih 78 anketiranih: 19 jih je postavilo Vietnam nekam med Korejo in Avstralijo; 34 jih je pošteno priznalo, da se jim niti ne sanja, kje bi utegnil biti Vietnam; 24 pa jih je na slepo srečo pokazalo neko mesto na zemljevidu.

ZR NEMČIJA ANTISEMITIZEM

Ameriški sociolog Cahnann je v sodelovanju s sociološkim inštitutom Münchenske univerze in Inštitutom za kulturne in socialne raziskave izvedel anketo o odnosu mladih Nemcev do Židov. Anketiral je 254 mladih fantov in deklet od 14 do 17 let. Odgovori so pokazali, da je antisemitizem med nemško mladino še vedno živ. Fantje so hujši antisemiti kot dekleta. Večina anketiranih je odgovorila, da so Židje »zlobni«, »ogabni« in »ničvredni ljudje«. V odgovoru na vprašanje, kateri narod so jim najljubši, so mladi Nemci postavili Izraelce na zadnje mesto.

Takle je eden izmed odgovorov: »V nekaterih primerih so nacisti upravičeno preganjal Žide, ker so bili ti nedemokratski in napadalni.«

KITAJSKA

BAJONET — TO JE OROŽJE!

»Orožje jutrišnje vojne je bajonet, ne pa atomska bomba,« pravi kitajski kaplar Wang Tao-min; vril Wang je o tem napisal članek, ki ga je ponatisnil ves kitajski tisk. Wang, ki služi vojsko v provinci Cen Yang, polemizira v članku s tistimi, ki trdijo, da so časi klasičnega orožja minili. »O tem vprašanju,« pravi Wang, »smo razpravljali v sreču vojske, med vojaki.« Kot kaže, je razprava pokazala, da je bajonet odločilnejši od atomske bombe.

»Če bi prišlo do spopada,« piše mladi Kitajec, »bi bil sovražnik pred nami, za nami in okrog nas. Kako bomo takrat vrtili atomsko bombo, ne da bi pri tem uničili svoje ljudi? Atomska bomba v no-veni bitki ne bo prinesla odločitve. Odločilna bo politična zavest, hrabrost borcev in dvoboj z bajoneti in bombami v rokah.«

Taka vojna bi bila seveda za Kitajsko zmagoslava, saj lahko »mobilizirajo« največ bajonetov na svetu...

JAPONSKA »PODPORA« DE GAULLU

Japonska mesečna revija »Hoseki« (biser) je objavila v zadnji številki na naslovnici strani barvasto fotografijo lepega dekleta, ki drži pred seboj pladenj, na katerem so listi solate in zelene, med njimi pa glava francoskega predsednika de Gaulle. Uredniki revije so trdili, da so s sliko hoteli izraziti svoje najboljše želje za uspeh generala de Gaulle na nedeljskih

volitvah. Zelenjava predstavlja »sizično moč«; njen pomen je torej jasen. Razen tega ima zelenjava mnogo vitaminov, ki so generalu glede na njegovo starost vse-likor potrebni.

Francosko veleposlanstvo v Tokiju je takoj protestiralo pri japonski vladi, ki se je opravičila. Inkriminirano revijo so hoteli zapleniti, vendar tega niso mogli storiti, ker je bila — razprodana.

ZR NEMČIJA NEUSPELA KUPČIJA S STALINOM

»Povejte v Moskvi, da sem jaz temu nasprotoval,« je rekel nemški zunanji minister von Ribbentrop sovjetskemu veleposlaniku v Berlinu, ko mu je prebral formalno vojno napoved Sovjetski zvezi. To je le eden zanimivih dogodkov iz zadnjih mesecev nemško-sovjetskega pakta o nenapadanju, ki jih opisuje tedanji prevajalec na sovjetskem veleposlanstvu v Berlinu Valetim Bereškov v svojih spominih, ki jih sedaj objavlja mesečnik Novi Mir.

Kaj je napolilo Hitlerja, da je napadel Sovjetsko zvezo, preden je končal vojno z Veliko Britanijo? Bereškov je v svoji knjigi zelo jasno prikazal nekatere doslej neznanne motive, ki so privedli do te usodne odločitve.

Jesen 1940. leta je Hitler očitno resno razmišljal o tem, da bi pakt o nenapadanju spremenil v bolj ali manj trajno sovjetsko-nemško zavezištvu. Povabil je Molotova, naj pride na pogovore v Berlin, in res je takratni sovjetski premier in zunanji minister novembra prispel v nemško glavno mesto.

»Že med prvim pogovorom,« se spominja Bereškov, »mu je Hitler razložil fantastičen načrt o delitvi sveta.«

Anglija je bila že na tleh, dokončna zmaga je bila le še vprašanje časa. Treba je bilo misliti na vzpostavitev novega svetovnega reda. Kar zadeva Nemčijo in Italijo, so že izdelali načrt o razdelitvi vplivnih območij, ki so zajemali Evropo in Afriko.

Sovjetsko zvezo pa ni nemara zanimala ozemlja južno od njenih meja proti Indijskemu oceanu. Nemčija je bila pripravljena spoštovati interese Sovjetske zveze na tem območju, kolikor bi se o tem sporazumeli.

Iz Bereškovljevih spominov je jasno videti, da je bil Molotov silno presenečen nad temi predlogi, saj iz Moskve še zdaleč ni prinesel takih poblasti. Stalin je hotel, naj bi se sporazumeli le o vprašanjih, ki so zadevala neposredno varnost Sovjetske zveze.

Drugi dan pogovorov med Hitlerjem in Molotovim je bil zato podoben pogovoru gluhih. Zvečer pa je zunanji minister Ribbentrop, ki je nadaljeval pogovore, ponudil Molotovu, naj bi se Sovjetska zveza pridružila osi Rim—Berlin—Tokio. Te štiri države naj bi se zavezale, da ne bodo pomagale nikomur, ki bi napadel katerokoli izmed ostalih treh zaveznice. Po koncu vojne pa naj bi si štiri sile osti razdelile svet.

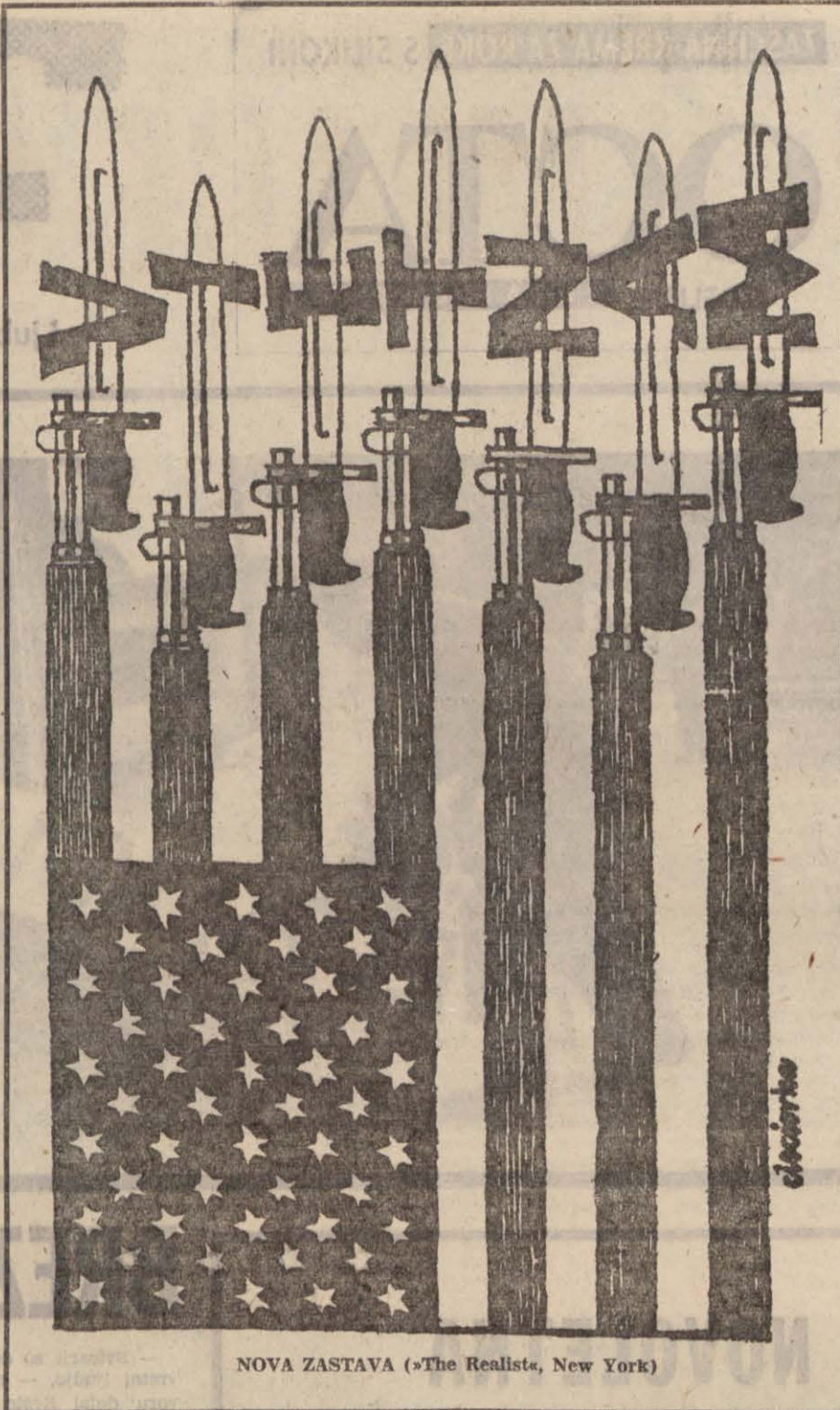
SZ »VESOLJSKO« SODELOVANJE S FRANCIJO?

Bosta Francija in Sovjetska zveza sodelovali tudi v vesolju? Pred tremi tedni je obiskala Pariz skupina sovjetskih znanstvenikov na čelu s profesorjem Sedovom. Pogovarjali so se s francoskimi kolegi o možnostih sodelovanja pri vesoljskih poletih. Menda je bilo govora o tem, da bi Sovjetska zveza s svojo raketo izstrelila francoski satelit, Francija pa naj bi dovolila Sovjetski zvezi, da bi s francoske vesoljske baze, ki jo grade v Gvajani, sovjetski strokovnjaki spremljali polet satelitov. Vendar je treba pripomniti, da so bili razgovori za sedaj še povsem okvirni ter bo tržkone še dolgo trajalo, preden bo prišlo do konkretnih rezultatov.

LICHTENSTEIN NESRAMNI ŠVICARJI

Težave so po vsem svetu, toda pomislite, zdaj so se zaostrile še odnosi med Švicjo in vojvodino Lichtenstein. No, na srečo pri tem ne gre za imperialistične apetite trdno nevtralnih Švicarjev, ampak za droben sosedski prepir, s katerim si nekoliko preganjava zunanje-politični funkcionarji dolgčas.

Prebivalce Vaduza namreč že dalj časa hoteli vzemirja streljanje švicarske artilerije, ki se ponoči in podnevi pri-

NOVA ZASTAVA (»The Realists, New York«)

dno urli v Saint Luzisteigu onstran meje. Marsikatera granata pa zaide preko meje in zgodilo se je že, da je zaradi tega prišlo do godznih požarov, prebivalci Vaduza pa so z živci že povsem na kraju. Da bi se nekako sporazumeli, so se sosedje pričeli pogajati v Bernu, vendar so, kot se za pogajanja v zvezi z razorožitvijo spodobi, pogovore preložili zaenkrat do februarja.

ZDA SKRBI ZARADI A OROŽJA

Nuklearno orožje je razmeščeno po Evropi, vendar ga atlantski zavezniki ZDA ne smejo uporabiti brez dovoljenja ameriškega predsednika, je izjavil Johnsonov predstavnik za tisk Bill Moyers. Ta izjava je bila odgovor na članek vojaškega dopisnika New York Timesa Johna Finneya, ki je pred dnevi trdil, da so zahodnonemška letala na skrivaj oborožili z jedrskimi bombami, projektili pa z jedrskimi glavami. Prav tako naj bi bile oborožene z ameriškim jedrskim orožjem tudi nekatere druge države članice NATO, ki pa niso poimensko navedene.

Finneyev članek je povzročil zadrego v uradnih washingtonskih krogih ter živahne reakcije med politiki in diplomati ameriškega glavnega mesta. Novinarji so sprva zaman skušali dobiti kakršno koli izjavo; Pentagon in obrambno ministrstvo sta vztrajno molčala. Pentagon je na posledle dal izjavo, v kateri je zatrdil, da obstaja samo en sistem za uporabo nuklearnih glav, ta sistem pa imajo ZDA popolnoma v rokah.

Jedrsko orožje je te dni dvignilo veliko prahu, čeprav iz povsem drugačnih razlogov, tudi v New Yorku. Zupana Wagnerja in profesorja Hansona Blatza, šefa občinskega oddelka za kontrolo radioaktivnosti, je obiskal poseben odposlanec obrambnega ministrstva, da bi jima pojasnil, zakaj ponoči tolikokrat vozijo skozi mesto skrivnostna vojaška vozila.

Obrambno ministrstvo je pred kratkim priznalo, da ta vozila prevažajo je drske bombe, ki so najbrž namenjene za obrambo New Yorka, ali pa jih vozijo na ladje, s katerimi jih prepeljujejo v ameriška oporišča po vsem svetu.

Na zahtevo župana Wagnerja je steh-nical Advisory Committee on Radiatione pripravil poročilo o teh prevozih, v katerem je rečeno, da so newyorški gasilci v zadnjem času večkrat dobili ukaz, naj spremljajo vojaška vozila, ki so ponoči vozila skozi mesto. Zabeležili so namreč

že več nesreč, v katerih so bila poškodovana ta vozila, kar bi se utegnilo tragično končati, če bi se to zgodilo v New Yorku. Vendar odbor v poročilu zatrjuje, da je nevarnost nuklearne eksplozije praktično enaka ničli.

Toda, to poročilo je bilo napisano pred veliko letom, ki je zajela ves severozahodni del ZDA. Vzrok za stemo pa je bila nezgoda, ki je bila ravno tako malo verjetna in praktično nemogoča.

NEDOLŽEN SEM!

Te dni je minilo dvajset let od nürnberškega procesa. Ob tej priložnosti je nekdanji Hitlerjev desna roka Rudolf Hess izjavil, da ne namerava prositi za pomilostitev. Nasprotno, njegov odvetnik je celo dejal, da Hess trdi, da je nedolžen ter zahteva, da bi štirje veslele priznajo, da je bil obsojen po krivici.

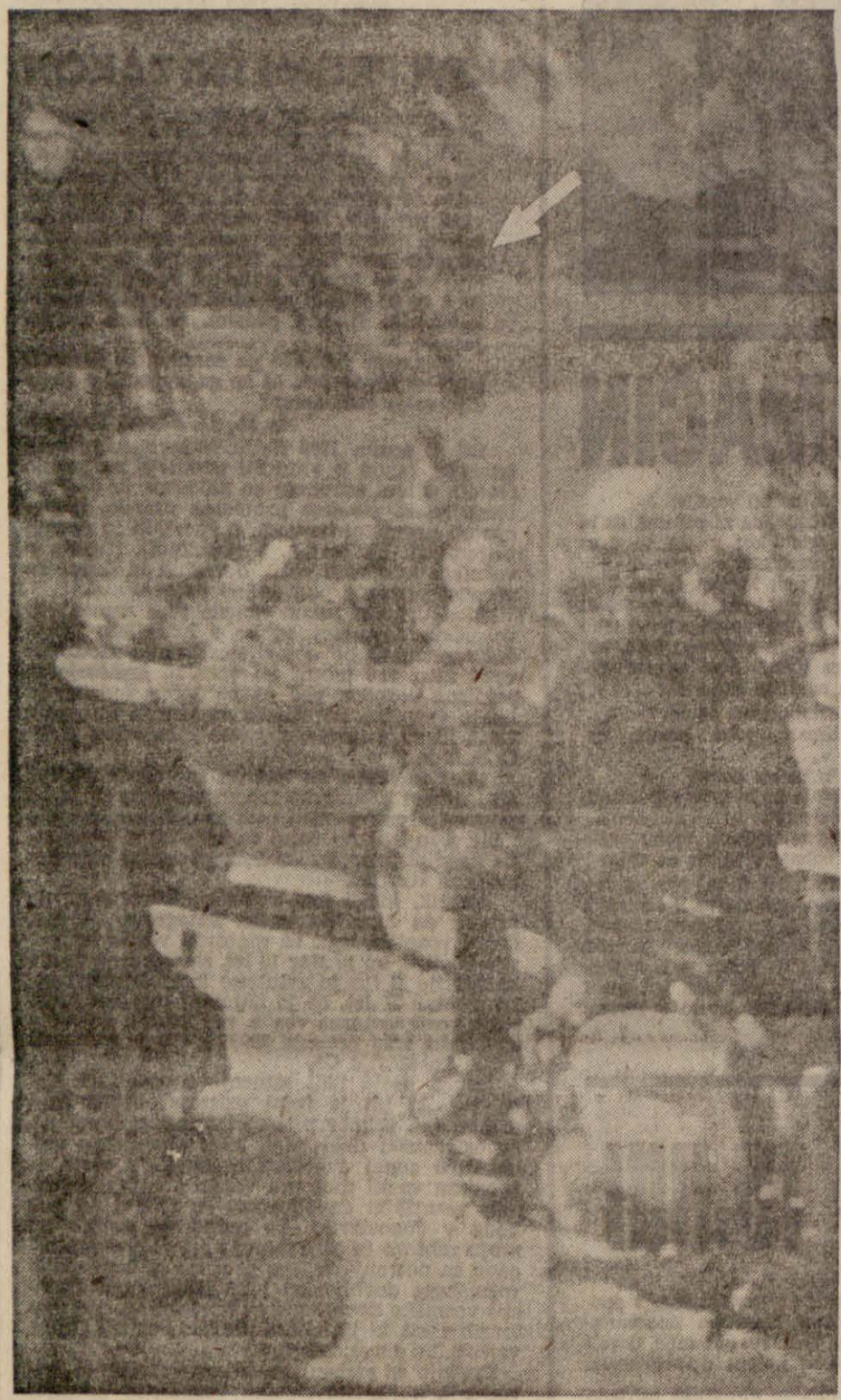
Ogromni zapor Spandau, ki ga menjajoče upravljajo Američani, Angleži, Francozi in Rusi, delita s Hessom le nekdanji voditelj hitlerjanske mladine Baldur von Schirach in nekdanji obrambni minister Albert Speer, ki sta bila obsojena na dvajset let zaporu. Njima bo kazen potekla prihodnje leto in takrat bo Hess ostal v zaporu popolnoma sam.

FRANCIJA

JOHNSON PRIDE V PARIZ

V Parizu krožijo govorice, da bi utegnil ob odkritju kipa generala Pershinga, vrhovnega poveljnika ameriških enot v Evropi med prvo svetovno vojno, obiskati francosko glavno mesto ameriški predsednik Johnson. Tako bi se izognili protokolarnim ovirami. Sedaj je namreč pravzaprav na vrsti general de Gaulle, ki bi moral vrniti obisk predsednika Kennedyja v Parizu. Vendar de Gaulle o tem neče ničesar slišati.

Ob odkritju kipa pa bi lahko Johnson na povabilo mesto Pariz, s čimer bi obšel protokolarna pravila. Ta spokusni balon je spustil časnik »Paris Press« ki dodaja, da bi bil marec — takrat bodo namreč kipi odkrili — ravno pravi čas za Johnsonov obisk, zakaj maja namerava de Gaulle obiskati Moskvo.

PRED DVEMA LETOMA

22. novembra je minilo dve leti od usodnih strelcov v Dallasu, katerih žrtve je bil predsednik Kennedy. Čeprav je Warrenova komisija po nekaj mesecih končala delo ter izjavila, da v zvezi z umorom ni nobenih skrivnosti več, mnogi niso tega mnenja. Najbolj vztrajen je Thomas G. Buchanan, ki je že aprila 1964. leta objavil rezultate svoje raziskave, s katero je skušal dokazati, da umor ni bil delo enega samega človeka, ampak skupine, ki je hotela spremeniti takratno ameriško politiko. Ko je Warrenova komisija objavila svojih 26 zvezkov dokumentov, se je Buchanan ponovno poglobil v vsako podrobnost. Posebno so ga zanimale fotografije. Ugotovil je v kratkem tole: izstreljeni so bili najmanj trije, zelo verjetno pa celo štirje strelci, in sicer največ v 5,6 sekundah. Med preiskavo pa so ugotovili, da najboljši strelci ZDA le zelo, zelo težko izstrelijo tri strele na stojišču tarčo v takem času, kaj šele na premikajočega se človeka. Buchanan zato trdi, da morilec ni bil en sam, ampak sta bila dva. Eden naj bi streljal iz skladišča šolskih knjig (Oswald), drugi pa iz za zidu nad cesto, kar se ujema z izjavami večine prič in — kar je poglavito — na fotografijah je videti za zidom neki obris, pozneje pa nekaj, kar bi lahko bili oblaki dima. Ali je bil torej za zidom še en atentator? Na sliki: avtomobil predsednika Kennedyja je že mimo skladišča šolskih knjig. Vsak hip bi počil prvi strel. Bela puščica kaže silhueto za zidom.

S STRANSKIH TIROV

Ko so sodelavci predsedniškega kandidata Jeana Lecanqueta pregledali televizijski studio pred Lecanquetovo oddajo, so opazili med knjigami na polici; ki služi kot ozadje, Spomine generala de Gaulle, ki jih je zvezala umetnica, specializirana za knjigovestvo: Danielle Mitterrand, žena kandidata levice, Lecanquetovega nasprotnika. Seveda so knjigo neutegoma odstranili.

Govorijo, da je neki profesor agronomске fakultete na newyorški univerzi dobil 42.000 dolarjev zvezne podpore za študij spolnega življenja zelja.

Eden poglavitnih problemov univerze Yale so kraje v trgovinah. Zadnje tedne vsak dan aretirajo vsaj enega študenta zaradi kraje. Za zapahi se je nedavno znašel tudi neki študent teologije, ki je zmaknil s police v neki knjigarni — sveto pismo.

»Lastnim očem nisem verjel,« je izjavil neki policist iz Skelleftaa na Švedskem, »ko sem videl obtoženca, kako je med vožnjo držal levo nogo skozi okno avtomobila.« Mladi voznik se je branil, češ da ga je zgrabil krč, vendar se sodnik ni dal prepričati ter ga je obsodil na 25.000 dinarjev globe.

kupuje pri

Centromerkurju

LJUBLJANA

BOGATA IZBIRA:
IGRAČ, USNJNIH IZDELKOV,
SMUČI, DRŠALK IN SANK,
ZLATEGA NAKITA, UR,
OKRASKOV, KOZMETIKE,
TEKSTILNE GALANTERIJE

OBISČITE:
Blagovnico
»MERKUR«, Trubarjeva 1
Drogerijo
»MERKUR«, Trubarjeva 3
Prodajalno
»MERKUR«, Gradišče — Arkade

TRGOVSKO PODJETJE

Murka

LESCE

na novoletnem sejmu

V KRANJU

Nudili bomo vse vrste perila, posteljnine, prešite in volnene odeje, flanel rjuhe, zavese, preproge in bogato izbiro KONFEKCIJE.

Prav tako bomo prodajali čokoladne izdelke tovarne GORENJKKA Lesce

Obiščite razstveni paviljon trgovskega podjetja MURKA Lesce.

ELEKTRIKA IZ SOČE

Kaj bo z izgradnjo akumulacijske hidroelektrarne Trnovo? Polna dvorana. Več kot sto petdeset poslušalcev pozorno sledi izvajanjem govornikov.

Nenadoma — tema! Ni toka, ni elektrike! Smeh. Vzkliki. In vmes pikre zbadljivke: »Hej, zdaj vidite, zaščitniki pridejo! Zdaj naj vam pa prirodne lepote naredijo luč!«

Tako se je muhasto naključje poigralo na nedavnem javnem simpoziju, ki je razpravljalo o družbeno-ekonomski upravičenosti izgradnje akumulacijske hidroelektrarne Trnovo. Prepolna sejna dvorana v klubu poslancev v Ljubljani se je na mah znašala v trdi temi.

Čudno naključje je bilo kot svareče dvignjeni kazalec, kot nezprosni memento, češ le kaj še onegavite in odlašate, ali ne vidite, kje smo?

Podatki, ki smo jih slišali na simpoziju, so bili celo za strokovnjake takšni, da bi marsikoga spreletel po hrbtu srh. Zaradi pomanjkanja električne energije se že zdaj zmanjša vrednost industrijske proizvodnje na leto za dobrih 200 milijard. Prihodnost ni prav nič rožnata — odkrito rečeno, je precej senčna. Slišali smo številke 300, 400, 500 in še več milijard. Za toliko se bo zmanjšala vrednost jugoslovanske industrijske proizvodnje, ker nam bo v prihodnjih letih primanjlovala elektrika. In kaj še bo, če bodo prihodnja leta izrazito sušna?

Nič čudnega, da je na simpoziju marsikdo trdo obtožil tiste, ki so planirali naš gospodarski razvoj in pri tem pozabili na pravočasno gradnjo novih elektrarn.

Toda pregovor pravi, da je po toči zvoniti prepozno. In zato je res bolje, da upremo pogled v prihodnost in se ozremo nazaj le toliko, da bi se na napakah preteklosti poučili.

Toda — dovolite — naj HE Trnovo najprej sploh predstavimo! Naj povemo, za kaj ta elektrarna in kaj bi nam pomenila. »V določenih letnih dobah nimamo v našem elektrosposodarstvu nikakršnih rezerv,« piše v analizah Elektrotehnika. Strokovnjaki govorijo o koncih. O kritičnih obdobjih, ko so rečna korita na pol prazna, ko termoelektrarne delajo s polno paro, da preobremenjeni stroji kar pokajo, pa je seveda elektrike še vedno mnogo mnogo premalo. HE Trnovo naj bi torej zbirala vodo v velikem umetnem jezeru in dajala elektriko gospodarstvu ter širokemu krogu majhnih potrošnikov takrat, ko bi nam elektrika najbolj primanjlovala.

Kakšna pa bo ta elektrarna? Za veliko, nad 80 m visoko nasuto zemeljsko pregrado blizu Kobarida bi nastalo 9 km dolgo umetno jezero s površino dobrih 8 km². Torej, jezero, ki bi bilo večje od dveh Bohinjskih skupaj. Strojnica bi stala severno od Kobarida, v prvi fazi bi bili v njej dve Francoski turbini, v drugi fazi pa še dve. Voda bi pritekala iz jezera po dovodnem rovu skozi hrib Polovnik. Elektrarna bi nam dajala izredno dragoceno, tako rekoč plemenito energijo za kritje sezonskih primanjkljajev. Strokovnjaki so še izračunali, da bi celotna gradnja, vstevši še izgradnjo vseh daljnovodov (Trnovo—Kleče pri Ljubljani), veljala po današnjih cenah okrog 60 milijard. S pripravljanimi deli bi lahko začeli že leta 1966, prvo elektriko pa bi dobili iz elektrarne čez kakih 6 do 7 let, torej leta 1972 ali 1973.

»Čemu se torej odlašate? Čemu se razprave? Mar ni že danes pomanjkanje električne energije dovolj pereče, dovolj kritično? In vsako leto bo še slabše! Tako bi morda dejal tisti, ki o tem načrtu doslej še ni ničesar slišal, tisti, ki v tovarni ali doma na lastni koži občuti pomanjkanje elektrike.

Tako in podobno so tudi na simpoziju govorili in opozarjali strokovnjaki elektrosposodarstva. Vendar pa so že prej v raznih razpravah, zlasti v tisku, kakor tudi na simpoziju, povzdignili svoj glas mnogi drugi — navkljub kritičnemu pomanjkanju električne energije, ki so svareče opomnili na preračunane, prenege odločitve. Predstavniki Urbanističnega inštituta SRS, Zavoda za spomeniško varstvo SRS, Turistične zveze Slovenije, Planinske zveze Slovenije in drugi so izrekli dolgo vrsto pomislekov.

»Gre tudi za življenjske interese bodočih generacij, ki bodo jutri bolj kot danes občutile tudi neugodne posledice industrializacije,« piše med drugim v elaboratu Planinske zveze Slovenije.

»Umetno jezero bi bilo povsem nov, tuj element ali bolje rečeno — kompleks — v sedanjih harmonijah pokrajine,« je dejal eden izmed govornikov.

»Kolkor bolj daje tehnika pečat našemu življenju, toliko bolj bodo, morali ljudje iskati izravnavo in takšnih prvotnih območjih, če si bodo hoteli zagotoviti trajno zdravje in obstanek,« je zapisal svetovnoznani prirodoslovec dr. O. Kraus, profesor na univerzi v Münchnu. In še to je dodal: »če bi tak projekt prizadela tako dragocen prostor moje domovine, bi s stališča narave in pokrajine — Kdo ima torej prav? Strokovnjaki elektrosposodarstva, ki so upravičeno poudarili, da tudi turizma v našem alpskem svetu ne bomo mogli razviti ob petrolejkih (torej brez elektrike) ali pa pristaši Kugyja, ki je v svojih delih zapisal, da je Soča najlepša reka v Evropi, in dr. Krausa, ki je dejal, da se Gorejnji Posočju lahko v Evropi postavi ob bok samo še alpski prostor Vercaisce v Tesinu?«

Seveda je obilo polemik sprožilo zlasti izpraznjevanje akumulacijskega jezera. Zelo ilustrativni podatki: če bi znižali gladino jezera le za 5 m, bi se v pda ponekod umaknila od bregov že do 300 m. Pri poplavi izpraznjeni jezero pa bi zazijala pred nami ogromna blatna površina, velika skoraj 7 km². Toda predstavniki elektrosposodarstva so zatrjili, da bi jezero izpraznjevali načeloma le izven glavne turistične sezone.

»Vse lepo in prav,« je na te trditve odgovoril marsikdo v razpravi in tudi v živahnih kulouarskih pogovorih. »Toda kdo nam je lahko porok, da bo res tako? Kdo bo zadrževal jezero za pregrado poleti, ob glavni sezoni, če bo morda takrat zaradi sušnega obdobja zelo pereča potreba po elektriki? In še to smo slišali, da imamo pri nas nič koliko zakonov, odlokov, priporočil in resolucij o najrazličnejših važnih zadevah, pa se jih le malokdo (ali tudi nihče) drži.

Se in še bi lahko naštevali argumente za in proti gradnji HE Trnovo. Zagovorniki elektrosposodarstva so tudi postregli s primeri iz tujine.

»Avstrijsko naselje Kaprun, kjer je zdaj umetno jezero, je šlo nekoč 800 vašanov, danes jih ima 2400. Letno obišče to jezero 350.000 domačih in tujih turistov.«

»To je res,« je odgovorila druga stran, ampak Kaprun je na seznamu avstrijskih turističnih središč komaj na 40. mestu. Ljudje vse bolj in bolj iščejo neokrunjeno, prvotno naravo. In bolj ko se bo razvijala tehnika, bolj bodo ljudje iskali zdravja, utehi in sprostitve v naravi.

V tej bitki mnenj za in proti je bila skoraj čisto v senci vsaka druga možnost. Kaj pa akumulacijska hidroelektrarna na Idričji? Res bi le-ta ne mogla popolnoma odtehati HE Trnovo, bila bi tudi nekaj milijard dražja. Toda verjetno bi dolina Idričje kot razmeroma nepomemben ambient (vsaj v primerjavi s Posočjem) ne sprožila tolikšnega odpora?

Kaj torej? Ali res lahko žrtvujemo Sočo? Ali pa morda sploh ne gre za žrtvovanje, za popolno razvednotenje pokrajine? In končno, mar ni res, da v tujini grade takšne elektrarne v odročnih, pustih in nenaseljenih dolinah, v visokogorskih tesnih in kanjonih? In še to: Avstrija, Švica in Italija imajo sto in sto kilometrov alpskega sveta, na desetine lepih dolin. Če jih žrtvujemo deset ali dvajset, jih še vedno ostane veliko, zelo veliko. Kaj pa pri nas? Imamo pravzaprav le še 20 km čiste prirode od Planice do Jesenic. In še dolina Soče. To dvoje — in konec.

Končali bi lahko z mislijo enega izmed govornikov, ki je dejal, da sami sebe slepimo in pravzaprav sami ne vemo, kaj hočemo: govorimo o akumulacijski elektrarni, ki naj bi zbirala elektriko za kritje energije v koncih, pozabljamo pa, da nam nasploh — običajno primanjkuje elektrike. Mar naj torej čakamo do leta 1972 ali 1973 (polnih 7 ali 8 let) in pri tem izgublujemo vsako leto sto in sto milijard, ko že danes vemo, da bo primanjkljaj vsako leto večji? Zakaj ne bi poskušali hitreje rešitve? Ali ne bi raje poskrbeli za hitro izgradnjo ene ali dveh termoelektarn, ki bi lahko obratovale že leta 1969 ali 1970?

OBISČITE

HOTEL „SLON“

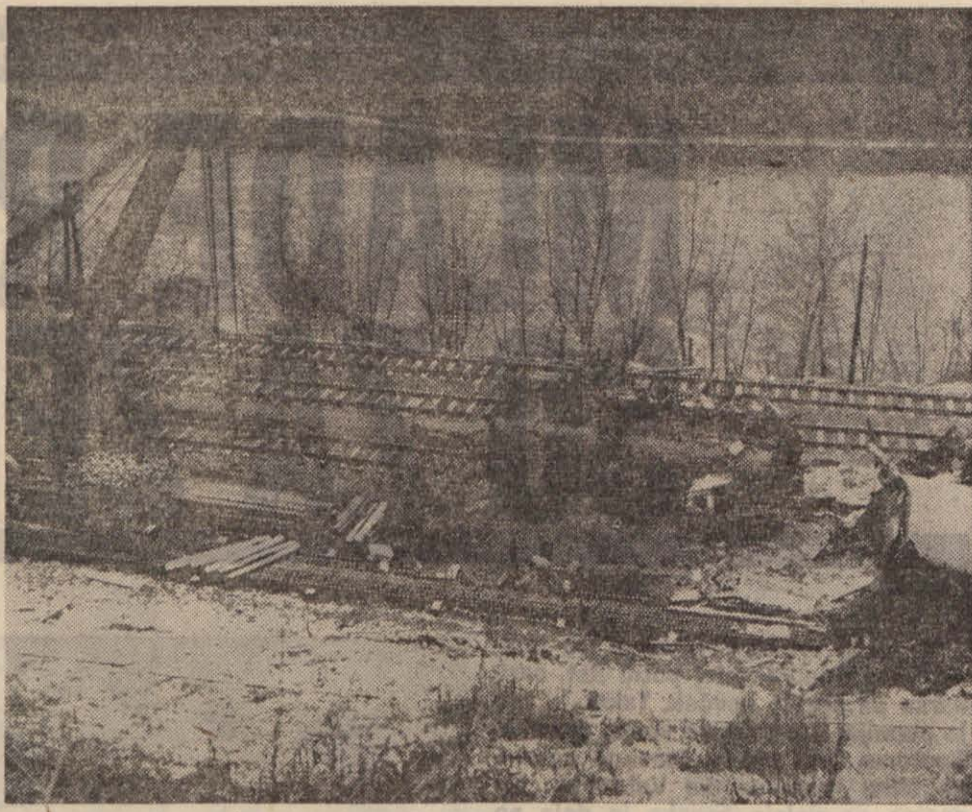
IN SE PREPRICAJTE
O NAŠIH PRVOVRSTNIH
SPECIALITETAH
TER SOLIDNI
POSTREZBI!

»Ravnamo kot človek, ki razmišlja, kje bo dobil kos potice za nedeljo, pri tem pa pozablja na reden obrok kruha od ponedeljka do sobote,« je dejal laisti govornik.

V eni letošnjih številki poročila švicarski list »Neue Zürcher Zeitung«, da gre v Evropi h koncu obdobje, ko so pridobivali elektriko iz vodnih sil. Skratka, pridobivanje energije iz vode je le še nekakšen kratkoročen provizorij v razvoju tehnike. Vse bolj stopajo v ospredje drugi viri — plini iz rafinerij, tekoča goriva, zemeljski plini in ne nazadnje tudi atomsko energija.

Na letošnjem kongresu v Frankfurtu (septembra) so govorili o jedrski energiji v Evropi in ugotovili, da so že danes kilovatne ure iz atomskih elektrarn cenejše kot iz najmodernejših termoelektarn. Po letu 2000 bodo v Evropi že polovico vse električne energije dajale atomske elektrarne. Od leta 1980 dalje bodo v Švici zgradili vsako leto po eno atomsko elektrarno. Po isti poti gredo ne samo Anglija, marveč tudi Francija, Nemčija, Italija in druge dežele.

Mar niso tudi ti podatki vredni, da bi se ob njih zamislili? IGOR PRESERN

VZROKI NESREČE V ZIDANEM MOSTU ZAVITI V MEGLO

VLAK ŠT. 513

Vlak številka 513 je odpeljal iz ljubljanskega perona ob treh in petdeset minut. Vsako jutro odpelje proti Mariboru potniški vlak ob treh in petdeset minut. Pa ne vsako jutro. Včasih ima zamudo. Minuto, dve, tudi več... Vlaki pri nas sploh velikokrat zamujajo.

Mokre zastave so vsele v hladno svetlobo neonskih luči. Bil je dan republike.

»Potniki, vstopite, vlak ima odhod!« Droben dež je silil iz teme in vlak št. 513 je odpeljal brez zamude. Včasih odpeljejo vlaki tudi brez zamud.

Kurjač Martin Belovič se je odpeljal na svojo zadnjo vožnjo. Jutri gre v pokoj. In potem sprehodi, vrtiček, dovolj je te sajate železnice. Strideset let in več. Dovolj! Odpeljal se je na zadnjo vožnjo.

Brzovozna lokomotiva 0312 iz leta 1913 je zasopla v temno jutro. V temno jutro in v dan, ki je bil še bolj temen. V jutro brez konca... Potniški vagoni so prazni škepetali za njo. Ni bilo veliko potnikov in trije kupelji prvega vagona so bili skoraj prazni.

Potnik, dva in potem je bilo na postaji v Zagorju to jutro veliko ljudi. Vagoni so oživeeli. Tudi trije kupelji prvega vagona drugega razreda.

Kaj se je zgodilo potem, natanko ob peti uri in osemindvajset minut, ne ve nihče. In vemo vsi.

Brzovozna lokomotiva potniškega vlaka št. 513 je vsega komaj osemsto metrov pred železniško postajo v Zidanem mostu s hitrostjo 47 kilometrov na uro v čelnem naletu trčila naravnost v nasproti vozečo Borsig — brzovozno lokomotivo 06, ki je otovorjena z vagoni polnimi živine zapeljala z dvajset kilometri na uro mimo železniške postaje.

Le nekaj minut pred tem je službojuča železničarka v čuvajnici odzdravila strojevodji, ki ga je komajda videla iz oblakov bele pare, ki so vrel iz kabine mimodrečje lokomotive.

In potem... Srednji del potniške lokomotive se je ob strahovitem udarcu raztrčel in tender je skupaj s potniškim vagonom vrglo v zrak, kjer se je obrnil in že v istem trenutku pravokotno zgrmel na sprednji del prvega potniškega vagona.

Obupni kriki so zamrlj v lomljenju železa in lesa. Trije kupelji prvega vagona so se hrešče združili kot bi pohlodli škafličko vžgalic. Trije kupelji so bili žalost in groza. Osem mrtvih in trinajst težko ranjenih...

TEŽAVE REŠEVANJA

Pogovarjal sem se z reševalci. Prvi so se znašli nepoškodovani potniki, ki so že v istem hipu pričeli reševati in pomagati svojim ranjenim in poškodovanim sopolnikom. Dežurni uslužbenec podružnične sekcije za vlako na železniški postaji v Zidanem mostu Anton Hrovatin je pritekkel na kraj nesreče komaj dve minuti kasneje.

»Bilo je grozljivo.« Najtežje je bilo z ranjenci v sprednjem delu prvega potniškega vagona. Bili so stisnjeni med lesene razbitine in zvito železje. Vsa gib bi bil lahko že usoden. Nad razbitino potniškega vagona, iz katerega se je silšalo stokanje ranjencev in kriki na pomoč, je zlohotno visela železna gmota tenderja in stlačenega službenega vagona, ki bi se lahko vsak trenutek prevrgala in pokopala pod seboj še poslednje upe.

Reševali so le z žagami in sekirami. Varilnih aparatov niso smeli uporabljati. Vagonaska tla so bila namreč mastno namazana in pretla je nevarnost, da bi se vnela. Ob peti uri in petinštirideset minut so pripeljali na kraj nesreče pomožni vlak za reševanje. Vendar v tistem trenutku niso mogli uporabiti nobenega dvigala.

Vtem so prihitali gasilci iz Radeč in prevezeli reševanje preživelih potnikov. Navzoč je bil tudi dežurni zdravnik iz Celja, ki je ranjencem, še preden so jih uspeli rešiti iz lesenih in železnih pastí, ki so držale kot skobe, nudil že prvo pomoč. Dobre pol ure kasneje je iz ljubljanske železniške postaje odpeljal še en pomožni vlak z dvigalci za tehnično reševanje in za njim še petinštiridesetonsko dvigalo.

Reševanje ranjencev in mrtvih pa je bilo dolgotrajno, mučno in zapleteno. Medtem ko so reševali enega, je bila nevarnost, da stisnejo njegovega ponesrečenega sosedo. Skoraj vsi ranjenci so bili vse čas reševanja pri zavesti.

Najhuje je bil zagozden med razbitine sprevodnik prvega vagona, ki so ga rešili šele ob 9.20. Do smrtno ponesrečenih strojevodje in kurjača so se reševalci lahko prebili šele, ko so z varilnimi aparati skoraj povsem razrezali kabino zmečkane lokomotive.

Šele potem so lahko začeli očiščevati progo, kar je bilo zelo težavno. Zvečer ob 18.30 je prvi vlak zapeljal po očiščenem tiru.

ŠE NOBENEGA SPOROČILA

Vselej pa se samo od sebe pojavi ob takih trenutkih vedno tisto mučno vprašanje — kako je prišlo do nesreče?

Peti dan po nesreči, ko pišem to poročilo, železnica še ni dala nikakršnega, niti uradnega niti poluradnega obvestila o vzrokih nesreče v Zidanem mostu.

Tako lahko za sedaj le še ugibamo. Domnev je več... Strojvodja in kurjač, ki bi morda edina vedela povedati točne vzroke, molčita za vedno.

Morda je botroval nesreči pokvarjen ventil v kabini strojevodje, ki je pod pritiskom od 12 do 15 atmosfer spuščal paro, ki se je na mrzlem jutranjem zraku zgostila v belo, skorajda nepregledno meglo in tako je zelo možno, da je strojevodja spregledal signal, ki pa je gorel, kot je ugotovljeno, z rdečo lučjo. Tudi železničarka v čuvajnici trdi, da je komaj videla strojevodjo iz oblakov bele pare, ki so se vihli iz strojevodje kabine.

Obstoji tudi možnost, da so v trenutku zaviranja odpovedale zavore, kajti vlak je so razmeroma s precejšnjo hitrostjo zapeljal v železniško postajo. Po nesreči so sicer ugotovili, da so bile zavore aktivirane, toda strokovnjaki trde, da so se zavore aktivirale takoj ob samem trčenju, brž ko je bil prigan čevni vod.

In ne nazadnje se vsiljuje vprašanje, kdo je dovolil prevoz tovornemu vlaku skozi železniško postajo v Zidanem mostu tik pred prihodom potniškega vlaka, ko ima po vseh veljavnih pravilih ob takih primerih absolutno prednost potniški vlak.

Neuradno smo sicer izvedeli od republiških inšpektorjev, da je bil strojevodja v službi že skoraj polnih dvajset ur, iz česar je možno sklepati marsikaj. Je nesreče torej botrovala morda tudi utrujenost?

Na Skupnosti železniških podjetij v Ljubljani smo povprašali na inšpektorski službi, kaj oni menijo o vzrokih nesreče v Zidanem mostu. Dejali so nam, da vsa preiskava o vzrokih nesreče poteka v Celju in da jo vodi tamkajšnji preiskovalni sodnik. Povedali pa so še, da čakajo obdukcijske izvide strojevodje in kurjača in pa izvide iz Zavoda za raziskavo materiala v Ljubljani, kamor so poslali na pregled parni ventil iz strojevodje kabine in pa del zavornega mehanizma.

Vzroki nesreče so torej še močno zaviti v meglo, še zlasti, ko smo pol ure po razgovoru s tovariši z železniške inšpekcije službe povprašali na Zavodu za raziskovanje materiala, kakšni so izvidi. Na Zavodu pa so nam dejali, da niso dobili na pregled nobenih t. z. zadevnih delov od železnice...

T. FORNEZZI

KARIKA TURISTA

VSI SMO KOZMONAVTI ALI: NE FRUČIJO SAMO RUSAKI IN AMERIČANI!

NAŠ KOZMONAVT LETI V AVT POSEBNO ZADNJE ČASE NAPOVEDU = JEJO SERIJO POLETOV

ŠE PRIMER IZ LJUBLJANSKEGA PODJETJA: DIREKTOR, KI NI BIL PRIPETEN, JE OPAZIL, DA GA BODO KMALU IZSTRELILI. TIK PRED ZDAJCI JE NA HITRO ODPAJAL DVA STROJA, JU PRIVATNO SEVEDA POCENI ODKUPIL IN SEDAJ PRIPNO SLUŽI DINAK V PODOBI MILIJONČKOV. TAK JE Torej KOZMONAVTSKI STIL ZA TISTE, KI SE PRAVOČASNO PRIPRAVIJO NA ODSTREL.

OGLEDALO

Letos je po uveljavljanju gospodarske reforme precej oživele dejavnost pri odkupu kmetijskih pridelkov. V avgustu in septembru je bil zlasti velik odkup koruze, ki je samo v septembru pred novo letine dosegel 73.500 ton, v prvih treh četrtletjih pa 416.000.000 ton (lani v enakem obdobju 209.000 ton).

(Delo 19. novembra — Živahen odkup kmetijskih pridelkov)

Silen uspeh gospodarske reforme pri koruzi! Odkupili smo je šestkrat toliko, kot je sicer pridelamo ob najboljši letini v šestih letih.

Francoski pisatelj Saint Jones Perce pravi v polemiki o vladavini de Gaulle...
Francoski književnik Jean Giono piše o de Gaulle...
(Nedeljski dnevnik 5. decembra)

KOPITARNA SEVNICA

Izdelujemo in prodajamo po nespremenjenih cenah vse vrste kopit in pet za čevljarstvo, gimnastične sandale za plažo in razne vrste lesne galanterije.

Vsem našim odjemalcem in dobaviteljem želimo obilo sreče v novem letu!

Tekstilna tovarna

SUKNO

Zapuže

nudi cenj. odjemalcem prvovrstne volnene tkanine za moške obleke in damske plašče ter volnene odeje priznane kvalitete.

Obenem vsem želi srečno novo leto 1966!

TOVARNA BARV IN LAKOV

Color

MEDVODE

Specializirana za proizvodnjo najsodobnejših premaznih sredstev za potrebe industrije in široke potrošnje.

Najnovejša za avtomobilizem — ies — gradbeništvo — pomorstvo in vrsto specifičnih vej lahke in težke industrije — antikorozivne zaščite — zaščita proti kemikalijam, atmosferskim in raznim drugim mehanskim in kemičnim vplivom.

ZAHTEVAJTE PROSPEKTE, NAVODILA, NASVETE IN TEHNIČNO POMOČ.

MESTO Z (NAJ)VIŠJIM STANDARDOM SE (NE) ZABAVA

Dolga, mokra ulica se sveti od dežja kot bi bila znojna. To je glavna kranjska ulica. Nekateri trdijo, da ima Kranj »resnično« samo eno ulico. Vse ostale, da služijo več ali manj le prehodnim potnikom in seveda stanovalcem. Zato pa je na glavni ulici vse življenje. Asfaltne cestišče se razprostira vse od Mohorjevega klanca do Zlatega polja. Najbolj prometni del, kjer poteka kranjska promenada, je krajši. Samo od vrha Mohorjevega klanca pa do kina Center.

Morda bi vseeno lahko našli nekaj simbolike v tej »redni« ulici? Edina je, na kateri se razvija mestno življenje. Kratica je dokaj.

Prav tako se mi zdi, mi pravi mlajši beatnik, kakršni se z zamudo pojavljajo tudi v Kranju — kot naše kulturno-zabavno življenje. Vse je nekako prekratko...

Saj res: Kako se zabavajo Kranjčani? Ali imajo dovolj zabave? Organizirane?

In kako je z neorganizirano? Tudi te ni malo, če ne celo več kot prave? Smo se že kdaj vprašali, kako se zabavajo prebivalci malega mesta?

Vprašali že. Kar mimoidoče. Na ulici. To pa je premalto. Pri vsem tem imamo lahko smolo, pa naletimo na same nejevoljne. Lahko je seveda tudi narobe. To pa nam sliko popači. Vse je treba opazovati dalj časa.

PRVI POGLED — ZABAVE JE POGLEDO

Saj ne more biti res, kar smo zapisali v naslovu?

Mesto je ob osmih zvečer precej prazno. Ulica je pušta, posebno zdaj na zimno. Polne pa so kavarne in gostilne. Polna je dvorana kina Center in na pol zasledena v Storičju. V zadnjem času je polna tudi gledališka dvorana, kadar igrajo. Polna je cerkev nasproti gledališča. In morda še kaj.

Zabave je pri nas malo, — mi pravi starejši moški. — Ljudje se vse več zapirajo med štiri stene. Boljšico v televizorje. Kaj ni to zdravju škodljivo? No, saj jih razumem. Ljudje morajo zgodaj spat. Zjutraj moramo biti spočiti. Delo nas čaka.

Res je, Kranj je mesto delavcev. Ko se zjutraj nekaj pred šesto usipajo v tovarne, v Iskro, Savo, Tekstilindus in še v vrsto manjših, življenje potlej do sedme ure zamre. Razen ob ponedeljkih in četrtdkih, ko je živilski trg poln. Takrat so gospodinje že bolj zgodaj na cesti.

Če pa ni zabava, boste rekli. Je in ni. Za nekatere edina. Na trgu je živahnost in nekateri hodijo tja samo zaradi zabave.

Da je to slaba zabava? Cenena? Je pa pristna. — Ni vse v tem, da oblečemo srajco s trdim ovratnikom in si zavežemo kravato. Nekaterim je celo življenje tudi brez tega zabava. — Gotovo je tako skromnih danes kaj malo. Te zabave pa vseeno ne smemo prezreti.

DRUGI POGLED — STUDENTJE SE ZABAVAJO PO SVOJE

Črne mačke niso več zanimive. Morda le še za ožji krog, čeprav v zadnjem času tudi o teh ni nič slišati. Drugeče pa kranjska mladina ni slaba. Včasih jo moralisti obsojajo. Graja jo, čeprav v isti

sapi zatrjujejo, da so posamezni ekscesi rezultat premajhne družbene skrbi. Zato ostanimo pri tem, da je v večini kranjska mladina v redu. Saj nismo mislili nič slabega napisati o njej, čeprav bi o posameznikih lahko.

Govorimo pa o vseh. Mladina. Kaj ni vsepovsod enaka? Hlasta za zabavo. In če je ni, si jo poišče sama. Včasih tudi prepovedano. Saj ni čudno. Na razpolago ima v Kranju samo ples ob nedeljah in še to v pretesni dvorani. V tednu Gorenjskega sejma je ves vsak dan. Toda tisto pravljanje na majevem odru je tako nekulturno, da ga niti ples imenovati ne moremo. Gorenjski sejem je le sedem dni v letu, leto pa ima 365 dni. Vsaj toliko, če ne več. Zato bi bilo treba nekaj napraviti.

Občinski svet Svobode je skušal sam urediti to vprašanje, in sicer tako, da bi bil ples v poletnih mesecih vsak dan, točili pa bi le brezalkoholne pijače. Na občini so s tem predlogom našli nekaj na gluh ušesa, viki in krkik pa so zagnali urbanisti in hoteli dokazovati, da prostor, ki so ga v novem naselju določili za zabavo, urbanistično ne ustreza. Žal pa se upravičenost želja in birokracija včasih ne skladata. Za potrditev le-tega naj nam služijo mladeži, ki se podi sem in tja po mestnih ulicah in v svoji pubertetniški vmezi ne ve ne kod ne kam. Zato ti mladi večkrat napravijo kakšno nezumnost in delinkvenca mladine raste.

Morda bi bilo v Kranju dobro misliti na zabavišni prostor in mladinski klub, ki so ga pred leti že imeli, so ga pa potlej iz nerazumljivih vzrokov spet zaprli. Bolj iznajdljivi so študentje. 550 jih iz kranjske občine študira na višjih ali visokih šolah. Največ v Ljubljani. Zato se jih večina tudi vozi. Nekateri pa študentski naslov nosijo samo formalno, kajti človek jih v Ljubljani pogosteje sreča v kavarni Union, pri Petričku ali Fivocu kot pa na fakulteti.

Morda jih zaradi tega tako malo v rednem roku došturijo? Seveda, v Ljubljani je več zabave. Pogosto pa je moč najti mesta, kjer je za zabavo (prepovedano in dovoljeno), še posebno preskrbljeno.

Morda zaradi tega kranjski študentje bolj zviška gledajo na vse, kar se v Kranju dogaja in pripravljajo. Čeprav so združeni v svojem klubu, utegnajo dvigniti svoj glas le tedaj, ko vidijo, da je prizadet njihov standard, da imajo njihovi člani premalo in premajhne stipendije. Seveda so ta negotovanja v večini primerov upravičena, toda sami študentje bi predvsem s učenjem in tudi z drugim delom lahko dokazali upravičenost svojih zahtev. Čeprav so vedno pripravljene kritično oceniti zabavno življenje v Kranju (negativno seveda), se jih kaj malo zanimali nad tem, da bi prav oni lahko popestrili zabavno življenje. Sami bi lahko sem in tja kaj pripravili. Razen redkih, častnih izjem, pa jih za vse to ni mogoče pripraviti.

Včasih so bili študentje v manjših mestih tisti, ki so organizirali vsaj za-

bavno življenje. Tako je bilo nekada tudi v Kranju. Zdaj pa se jim morda dozdeva, da je to manj vredno delo?

— Saj so drugi za to, da kaj pripravijo, — so mi odgovorjali. Pa še plačani so za vse to. Malo naredijo, to je res! —

Morda je v tej resignaciji delček resnice. Zal pa moramo zapisati, da tudi profesionalizem ne bo rešil vseh težav, posebno ne sedaj, ko je tudi v Kranju treba gledati na vsak dinar in si tudi v gorenjski metropoli ne morejo več privoščiti vsega. Resno je treba preračunati: Kaj bodo plačali? Koliko jih bo nastop veljal?

Res je, Kranjčani se najbolj razvesele zabavno-glasbenih prireditev, ki jih posebno v zadnjem času ni. Ne morejo pa se navaditi na koncerte resne glasbe. Predvsem zavračajo sodobno resno glasbo. Ob takih koncertih je človeka strah pogledati v dvorano.

Slovenski oktet je po popularnosti vseeno na prvem mestu, kajti nastopil bi lahko desetkrat in vselej bi bila dvorana polna.

Ta koncert pa je le enkrat na leto. Kaj pa v drugih dneh? So se Kranjčani resnično zaprli v svoje domove? Za mlajše to ne drži?

Če si posamezniki česa že posebno želijo, imajo samo 25 minut do Ljubljane. Tam je že zaradi spremenjenega okolja vse bolj zanimivo. Lahko se izgubijo v množici. Nihče jih ne pozna. Počenzali bodo lahko tudi tisto, kar doma sicer ne bi. In to tudi izkoriščajo. Pri tem pa se jim ni treba bati, da bi jih Kranjčani že naslednji dan nosili po jeziki.

Gostilne, kavarne in oba hotela, eden B in drugi C kategorije, so v svojih spodnjih prostorih polni gostov. Pri točilnih mizah stoji veliko tudi mladih ljudi, ki sicer ne sodijo sem, preganja pa jih tudi nihče ne.

TRTJI POGLED — NA »MESTICE« KRANJ

Morda to o »mestici« kaže, da je Kranj še vedno dokaj majhno mesto. Ničesar se ne da skriti. Ljudje se med seboj poznajo, v zadnjih letih sicer vse manj, kajti novih priseljencev je veliko, navda pa je za določeno krog vendarle ostala. Predvsem velja to za stare Kranjčane. Ne stare po letih, pač pa rojene Kranjčane.

Tudi to spremljanje, klepet in opravljanje je nekakšna zabava. Za nekatere ob srebanju turškega jedila.

V Kranju imajo tudi lepo kinodvoro. Morda najboljšo v Sloveniji. Vsak Kranjčan pa je v kinu v enem letu kar 32-krat. Podatek je seveda povprečen. Jugoslovani sploh radi govorimo o povprečju, ker so tako nekatere stvari za nas manj boleče. Kako je s tem povprečjem, vsi vemo — eden je bil v kinu morda 200-krat, drugi le enkrat.

Vseeno pa nam številka, ki smo jo zapisali, lahko pove vsaj nekaj. Če ljudje tako pogosto sedijo v kinu, je to znak, da kam drugam nimajo iti. Podatki iz preteklih let namreč kažejo, da je bil obisk dosti manjši. V tistih letih pa je bilo v Kranju še poklicno gledališče, ki je odtegnilo dober del današnjih kino obiskovalcev. To pa je znak, da si ljudje pravzaprav zabave želijo in se ne zapirajo v svoja stanovanja, kar trdijo nekateri. Izkoriščajo tisto, kar jim je na voljo.

S tem povprečjem imamo danes največji obisk v Sloveniji, verjetno pa tudi v Jugoslaviji. — Pravi direktor kranjskega kinematografskega podjetja. — Gotovo ima pri tem programska politika, ki jo vodimo, in še druge olajšave ter za slovenske razmere dokaj nizka vstopnina (niso je zvišali) — velike zasluge.

Jurčičev Deseti brat je doživel najmanj deset dramatičnih v Kranju so se odločili za najslabšo — Govekarjevo. Vseeno pa občinstvo od blizu in daleč dere v gledališče in dvajset predstav je bilo razprodanih, računajo pa še vsaj na deset. Kranjčani vse od ukinitve gledališča, svoje poklicne igralske skupine niso kazali zanimanja za gledališče, pa naj so gostovale tudi kvalitetne profesionalne skupine. Zdej je nenadoma prišlo do preokreta. Morda to velja le za Desetega brata in bo potlej spet vse šlo naprej po starem. Ali pa so tudi za kranjske gledališničke nastopili boljšji časi?

Z ukinitvijo poklicnega teatra v Kranju je bila kultura in tem delu Slovenije napravljena medvedja usluga. Bo že res, kar vztrajno, že deset let trdijo v Kranju: — Če lahko v Celju vzdržujejo teater, bi ga lahko tudi v Kranju. —

Tako mnenje je moč slišati vsepovsod. Tudi po desetih in več letih Kranjčani ne morejo preboleti tega. In vsako leto se na novo pričnejo razgovori o ustanovitvi nove, poklicne igralske skupine. Vsako leto pa taki razgovori tudi padejo v vodo. Enkrat pa bodo uspeli.

Z gledališčem so menda zadovoljni samo najmlajši obiskovalci. Njihova »Ura pravljice« vsako nedeljo dopoldne privabi

v dvorano polno najmlajših obiskovalcev, ki potlej celo uno, z vso zaskrbljenostjo živo spremljajo dogajanja na odru.

— To je zabava! — še vsi pod vplivom doživljene priredbe.

Potlej imajo v Kranju še Prešernov muzej in stalne slikarske rastave, v spodnjih prostorih Prešernove hiše. Za oboje je precej zanimanja. Tudi na Prešernov zbor ne smemo pozabiti. Žal bi ga bilo treba pomladiti. Mladih pa ni. V Kranju imajo simfonični orkester, zabavni orkester in godbo na pihala... dobro urejeno knjižničarstvo in plesno šolo... imajo preko 8000 televizorjev in kdo ve koliko radijskih sprejemnikov (transistorji made in Japan ter Germanij igrajo večji del neprijavljeni)... imajo lepe planine, kraje, ki jim ob nedeljskih izletih nudijo obilo zabave. Imajo dokaj visok standard (dolgo je prevladovalo prepričanje, da imajo Kranjčani sploh najvišji standard v Jugoslaviji, do sedaj tega še ni nihče zanikal). Na to temo so pred leti celo posneli film.

To je dokument nekega časa, so tedaj rekli. Ravno v zabavo pa Kranjčanom ni bil, ker je bilo vse skupaj prikazano precej ponesrečeno, da ne rečem diletantsko.

Občutek zadovoljstva pa je za vse tako največja zabava.

ČETRTI POGLED — V ODSEVU REFORME

Stari del mesta sameva. Ostaja tak, kot je bil pred mnogimi leti. Letos so mu sicer razširili cestišče in sem in tja popravilo tudi kakšno trgovino. Da je bolj privlačna. Novih stavb v starem delu ne gradijo. Vse se seli na sever. Na Zlato polje, kjer so posejani bloki in bloki. Družbeni in privatni. Predvsem so privatni bloki, ki so včasih bolj podobni vilam. Res pa je, da stari del počasi propada. To pa je kulturna škoda.

Tudi o tej zabavi imajo Kranjčani dosti povedati, posebej še, če jih zalotite pri kozarku. Bo že res, da Kranjčani radi pijejo. To kažejo številke o prodanem alkoholu. V lokalnih ni čititi reforme. Morda v besedah. Razgovori na to temo so v zadnjem času precej hudi in obenem zabavni. Zabavajo se seveda tisti, ki so pri tem manj prizadeti. Kranjskim kolektivom namreč ne kaže najbolje. Cene gredo, skokovito navzgor, zaposleni pa imajo na primer v Iskri že nekaj mesecev močnogo znižane osebnih dohodkov.

Zato udari včasih tudi pest ob mizo. Slišati je preklinjanje. In o nekaterih ne govorijo najlepše.

Vse to pa je tudi zabavno. Vsaj za nekatere.

— Po reformi se ni nič spremenilo, — odgovarja direktor najprijetnejšega kranjskega lokala — restavracije Park. — Morda so ljudje le bolj sitni. — Nejevoljen je. Morda je mislil, da se bo zdaj, po zadnjih podražitvah, spočil. V računu pa se je ušel, kot je videti.

Občutek imam, da Kranjčane včasih nepravilno vidimo. Hočemo jih naslikati kot trde Gorenjce, skope, vase zaprte; po mojem mnenju bi jih lahko primerjali s Štajerci. Vsaj včasih. Če pa so razpoloženi, so prav tako širokih rok, kot ljudje na jugu.

PETI POGLED — NOČ

Kazalca na velikem cerkvenem zvoniku se bližata deseti uri. Ulice in edina ulica so prazne. Tema in megla po mestnem tlaču. Zaradi reforme ponekod stedi jo tudi z razsvetljavo po izloženih oknih. Enolično odmevajo koraki dežurnih milničnikov po mestnem tlaču. Morda bo treba pomiriti prenapetost? To noč ne bo posebna dela.

Kranjčani so v veliki večini zelo disciplinirani. — odgovarja mlajši mlilnik in vprašanje, kaj meni o Kranjčanin. — Včasih, posebno tam okrog petnajstege, pa imamo več dela. — Iz prijazne gostilne Stari Mayer je slišati pesem. Nekam odstopno se odbija glasovi od temnih zidov. Človeka vleče v lokal. Vrata so zaprta. Zabava se zaključena družba.

Kar naj se! Grupa študentov, ki je prispela z zadnjim nočnim vlakom, je živahna v razgovoru. Tema: nazadovanje kranjskega športa. Tudi taki razgovori so lahko zabavni.

Ob desetih pa življenje v Kranju zamre. Natakare se nekaj minut poprej nejevoljno ozirajo po gostih in glasno ponavljajo:

— Zapiramo! Zapiramo! — In že ste ob prt. Kot v tolažbo sledi opravilo:

— Jutri odpremo že ob petih. — Spet sem na edini kranjski ulici. Mirna je, kot da tudi sama spi. Precej kratka je ta ulica. Promenada pa za Kranjčane tako ni zanimiva (razen ob nedeljah), ker pravijo, da so na ulici vedno eni in isti ljudje.

Kako je torej s to zabavo?

JANEZ GOVC

Vsaka novost razveseljuje!

Tokrat naj vas razveseli Taft — novi lak za laso. Enostavno ga razpršite po lesih in vaše pričetka bo obstojna, vaš sumani izgled pa urejen.

Če želite prav izbrati — vzemite Taft, novi lak za laso!

Zlatorog

PO NAŠI DEŽELI NEKOČ IN DANES

DEŽELNI ZBOR KRAJSKI

V 3. seji deželnega zbora je zadnjič omenjeni predlog za adreso Njih Veličanstva dr. Bleiweis (po stenografičnem zapisniku) podpiral takole:

»Gospoda! naj bode vsoda nasvetovane adrese kakoršna koli v tej hiši, to hočem jaz v svojem in v imenu svojih prijateljev pritrditi, da besede v septembarskem manifestu: Prosta je pot! — — — govornice s cesarskega prestola, so v deželnem kranjskem zboru našle radostno zaupanje in potrbo! (Dr. Toman: Tako je! Pravo! pravo! moč pašišavca). In Tako — — — (v tem hipu vstane poslanec Kramer in zahteva od predsednika naj ravnaj na opravljenem redu, po katerem poslušalci ne smejo ne ploskati ne siskati;) predsednik dr. pl. Wurzbach zavrne to opomin, rekoč, da je to njegova skrb, da vzdržuje red; da dozdaj ni nič nespodobnega slišal; ako je pa preslišal, prosti poslušalce, naj so mirni! — Pravo, pravo! živo! dobro — Po tej epizodi nadaljuje dr. Bleiweis svoj govor; in tako, slavnostni zbor! Ti priporočam sprejem mojega predloga...«

Novice, 6. decembra 1865.

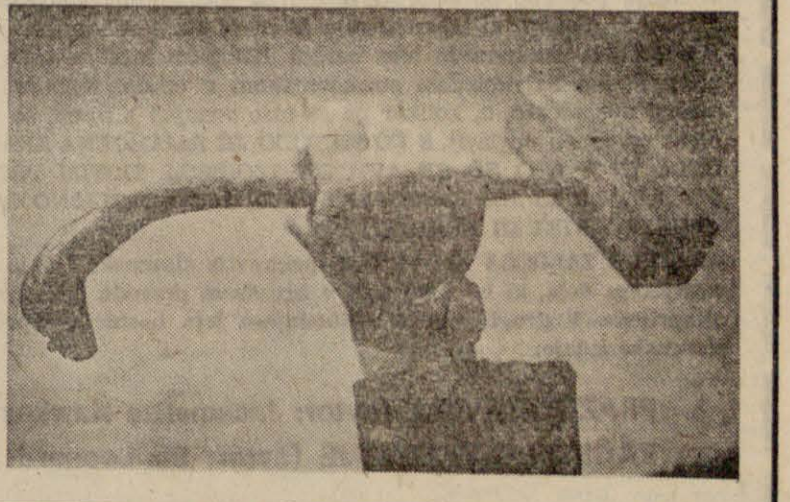
MICA KOVAČEVA

se je bila sročila pojavila v osebi delavca J. L. iz Loškega potoka v neki gostilni na Dunajski cesti. »Piva je za 76 vinarjev, a ker je hotela oditi ne da bi »povčavala«, je moral iti neprostopljivo v brezplačno prenočišče.

Slovenski Narod, 6. decembra 1905.

KLADIVA IZ XVI. STOLETJA

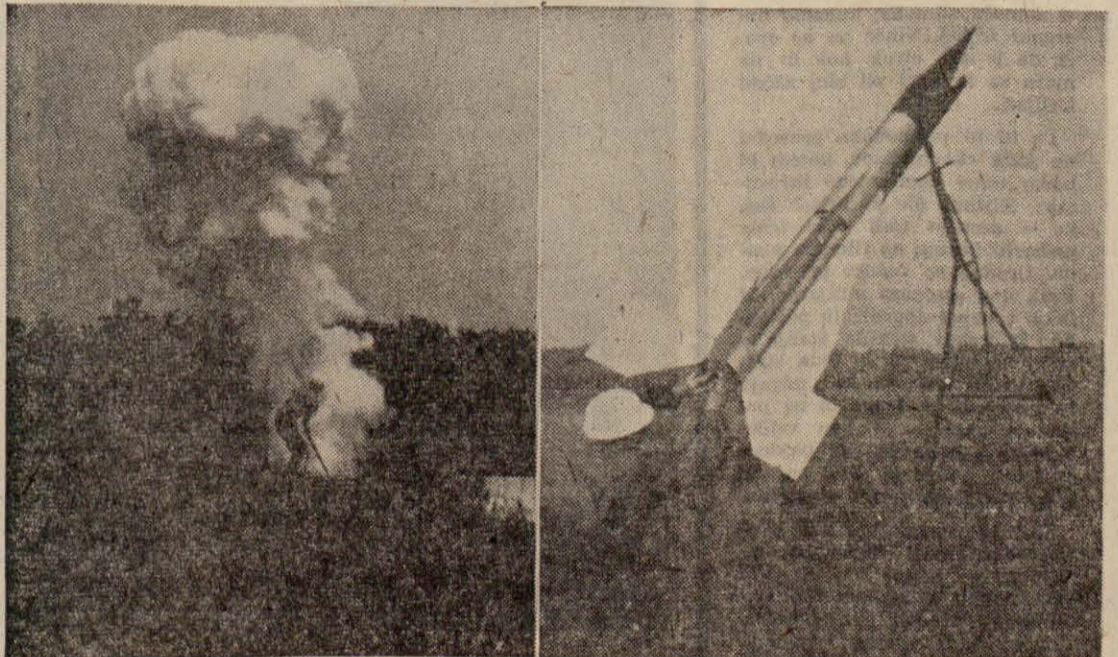
V študentskem muzeju hranijo še tri kladiva, s katerimi so prvi rudarji živosrebrnega rudnika tolkli po preprostih svedrih in kopali cimbrovno rudo. Kladiva imajo zakrivljene ročaje, ker so pametni rudarji držali kladivo obseženo v roki in z nihanjem udarjali po svedru tako, da so se čimmanj utrudili.

TT VPRAŠUJE — TT VPRAŠUJE — TT VPRAŠUJE — TT VPRAŠUJE —

CELJSKE RAKETE

121 članov ima Astronavtično-raketni klub v Celju

Neuspešen stari raket. Eksplozirala je na »rampi«. Pristotni Aleksander Kerstein se je pošteno prestrašil.

Silvo Jančič, dijak tehniške šole v Celju, montira vzglednik za tretjo pošteno raketo, ki je poletela tretjega oktobra.

S celjskega letališča se je sprožila vitka raketa in šinila pod nebo. Za njo je ostal samo bel oblak. Oči njenih konstruktorjev so budno spremljale njen let. Ali bo uspeh tudi tokrat popoln, takšen, kakršnega so si zamislili? Med tistimi, ki budno spremljajo uspeh akcije, je tudi Aleksander Kerstein, dvandvajsetletni strojni tehnik iz Štor pri Celju. To je predsednik Astronavtično-raketnega kluba v Celju, enega izmed sedmih slovenskih raketnih klubov. Celjski ima 121 članov, od teh je vsaj tretjina takih, ki imajo srce samo za rakete. Prosil smo Aleksandra Kersteina za odgovore na nekaj radovednih vprašanj.

»Za astronavtiko ste se bržkone začeli zanimati potem, ko so svet navdušili sovjetski in ameriški dosežki?«

»Z raketami sem se ukvarjal že prej, preden je poletel Sputnik I. Še kot otrok sem se navduševal za letalstvo, bil sem modelar in jadralni pilot. V lefalski literaturi sem našel številne podatke o astronavtiki. Po poletu Sputnika se je v svetu zanimanje za astronavtiko zelo povečalo. K sodelovanju sem pritegnil sošolce na tehniški šoli, pa tudi gimnazijce. Štiri leta smo delali sami. Sestajali smo se po domovih, denar smo prispevali sami. Povsod, kjer smo proslili, naj nas sprejmejo, so rekli, naj najprej nekaj pokažemo. Šele lani smo se priključili Aeroklubu v Celju, letos pa smo se osamosvojili.«

»Ali so vaše rakete tudi letele?«

»Izdelaši smo več manjših raket, nekatere so letele, nekatere tudi ne. Natanko pred letom dni smo lansirali raketo z imenom Republika. Rakete smo pošiljali v zrak na celjskem letališču. Republika je na primer letela 3000 metrov visoko. To pa je predstavljalo že teoretično nevarnost za letala. Naslednje rakete smo zato lansirali v Mariboru — na letališču v Slivnici.«

»Gre vedno vse gladko?«

»Kakor pač! Princip in delovanje naših raket se prav nič ne razlikuje od velikih raket.

Trdno gorivo smo izdelali sami po podatkih iz literature. Raketo aktiviramo iz bunkerja, ki je sto metrov oddaljen od rakete. Aktiviramo jo električno. Vse tako kot zares. Leta 1963 smo nekoč izdelali raketo iz slabega materiala. Namesto da bi poletela v zrak, se je zabilala v zemljo. Ljudje so nas sprasovali, ali iščemo nafto.«

»Če se ne motim, so letele tudi vaše poštne rakete?«

»Člani Filatelističnega društva v Mariboru so videli polet naše Republike na televiziji. Porodila se jim je ideja, da bi jim naša raketa ponesla blizu 3000 pisem. Njihovo ponudbo smo sprejeli, saj so nam plačali vse stroške gradnje rakete. Prva poštena raketa je poletela lani decembra...«

»Pri tretji pa se je nekaj zataknilo?«

»Res je. Tretjega oktobra letos je letela raketa s pisni samo 1 kilometer. Napaka je bila v sistemu za odpiranje padala, ki se je aktiviral prežgodaj. To je bilo toliko bolj nerodno, ker je bila ta raketa lansirana v času mednarodnega srečanja filatelilstov. Vendar so pisma, shranjena v kapsuli, pristala neškodovano.«

»Kakšne pomoči ste deležni pri vašem delu?«

»Tako jaz kot najbolj navdušeni kolegi porabimo za delo vse prosti čas. Poleg tega organiziramo po šolah predavanja o astronavtiki. Sedaj pa pripravljamo tudi razstavo o astronavtiki v Celju. Za naše delo je v Celju veliko zanimanja. O našem delu pa so zelo pohvalno pisali tudi nekateri tuji časopisi. Vendar delamo v klubu sami mladi ljudje, pa imamo zato občutek, da gledajo na naše delo kot na igračkane. Radi bi, da bi nam pomagali tudi strokovnjaki. V iskanju strokovnjakov pa doslej nismo bili uspešni.«

»Kdo vas oskrbuje z denarjem?«

»V začetku smo vse denar zbrali sami. Sorazmerno majhna raketa pa stane blizu 100.000 dinarjev. Po lanskem uspehu Republike smo bili sprejeti na občini. Predsednik občine nam je obljubil poldrugi milijon dinarjev dotacije. Te obljubi kar nismo mogli verjeti. Do danes

nismo dobili niti dinarja. Med letom smo ljudje na občini večkrat spomnili na obljubo. Zvedeli smo samo to, da na obljubo niso pozabili. Bržkone bo vzrok tudi reforma. Denar bi potrebovali za naš novi veliki načrt.«

»Je ta načrt še skrivnost?«

»Ne, ni skrivnost. Izdelali smo načrte za meteorološko raketo, ki naj bi poletela v višino 50 km. Načrte smo izdelali sami, sami izdelamo tudi gorivo, posamezne dele pa nam izdelajo ljudske tehniške pri podjetjih. To delo, pa material seveda, je treba plačati. Ali bomo meteorološko raketo naredili, je odvisno od tega, ali bomo dobili denar. Če bo polet rakete uspel, pričakujemo tudi večjo denarno in predvsem strokovno pomoč. Sedaj čakamo, načrti pa ostajajo načrti. Ker praktično v zadnjem času ničesar ne delamo, se je članstvo začelo redčiti.«

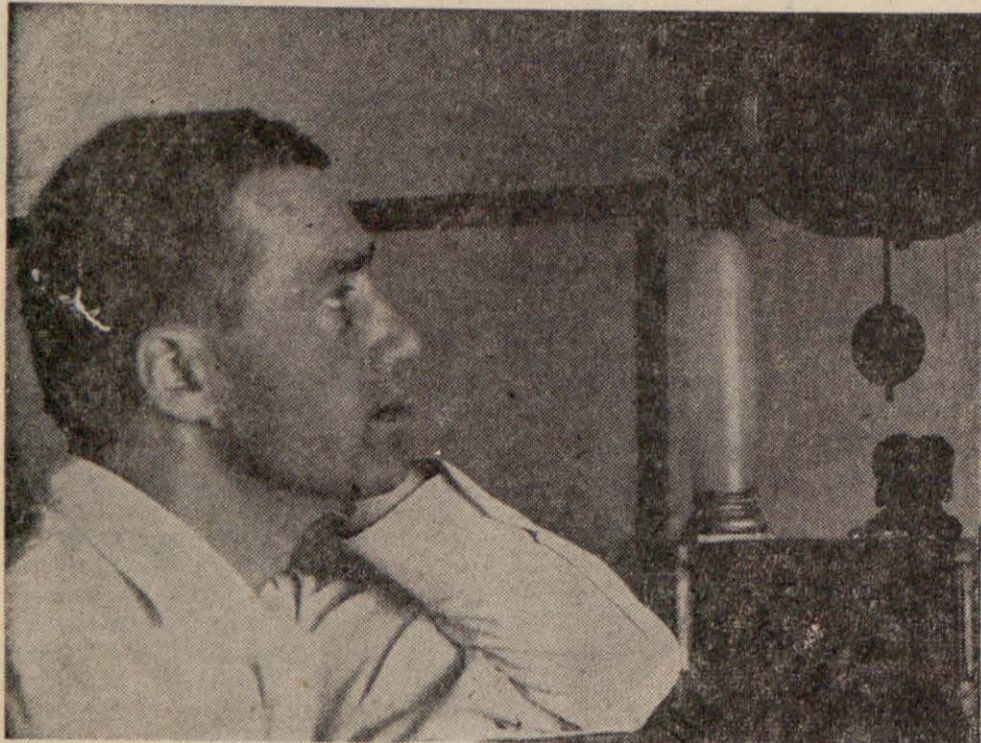
»Vaše posebne želje?«

»Podobnih klubov kot je naš, je v Sloveniji menda sedem. Zeleli bi sodelovati. Sedaj počenjam vsi isto. Če bi združili sile, bi bili v manjšim sredstvi uspešni večji. To sodelovanje pa se je v manjši meri že začelo. Mislim, da se bodo iz našega kluba in iz podobnih jugoslovanskih klubov rekrutirali bodoči strokovnjaki. Saj bo prav gotovo tudi Jugoslavija nekoč sodelovala v astronavtiki. To nam vliva moči pri delu, obenem pa skušamo spoznati z astronavtiko čim širši krog ljudi.«

»Kako združujete vaše poklicno delo z amaterskim delom v astronavtično-raketnem klubu?«

»Nikakor! Končal sem srednjo tehniško šolo, strojni oddelek in iščem zaposlitev. Pritiskam na kljuko in trkam na vrata podjetij in tovarn. Ogledujejo si diploma tehniške šole in me sprašujejo: »Dobro, fant, srednja tehniška šola, vse lepo in prav. Ali pa misliš, da boš lahko naredil toliko kot naš mojster?« Odgovarjam jim, da najbrž ne takoj prvi dan, potrebno mi bo pač nekaj mesecev prakse...«

J. K.

TEMA ZAMUJENA...

Usoda kratkometražnih filmov je dokaj žudna. Mnogi dobivajo na filmskih festivalih najrazličnejša priznanja, kritiki jih ocenjujejo z najvišjimi ocenami, vendar jih občinstvo sprejme kaj medlo, ali pa celo izvižga. Izvižgajo torej umetnino. To je stvar kulture.

Mnogo pogostejši pa je primer, da najboljši kratkometražni gledalci sploh ne morejo videti. To se je zgodilo tudi filmu Mako Sajka Strupi, ki je dobil štiri nagrade doma in dve v tujini. Odkupilo ga je osem tujih držav. Tam si ga lahko ogleda na milijone gledalcev. Pri nas ga razen na festivalu nismo mogli videti, čeprav je namenjen pouku.

Gre torej za kriterije. Za kriterije gledalcev, za kriterije kinematografskih podjetij, za kriterije distributerjev in končno za kriterije producentov hiš. Naslednji razgovor sva z Makom Sajkom posvetila kriterijem.

Dokumentarni film ima dve vrednosti, umetniško in dokumentarno. Odkar se je velikim sovjetskega filmskega žurnala Džiga Vertov vpenjal na tovarniške dimnike, šel v tovarne in na polja, snemal s tramvajskih strob, beležil dokumente časa, edinstvene dogodke, ki jih le filmski trak lahko ohrani potocem, je nastala v filmski umetnosti nova smer kamere očesa, ki beleži, nič ne spremlja in nič ne dodaja. Z dokumentarnostjo posnetkov dobiva film nov čar resničnosti.

Filmi Mako Sajka so zapisi našega sedanega in polpreteklega časa. Z leti bodo vse bolj pridobivali, postajali bodo dokumenti in osti, naperjena proti nečemu, česar zdavnaj več ni, vendar je bilo, prizadevalo nas je, jezilo in žalostilo.

Imenovali bi ga lahko režiserja, ki je dobil več nagrad, kot je posnel filmov. Posnel je namreč tri dokumentarce: »Železno zaveso« o obmejnem prometu z Italijo, »Kaj za vas« o ljubljanskem trgu in »Strupek, film o onesnaženju voda in ozračja.

● Za ta film ste dobili šest nagrad, ali ni tako?
— To ni čisto točno. Za film Strupi sem sicer dobil dve nagradi za režijo, druge pa so si razdelili snemalci, kompozist in producent filma Viba.

● Katere filme ste posneli letos?
— Pravkar montiram dva barvna dokumentarca, in sicer »Vidno oporok« in še enega, ki bi mu najraje dal naslov »Privatno življenje jelenov«.

● Za pet let filmskega študija in dvanajst let filmske prakse ste šteli vaših filmov ni ravno veliko. Kako to, da ste jih posneli tako malo?
— Predlogi in scenariji, ki sem jih niso producenti hišam, verjetno niso uživali prav posebno velikih simpatij pri producentih.

● Glede na to, da ste se posvetili dokumentarnemu filmu, so bili verjetno tudi vaši scenariji dokumentarni. Ali lahko poveste kakšen primer?
— Tiste čase je pričela Marijorska tekstilna tovarna graditi prve stanovanjske bloke za svoje delavce. To so bili prvi bloki v Mariboru in sploh pričetek širše gradnje stanovanj za delavce. Nekdo je naročil film, ki naj bi pokazal, kako so ljudje srečni, ko se vselijo v novo stanovanje, in sploh, kako rožnata prihodnost čaka naše ljudi. Sel sem v Maribor, pretaknil tovar-

no, nova in stara stanovanja od podstrešja do kleti. Govoril sem z mnogimi ljudmi. Napisal sem scenarij, v katerem sem opisal tipične stanovanjske stiske. Zanimcem sem hotel ohraniti slike in vzdušje v en prostor stisnjenih družin, saj o teh problemih ne bodo imeli pojma, o ženah, ki so delale ponoči in si podnevi niso mogle odpočiti, ker so morale skrbeti za številno družino, o ljudeh, ki so vstajali sredi noči in iz okoliških hribov hoteli po ledenih strminah na delo v tovarne in si pri tem lomili roke in noge. O malčkih, ki so samevali v jaslih in lizali zid, ker ni bilo kalcijevih tablet. Na tak način sem hotel prikazati veselje človeka, ko se iz takšnih razmer preseli v novo svetlo stanovanje.

Mislil, da bi tudi najmanj talentiran režiser lahko posnel iz teh podatkov dragocen dokument povojne dobe in ljudi. Tak dokument bi z leti le še pridobil na umetniški in izpovedni moči. Če je kdo gradil socializem, potem so ga gradili taki ljudje, po mojem skromnem mnenju so si zaslužili majhen filmski spomenik. Vendar je bilo takrat vse preveč ljudi, ki so se bali takih in podobnih resnic. Ta filmska bolezen, bolezen, da mnoge stvari po nepotrebnem olepšujemo, se drži slovenske kinematografije žal še danes.

Vedno bolj sem prepričan, da bi namesto katerega od zelo šablonskih propagandnih filmov izpred desetih ali dvajsetih let, ki zdaj nimajo prav nobene vrednosti, lahko posneli kak tak dokument.

● Ta filmska tema je svoj vlak realizacije zamudila. Verjetno bomo tako hitreje pozabili na mnogo prijetnih in neprijetnih dogodkov polpreteklega zgodovine. Ali lahko poveste še kakšen primer iz svoje prakse?
— Leta petinpetdeset mi je prišlo v roke poročilo o akciji na celjsko jetnišnico Stari pisker. Nekaj ur pred streljanjem talcev in ujetih partizanov je v sredino Celja prodrlo sedem partizanov, vdrilo v jetnišnico in osvobodilo jetnike. Ze samá dejstva so tako spektakularna, da sem odpotoval v Celje, zbral vseh sedem osvoboditeljev in jetnike, ki so bili takrat osvobodjeni. Napravili smo rekonstrukcijo dogodka. Tisti ljudje so bili tistega dne le deset let starejši od dneva, ki je vsem jasno veliko pomnil.

Ko so mi tako v sami jetnišnici kazali, kako je ta skočil skozi vrata, razorožil stražarje, oni odgovarjal v nemščini na poziv gestapa, da je vse v redu, kako so bili jetniki prepričani, da je to nova ukana gestapa, da bi jih dobil pred puške in niso hoteli skozi odprta vrata jetnišnice tudi na prigovarjanja osvoboditeljev, češ da nimajo neomejenega časa, in so jih zato prosili, naj že vendar zbežijo. Najmlajša ujeta partizanka je končno le spoznala med osvoboditelji svojega očeta.

Končno sta se najmlajša jetnica in najmlajši osvoboditelj po vojni poročila in sedaj z otroki prihajata vsako leto proslavljati ta dan, ki pomeni stvardski rešenih življenj. Ko so mi sicer deset let starejši udeleženci te akcije kazali potek dogodkov, sem si zaželel, da bi

te posnel in dobil tako impresiven in dragocen film, ki bi ustrezal dogodkom, nastopal bi udeleženci z ne veliko spreminjenimi obzori. Takrat mi ni uspelo. Danes je prepozno, vsi so 20 let starejši, nekateri pa še dvajset kil težji.

● Ali ni film »Akcija« zelo podoben temu dogodku?
— Da, precej oseb pri filmskem podjetju je moj scenarij bralo, nekateri so ga celo predelovali. Kmalu nato je bil posnet film Akcija. Če je kakšna neposredna zveza med mojim predlogom in tem filmom, ne vem.

● Da ne bova tako pesimistična, za vse vendar le še ni prepozno. Kaj bi sedaj radi snemali?
— To so predvsem tisti problemi, ki nas še vedno »srežajo«. Vendar bi začel s svojim manj vidnim, bolj intimnim primerom. Ko sem snemal film o zastrupljenju ozračja in voda Strupe, sem obiskal vrsto industrijskih podjetij po Sloveniji. Opazil sem, da ima večina starejših podjetij poleg moderniziranih oddelkov, v kolikor sploh so, tudi obrate, kjer je proizvodni proces ostal že pedeset let nespremenjen. Menim, da tako arhaičnost srečamo le še v Sloveniji, v drugih republikah imajo zgrajeno namreč novo industrijo. Predstavljajte si zdaj stroje iz časa Franca Jožefa, ki so povrh še nevarni, in manualni način dela, večinoma nezdrav.

Posoben vtis je name napravila stara pražarna in nekem metalurškem podjetju, kjer delajo delavci skoraj goli v takem rumenem prahu, da ne vidijo niti luči. Na vsake toliko časa pobegne kateri izmed njih iz pra-hurven na dvorišče, da se odkašlja, pomane oči in vidhne nekaj litrov čistega zraka. Hotel bi zmotiti stisot in samozavoljnost nekaterih občanov s temi posnetki. Dragoceni bi bili še posebej zato, ker bomo takšne obrate slej ali prej odpravili in bi tak film z leti le pridobil na dokumentarni vrednosti.

● Verjetno poznate tudi izjeme. Ponekod so že spoznali vrednost takšnega filma. Ali nam lahko poveste tudi kakšen tak primer?
— Seveda. Pohvale vredna je pobuda ljubljanske Kartonažne tovarne, ki je prosila režiserja Ernesta Adamiča, da posname način dela in stroje v starem objektu, ki so ga podrli in na tistem mestu zgradili novo tovarno. Posneti material, iz katerega žal ni bil napravljen film, je čudovit. Kot da bi nas z nekimi časovnim strojem prestavili iz našega v prejšnje stoletje. Rad bi čestital sistemom članu delovnega kolektiva Kartonažne tovarne, ki je prišel na to zamisel. S tem se je zapisal v zgodovino slovenskega filma. Bil je namreč prvi pri nas, ki je zasledil vrednost takih dokumentov. Če srečam ostal edini. Tudi mene so prosili člani uprave pri Saturnusu, da bi del filma posvetil njihovi preteklosti. Delo so mi olajšali s tem, da so za snemanje rekonstruirali način proizvodnje iz leta 1924.

● Pravzaprav to niti ni tako zelo intimen problem, kot ste ga imenovali?
— Intimen sem rekel zato, ker teži le mene, tako je vsaj videti. Dostoj se se tovarne, produktske hiše in javnost sploh, kaj malo zanimajo za takšno snemanje. Vsako desetletje so pa veliko manjše možnosti za snemanje takšnih filmov.

● Prej ste omenili, da vas še nekaj »sreča«, kaj naj bi bilo to, nam lahko zaupate?
— To so problemi, ki žro vedno. Sam na primer nimam stanovanja. Kakor mačehovski skrbimo za kulturo, tako tudi za materialne pogoje njenih ustvarjalcev. Drugi, na primer, spet ne najde dela, tretji, visokokvalificiran, nemočno gleda nekvalficirano delo predpostavljenege. Vsi pa smo si v nečem enaki. Skrbimo za gospodarstvo. Omenim, pa do članov CK. To je naš dojenček, če začne kašljati, smo vsi zaskrbljeni, za devize kupujemo draga zdravila, če deviz ni, potem morajo zadostovati domača zdravila; kuhamo tu grenki čajbel. Nihče pa ne opazi, da je naš otrok bos in da mora za to prej ali slej začeti kašljati.

● Ce bi to prisposodo prevedel na jezik ekonomistov, potem bi lahko rekli zamrznjene investicije. Mislil, da je prišel čas, ko si morajo tudi take teme priboriti dostop na filmsko platno. Uradno so vendar priznane. Vsak dan gledamo milijarde, ki titičijo v napoli dograjenih poslopih, ki kakor strašila strlijo v zrak. Se hušja pa so tista strašila, ki so stala še več, migajo še sedaj, žrejo-denar in ne postanejo aktivna. O tem veliko beremo. In če že ne najdem grešnika, potem bi želel ohraniti na filmskem traku vsaj greh.

Kaj naj napišem k temu? Mora veliko sreceti Sicer pa, na napakah se učimo. Če ne drugega, potem bi bil tak film Mako Sajka učbenik za potomce. Vendar, moje skromno mnenje je, da bi bil tak film veliko več. Saj film to mora biti.

MATJAZ ZAJEC

SREČANJA

MODNI FOTOGRAF STANE JERKO

POZIMI V KOPALKAH POLETI V KOŽUHIH

Modni časopisi so sejem želja, zlasti ženskih, in fotografije velike in majhne, v barvah in brez njih, so kačipot nestanovitne mode. Playvolaske in termolaske, pa tudi fantje, se modro drže v novih oblekah, ki jim pristajajo ali pa tudi ne. Ampak sedaj sploh ne gre za kroje in za manekene, temveč za fanta, ki je pri vseh svojih fotografiranjih zraven in nikoli na njih. Samo podisan je z drobnimi črkami — foto: Stane Jerko.

»Od kdaj ste modni fotograf in zakaj?«
»Z modno fotografijo sem se začel ukvarjati po naključju. Na razstavih umetniške fotografije sem razstavljal predvsem portrete, ker so me zanimali ljudje, značaji, obrazi, poteze. Ker je tudi pri modni fotografiji važen človek in ne samo model, me je pritegnilo vabilo sodelavcev revije Maneken.«

»Ali ste se torej kot amater-fotograf udeleževali razstav umetniške fotografije in morda dobili tudi kakšno odličje?«
»S svojimi slikami sem sodeloval na mnogih razstavah umetniške fotografije in dobil tudi precej priznanj. Najbolj mi je pri srcu diploma iz Hongkonga za fotografijo »Profil v diagonali«, kjer je sodelovalo čez 100 avtorjev iz 24 držav.«

»Katero modno fotografijo posnimate, francosko ali italijansko?«
»O posnemanju je težko govoriti, ker vsak model zahteva svoj način fotografiranja.«

»Vaš recept, kako lahko postaneš dober modni fotograf?«
»Cimvečja samostojnost pri delu. Veliko veliko fotografiranja, dobra tehnika in dober material, ki ne bi smel biti problem, ter končno posrečen model in sproščena manekenka.«

Stane Jerko z manekenkama

»Pri fotografiranju modnih modelov mora biti fotograf tudi precej domiseln. Česa se poslužujete vi?«
»Inspiracije, ki jih dobim iz tujih revij, moram uskladiti z okusom in zahtevo naročnika. To pa je vse prevečkrat v popolnem nasprotju z idejami moderne modne fotografije. Če se pa zgori, da fotografije zahtevajo primerno okolje, je to v nasprotju z letnimi časi; poletne in kopalne obleke moramo desetkrat smeniti januarja ali februarja na morski obali pri temperaturi, ki je komaj nekaj stopinj nad ničlo, zimske modele pa sredi poletja v hladnicah, v Postojnski jami, muzejih itd.«

»Kaj vas pri fotografiranju modnih modelov najbolj moti?«
»Predvsem slaba izdelava in kakovost krojev, ki so največkrat barvno precej nezanimivi, razen pletenin, po drugi strani pa tudi želje naročnika, ki ima največkrat tako čudne zahteve, da jim ni mogoče ustreči.«

»Ali se vam ne zdi, da so včasih naši manekeni preveč togji?«
»Naši manekeni se preveč hitro menjavajo, da bi lahko dosegli sproščenost in pokazali svojo osebnost pred fotografsko kamero, hkrati pa tudi nimajo nikogar, ki bi jih strokovno usposobil.«

»Pa še besedo, dve o naših manekenkah.«
»Slovenska dekleta so prav čedna, niso pa tipi manekenk, ki jih zahteva svetovna moda. Če se pa že katera najde, ima zanesljivo več nasprotnikov kot pa pristašev, ker na njej želje gledavo vse ostalo, samo to ne, da je manekenka, ki razkazuje model, ne pa sebe.«

»In kaj menite vi o naši modi?«
»Na cesti pravzaprav sploh ni naše mode, pač pa so obleke bolj ali manj posrečene kopije francoske in italijanske.«

TONE FORNEZZI

Stane Jerko: Profil v diagonali, nagrajen v Hongkongu

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE

Pripravlja slovensko izdajo grandioznega dela v 15 knjigah

ZGODOVINA ČLOVEŠTVA

Pobuda za to edinstveno delo je dala mednarodna organizacija UNESCO, ki je leta 1951 ustanovila posebno mednarodno komisijo za zgodovino znanstvene in kulturnega razvoja človeštva. Po desetletnih pripravah so bili pozvani strokovnjaki, znanstveniki in eruditi z vsega sveta, da prispevajo svoj delež k temu delu. In tako je iz teh pobud nastala

ZGODOVINA ČLOVEŠTVA,

obsežno delo v petnajstih knjigah. Celotna zgodovina je zasnovana v šestih zaokroženih ciklih in vsak od njih bo izšel v več knjigah:

1. cikel: PRAZGODOVINA IN ZAČETEK CIVILIZACIJE
2. cikel: CESARSTVA STAREGA SVETA
3. cikel: NARODI IN KULTURA
4. cikel: SVET OD 1200 DO 1775
5. cikel: DEVETNAJSTO STOLETJE
6. cikel: DVAJSETO STOLETJE

Osnovna ideja te zajetne ZGODOVINE ČLOVEŠTVA je: osvetliti in poudariti vse, kar je skupnega v zgodovini raznih narodov, poudariti vrednote, ki imajo podobno poreklo, ki kažejo na medsebojne vplive in dotikališča, ker so to temelji, ki lahko služijo za most k medsebojnemu zblizjevanju in k boljšemu razumevanju med narodi. Dokončni tekst je bil v kopijah razposlan vsem najvidnejšim strokovnjakom v oceno. Njihove pripombe so avtorji delno osvojili, kolikor pa se niso strinjali z njimi, so zmeraj natisnjene na koncu poglavij. S TO METODO JE ZAJAMCENA ZNANSTVENOST DELA IN Z NJO SO SE AVTORJI IZOGNILI TISTIM PRISTRANSKIM STALIŠČEM, KI JIH ZASTOPAJO IDEOLOŠKO RAZLIČNO ORIENTIRANI ZNANSTVENIKI IN ERUDITI.

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE pripravlja slovensko izdajo tega enciklopedijskega dela, ki bo izšlo tudi v hrvaškem prevodu pri zagrebški založbi »Naprijed«. V drugi polovici prihodnjega leta bosta izšli prvi dve knjigi slovenske izdaje:

PRAZGODOVINA (avtor: Jackquetta Hawkes)
ZAČETKI CIVILIZACIJE (avtor: Sir Leonard Wooley)

Zaradi pomembnosti dela in velikega zanimanja razpisuje Državna založba Slovenije subskripcijo za prvi dve knjigi, ki bosta tiskani na brezlesnem papirju, vezani v celoplatno in v polusnje ter vzorno opremljeni. Cena za obe knjigi — vsaka bo imela okoli 750 strani s slikami — bo za naročnike: 10.000 din (celo platno), oziroma 12.000 din (polusnje). Naročniki prvih dveh knjig imajo ugodnost obročnega plačevanja in sicer: 10 mesečnih obrokov po 1000 din (celo platno), ali 10 mesečnih obrokov po 1200 din (polusnje). Čas za subskripcijo je omejen, zato se čimprej naročite na ZGODOVINO ČLOVEŠTVA, zakaj knjigotrška cena za nenaročnike bo znatno višja.

NAROČILNICA

Obvezno se naročam na prvi dve knjigi

ZGODOVINE ČLOVEŠTVA:

J. Hawkes: PRAZGODOVINA (celo platno, polusnje)*

Sir L. Wooley: ZAČETKI CIVILIZACIJE (celo platno, polusnje)*

Naročninsko ceno bom poravnal:

— tako

— v 10 mesečnih obrokih*

(* Podržajte, prosim, vezavo in ustrezne pogoje plačila.)

Kraj in datum

NASLOV NAROČNIKA:

Ime in priimek:

Kraj:

Ulica:

Uslužben pri:

Naročilnico pošljite v ovojnici na naslov: DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE Ljubljana, Mestni trg 26 — Oddelek za knjižne zbirke.

FILMI, KI JIH GLEDAMO

SOJENJE V NÜRNBERGU

Ameriški film, scenarij Abby Mann, režija Stanley Kramer, fotografija Ernest Laedzi, igrajo: Burt Lancaster, Montgomery Clift, Marlene Dietrich, Spencer Tracy; proizvodnja Stanley Kramer-United Artists, distribucija Vesna film.

Kramer, neodvisni producent: Preden je Kramer začel samostojno režirati filme, je bil neodvisen producent, kar pomeni v Združenih državah Amerike, da je dal svoj denar za film in bil umetniški vodja in dramaturg, sepravi ni napisal scenarija in ni režiral filma. Vsak njegov film je imel originalno temo, ni služil zgolj zabavi, pokazal je boleč problem iz ameriške vsakdanjosti v povojnih letih in opozarjal je, obujal vest in zahteval odgovor na zastavljena vprašanja: Kaj zdaj? Iz tega njegovega producentnega občutja poznamo le film Možje, v katerem je predstavil neznanega, nadarjenega igralca — Mariona Branda.

Kramer — neodvisni producent in režiser: Prvi film, ki ga je Kramer sam režiral, se je imenoval Ne samo kot tujec, to je bila psihološka študija iz zdravniškega okolja. Drugi je bil Ponoči in strast, velika filmska gala-predstava iz časov, ko je Napoleon podjarmil Španijo. Kramer je predstavil prvič v ameriškem filmu — Sofija Loren. Tretji film je bil Beg v verigah, toda, nezaprta zgodba na temo rasne nestrpnosti. Četrty film je nosil naslov Na poslednji obali in je pripovedoval o poslednjih dneh na našem planetu po uničenju svetovni atomski vojni. Nismo videli filma Kdor seje veter in Nore ladje, pred nami pa je zdaj Sojenje v Nürnbergu. Film iz leta 1962, ki je dobil mnoga mednarodna priznanja, Maximilian Schell pa je prejel za vlogo zagovornika nagrado Oscar, bolj zaradi trenutne politične situacije, kajti vsak izmed nastopajočih ni bil je enakovredno v tem in pol ure dolgem procesu. Spencer Tracy, Burt Lancaster, Richard Widmark, Marlene Dietrich, Judy Garland, Montgomery Clift.

Kramer — neodvisni producent, režiser in ustvarjalec, ki verjame v poslanstvo ideje: Za Kramerja je filmska predstava želo kot razmišljanje, odgovor o priničje. V originalni temi, ki naj potegne za seboj še tako preprostega gledalca in še tako razvajenega snoba, Kramer razgrne vedno dve skrajnosti: črno nasproti bele in belo nasproti črniemu nestrpnosti, nestrpnosti v spopadu življenje in smrti. Morda mu je to najlepše uspelo v filmu Beg v verigah, ko je povezal belega in črnega, da morata skupaj pričakovana bežati in reševati drug drugega pred smrtjo in tako na drastičen primer spoznal nesmisel rasne nestrpnosti. Kramer želi, da to spozna tudi gledalec, in ob koncu mu zastavi vprašanje: Kaj zdaj? V filmu Kdor seje veter je postavil darwinizem nasproti bibliji in biblijo nasproti darwinizmu. V filmu Sojenje v Nürnbergu pa je svobodni svet postavil nasproti svetu, ki to ni. Kramer je v razvijajoč lastne teme šel predaleč od čiste osnove in postal tendenčen, zato se da film sprejeti le s pridržkom. Formalno pa je Kramerjev proces eden najmočnejših filmskih procesov, kar jih je bilo na filmskem platnu.

900 KNJIGO 1 PRAVLJICI

»Alica v čudežni deželi« je eden od najbolj popularnih otroških romanov, ki so ga prevedli v vse jezike sveta in je doživel številne dramatizacije in gledališke izvedbe. Kdo je v resnici napisal ta roman in kdo je bila Alica?

Preteklo je natanko sto let, odkar se je leta 1865 v Londonu pojavila knjiga, ki je pozneje postala znana po vsem svetu. Prevedena je v štirideset jezikov, njeno prvo izdajo pa so pred kratkim prodali na dražbi za 11.760 funtov šterlingov, to je za več kot za trideset milijonov dinarjev. Takoj po drugi svetovni vojni je Britanski muzej odkupil izvirni rokopis od nekoga ameriškega bibliofila za fantastično vsoto pol milijona dolarjev (625 milijonov dinarjev). To je največja vsota, ki je bila kdaj izplačana za katerikoli izvirni tekst.

Knjiga, o kateri je beseda, je klasično delo otroške književnosti »Alica v čudežni deželi«. O tej knjigi so ljudje peresa, pisatelji, filozofi in kritiki doslej napisali 900 knjig komentarjev. V današnjem času se je Alica pojavila na gramofonskih ploščah, na filmskem platnu in na televizijskem ekranu, pa tudi v številnih stripih. Njena doživetja so navdušila milijone otrok po vsem svetu. Obstaja celo afriška verzija, v kateri je Alica majhna črnka, oblečena v slamo.

KDO JE LEWIS CARROL

Kot pripovedujejo, je prišla ta knjiga v roke tudi princesi Beatrice, hčerki kraljice Viktorije. Princesa je bila navdušena. Knjiga pa je bila všeč tudi kraljici, zato je pisala avtorju knjige, nekemu Lewisu Carrollu, naj ji pošlje še druge svoje knjige. Vendar je bila zelo presenečena, ko je dobila učbenike algebre, geometrije, trigonometrije in astronomije. Lewis Carroll, ki si je izmislil Alico, Belega zajca, Kraljico srca in druge fantastične osebnosti romana, je bil v resnici Charles Lutwidge Dodgson, pastor — profesor iz Oxforda, strokovnjak za matematiko, šahovski mojster in pionir fotografije, ki so jo tedaj komaj poznali. Na področju fotografije je odkril nekaj novih stvari.

To je bil človek tridesetih let, visok, suh, bledolichen, s kosčeni rokama, skritima v sivih rokavicah. Srmežljiv in boječ se je zdel ljudem malo ne navaden. Njegovi pogosti odhodi na obalo morja so bili predmet opravljanja klepetavih sosed. Videvali so ga v zgodnjem jutru, oblečenega kot fotograf, to pomeni, da je bil otovorjen s stativi, steklenicami s kemikalijami, z zločljivim fotorom in s črno kamero.

Imel je nesimetričen obraz, ki se je pri smehu skrivil. Bil je nespreten, gluha eno uho, pa tudi jecljal je. Dolgo se je zdravil, toda jecljal je dalje. Kadar pa je bil med otroki, se je zgodil pravi čudež. Nehal je jecljati, lahko jim je pripovedoval ure in ure. Zanje si je izmisljal igranke, igre s številkami, zanimive probleme, izdeloval pa je tudi različne igrčke. Prirejal je tudi lutkovne predstave.

Dodgson je pripadal duhovniški rodbini, v kateri se je po-

čel in jedil pectvo. Mala Alica je prosila: »Povejte nam kako zgodbo.« To popoldne je prišlo v zgodovino književnosti. Dodgson je v trenutku prenehal jecljati in je začel improvizirati: »Alic! je bilo dolgočas. S svojima sestrama je sedela na rečnem obrežju, ko je zapazila Belega zajca z rožnatimi očmi. Približal se ji je in vzdihoval: »Bog, bog, zamudil bom.« Hkrati je iz telovnika potegnil uro.« Sproti si je izmisljal doživljaja male Alice. V zgodbo je vpletal sto in sto resničnih stvari iz Alicinega življenja, ki jih je spreminjal v vznemirljivo povest.

»Kje ste prebrali to zgodbo?« je vprašal Alicin oče, ko so se vrnili. »Izmislil sem si jo prav sedaj,« je ravnodušno odgovoril Dodgson.

Na Alicino prošnjo je Dodgson napisal zgodbo v zvezek in jo okrasil s njenimi fotografijami. Tako je nastala prva verzija »Alica v čudežni deželi«, ki je bila pozneje razširjena in tiskana v Londonu leta 1865. Uspeh je bil ogromen. Vsa Anglija je brala knjigo oxfordskega diakona, ki se je, skromen kot vedno, zadovoljeval s tem, da je odgovarjal na števil-

ne humorja. Carrollova zgodba pa so imele vedno racionalno osnovo. Dodgson je ostal v Oxfordu, kjer je šivel skoraj neopaženo. O slavnem Carrollu pa se je začela diskusija.

Fostavljala so se vprašanja, ali ni »Alica« politični pamflet, alegorija na oxfordsko univerzo in na rasprave v zvezi s Darwinovo teorijo. Govorili so o tem, da je Dodgson nesrečno zaljubljen v malo Alico in da se je njegova strast, prepovedana za puritanca, spreminjala v čudovito po-

vest. Medtem ko so odrasli iskali v njegovih zgodbah različne simbole, so se jih otroci vsega sveta utili na pamet.

Dodgson ni nikoli postal prvi duhovnik. Ostal je diakon do konca svojega življenja. Umrl je leta 1898. Pogreb je bil preprost, kot je bilo preprosto njegovo življenje. Na nagrobni plošči je zapisano ime Lewis Carroll. Prvikrat sta bila Dodgson in Carroll drug poleg drugega in to za zmeraj. Telo pastora Dodgsona se je spremenilo v nič, ime Carroll pa se je za zmeraj zapisalo v spomin milijonov otrok in odraslih in tako obdržalo neumljivo mladost.

Dodgson, bolj poznan kot Lewis Carroll, razpet med pravljico in matematiko

Njegove fotografije so polne inspiracij in spadajo med najlepše otroške portrete.

NAJLJUBŠI MODEL

Najljubši Dodgsonov model je bila Alica, hči oxfordskega profesorja. Nekoga sončnega popoldneva leta 1862 je zanjo in za njeno sestri organiziral vožnjo s čolnom po Temzi. Z njimi se je popeljal tudi oče dekle. Po dolgem veslanju so na obrežju pili

na pisma, ki so prihajala na njegov psevdonim »Lewis Carroll«. Čez nekaj let je napisal novo knjigo »Alica na drugi strani ogledala«, ki je bila še boljša kot prva.

Nenavadni diakon Dodgson je ostal še naprej nepoznan, Lewis Carroll pa je postal slaven. Prvi je izdal algebrske in šahovske probleme, drugi je podpisoval poeme in romane. Skupaj sta napisala 156 knjig. Dodgsonove razprave so bile

polne humorja. Carrollova zgodba pa so imele vedno racionalno osnovo. Dodgson je ostal v Oxfordu, kjer je šivel skoraj neopaženo. O slavnem Carrollu pa se je začela diskusija.

Fostavljala so se vprašanja, ali ni »Alica« politični pamflet, alegorija na oxfordsko univerzo in na rasprave v zvezi s Darwinovo teorijo. Govorili so o tem, da je Dodgson nesrečno zaljubljen v malo Alico in da se je njegova strast, prepovedana za puritanca, spreminjala v čudovito po-

vest. Medtem ko so odrasli iskali v njegovih zgodbah različne simbole, so se jih otroci vsega sveta utili na pamet.

Dodgson ni nikoli postal prvi duhovnik. Ostal je diakon do konca svojega življenja. Umrl je leta 1898. Pogreb je bil preprost, kot je bilo preprosto njegovo življenje. Na nagrobni plošči je zapisano ime Lewis Carroll. Prvikrat sta bila Dodgson in Carroll drug poleg drugega in to za zmeraj. Telo pastora Dodgsona se je spremenilo v nič, ime Carroll pa se je za zmeraj zapisalo v spomin milijonov otrok in odraslih in tako obdržalo neumljivo mladost.

vest. Medtem ko so odrasli iskali v njegovih zgodbah različne simbole, so se jih otroci vsega sveta utili na pamet.

Dodgson ni nikoli postal prvi duhovnik. Ostal je diakon do konca svojega življenja. Umrl je leta 1898. Pogreb je bil preprost, kot je bilo preprosto njegovo življenje. Na nagrobni plošči je zapisano ime Lewis Carroll. Prvikrat sta bila Dodgson in Carroll drug poleg drugega in to za zmeraj. Telo pastora Dodgsona se je spremenilo v nič, ime Carroll pa se je za zmeraj zapisalo v spomin milijonov otrok in odraslih in tako obdržalo neumljivo mladost.

vest. Medtem ko so odrasli iskali v njegovih zgodbah različne simbole, so se jih otroci vsega sveta utili na pamet.

Dodgson ni nikoli postal prvi duhovnik. Ostal je diakon do konca svojega življenja. Umrl je leta 1898. Pogreb je bil preprost, kot je bilo preprosto njegovo življenje. Na nagrobni plošči je zapisano ime Lewis Carroll. Prvikrat sta bila Dodgson in Carroll drug poleg drugega in to za zmeraj. Telo pastora Dodgsona se je spremenilo v nič, ime Carroll pa se je za zmeraj zapisalo v spomin milijonov otrok in odraslih in tako obdržalo neumljivo mladost.

Dodgson ni nikoli postal prvi duhovnik. Ostal je diakon do konca svojega življenja. Umrl je leta 1898. Pogreb je bil preprost, kot je bilo preprosto njegovo življenje. Na nagrobni plošči je zapisano ime Lewis Carroll. Prvikrat sta bila Dodgson in Carroll drug poleg drugega in to za zmeraj. Telo pastora Dodgsona se je spremenilo v nič, ime Carroll pa se je za zmeraj zapisalo v spomin milijonov otrok in odraslih in tako obdržalo neumljivo mladost.

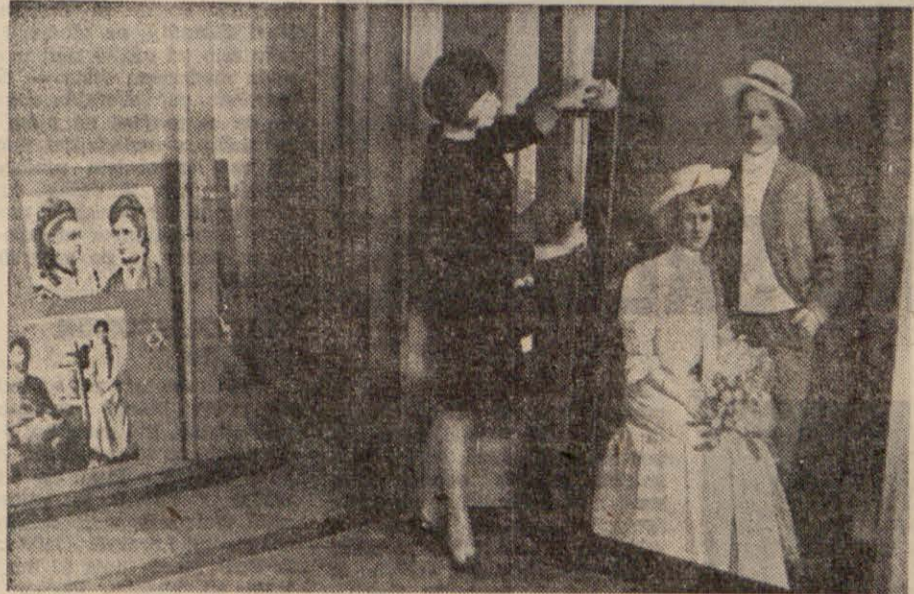
Dodgson ni nikoli postal prvi duhovnik. Ostal je diakon do konca svojega življenja. Umrl je leta 1898. Pogreb je bil preprost, kot je bilo preprosto njegovo življenje. Na nagrobni plošči je zapisano ime Lewis Carroll. Prvikrat sta bila Dodgson in Carroll drug poleg drugega in to za zmeraj. Telo pastora Dodgsona se je spremenilo v nič, ime Carroll pa se je za zmeraj zapisalo v spomin milijonov otrok in odraslih in tako obdržalo neumljivo mladost.

Dodgson ni nikoli postal prvi duhovnik. Ostal je diakon do konca svojega življenja. Umrl je leta 1898. Pogreb je bil preprost, kot je bilo preprosto njegovo življenje. Na nagrobni plošči je zapisano ime Lewis Carroll. Prvikrat sta bila Dodgson in Carroll drug poleg drugega in to za zmeraj. Telo pastora Dodgsona se je spremenilo v nič, ime Carroll pa se je za zmeraj zapisalo v spomin milijonov otrok in odraslih in tako obdržalo neumljivo mladost.

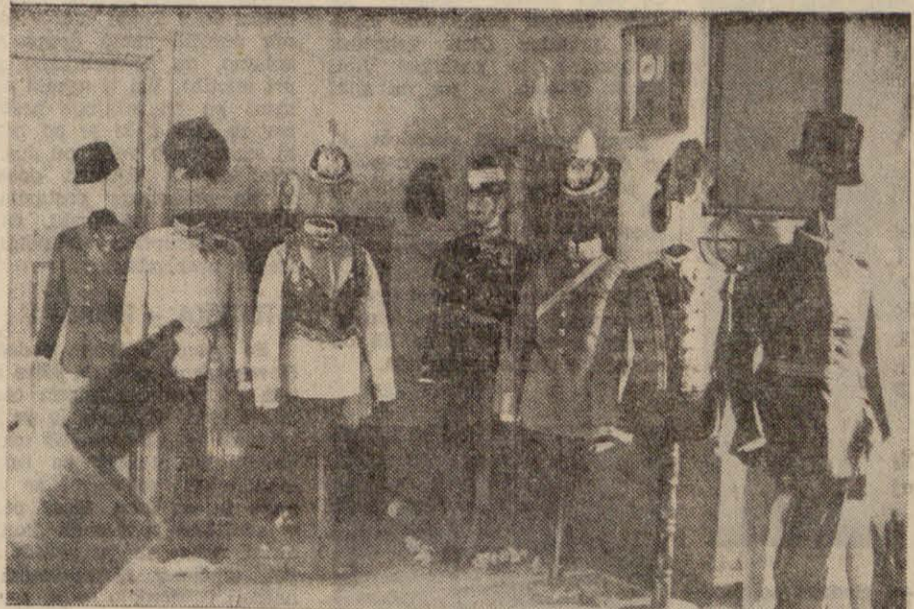
Dodgson ni nikoli postal prvi duhovnik. Ostal je diakon do konca svojega življenja. Umrl je leta 1898. Pogreb je bil preprost, kot je bilo preprosto njegovo življenje. Na nagrobni plošči je zapisano ime Lewis Carroll. Prvikrat sta bila Dodgson in Carroll drug poleg drugega in to za zmeraj. Telo pastora Dodgsona se je spremenilo v nič, ime Carroll pa se je za zmeraj zapisalo v spomin milijonov otrok in odraslih in tako obdržalo neumljivo mladost.

„TRISTO LET MODE NA SLOVENSKEM“

KULTURNA FOTOKRONIKA

Ko so pripravljali v Pokrajinskem muzeju v Mariboru razstavo »Tristo let mode na Slovenskem«, so želeli s to akcijo zbuditi zanimanje za zgodovino mode pri občinstvu, spodbuditi muzeje in ustrezne znanstvene ustanove za zbiranje dokumentov in primerkov razvoja mode na našem ozemlju in tako počasi ustvariti osnove za zbirko te, doslej pri nas še dokaj zanemarjene kulturno zgodovinske panoge.

Brez uniform seveda ni šlo, zlasti pri prikazu mode v prejšnjem stoletju, iz katerega imamo ohranjenih še nekaj originalnih kostumov. Saj je bil častnik dobrodošla pojava v vsakem salonu in na vsakem elitnem plesu. Modo prejšnjih stoletij si moremo plastično predstavljati samo po olinih podobah tedanjih naročnikov, predvsem plimečev in pozneje bogatih meščanov, ki nam ohranjajo prenekatero zanimivo podrobnost in značilnost.

Avtor razstave dr. Sergej Vrišer je vključil med razstavljene kose tudi pomembne modne drobnjarije, ki so dopolnjevale modno podobo galana ali premožne gospodične preteklosti. Sem niti ne sodijo toliko pokrivala, avbice, cilindri, klobučki in podobno, pač pa torbice, šatuljice oziroma dole, dežniki, glavniki, sprehalne palice — skratka vse tisto, brez česar si naših prednikov ne moremo prav predstavljati.

Srednjeveško nošo na Slovenskem je že proučil in nam jo na razstavi kopolj ustreznih srednjeveških fresk pokazal dr. Angelos Baš, modni konca XVI. stoletja, XVII., XVIII. in prve polovice XIX. spoznamo po upodobitvah, druga polovica prejšnjega stoletja pa nam je že zapustila tudi ohranjene kostume; čeprav so v obeh vojnah mairskaj predelali, je bilo še mogoče aranzirati gornje »srečanje modnih generacij«.

KULTURNE VESTI

WILLY FORST SE VRACA
Ze več let ni bilo ničesar slišati o Willyju Forstu, znanem avstrijskem igralcu in režiserju med dvema vojnama. Prihodnje leto pa bo ustvarjalec »Madkade«, »Operete«, »Dunajske krvi« in drugih filmov slavil svoj povratek. Dunajski producent Otto Direr mu je zaupal režijo filma o Francu Leharju. Film bo posnet v cinemascope in v barvah. »Izpolnil bom obljubo, ki sem jo svojčas dal svojemu prijatelju Leharju,« je ob tej priložnosti rekel Willy Forst. »Za Leharjem sem se dogovoril za posamezne detajle tega filma.« Scenarij za film o popularnem dunajsko-budimpeštanskem operetnem skladatelju piše Walter Reisch.

KNJIGA, KI JE RAZBURILA ITALIJANE

Pri milanski založbi Mondadori je izšla knjiga, ki je razburila Italijane. To je knjiga, ki je lansko leto izšla v New Yorku pod naslovom »The Italians«, napisal pa jo je ugledni italijanski časnikar in publicist Luigi Barzini junior. Barzini se je šolal v ZDA in je svojo knjigo namenil predvsem Amerikancem. Ameriški bralci so našli v njegovi knjigi nevadno, nekonsvencionalno sliko Italije.

Barzinijeva knjiga o Italiji in Italijanih pa ni bila všeč Italijanom. Publicist Paolo Monelli je to knjigo pohvalil, obenem pa tudi hudo kritiziral.

Barzini je v svoji knjigi na primer zapisal: »Rim ima slab glas zaradi svojega podnebnja, ki je med najbolj neugodnimi na svetu; veter piha prav gotovo dvesto dni v letu, mlačen zadušljiv veter, ki napolnjuje nebo s nizkimi sivimi oblaki, nasičenimi z vlago, izziva vsepovsod plesen, po zidovih riše vlažne madeže, ta veter napravlja ljudi mlačne, slabe in razdražljive.«

Na prav tak turoben način slika tudi Benetke pozimi, jeseni in poleti. Monelli zameri Barziniju tudi poglavje, v katerem popisuje krvavo kroniko Italije kot države, v kateri so umori najbolj navadna stvar; kjer ni dneva v letu, ko ne bi ljubosumni možje ubijali nezveste žene in njihove ljubimce; kjer prav tolikšno število žena ubija svoje nezveste možje in njihove ljubice; kjer očetje in bratje ubijajo zapeljivce svojih deviških hčera in sester, device pa ubijajo svoje napadalce; kjer odpuščen delavec ubijajo svoje delodajalce, propadli poslovni ljudje jemljejo življenje sebi in svojim konkurentom, davkoplačevalci ubijajo davkarje, propadli študentje svoje profesorje itd. Monelli trdi, da bodo tuji bralci dobili napačen vtis, saj pride v Italiji na milijon ljudi 13 umorov letno, v ZDA pa kar 47.

Navkljub kritičnim opombam Monelli knjigo priporoča. Zanimivo bi bilo, če bi mogli to, po vsej priliki sodeč nekonzvencionalno podobo o Italiji brati tudi v slovensčini.

PISMA CHARLESA DICKENSA
Pred šestnajstimi leti se je angleški literarni zgodovinar H. House odločil, da zbere in objavi celotno korespondenco Charlesa Dickensa. »Izbrana pisma«, ki so bila natisnjena kmalu po pisateljevi smrti, niso zanesljiva, ker puritanska miselnost sestavljalcevi ni mogla prenesti marksistare resnice. Drugič so poskusili izdati Dickensova pisma leta 1938. Izdaja je obsegala tri knjige. H. House je pred kratkim objavil prvo izmed predvidenih dvanajstih knjig Di-

ckensovih pisem. V prvi knjigi so objavljena pisma, ki jih je začel pisati kot deček pa vse do svojega sedemindvajsetega leta, ko je napisal roman o Nicholasu Nicklebyju.

ABC
Citiramo po zagrebškem »Večernjem listu«:
Struktura osnovne splošne izobrazbe je v Zagrebu porazna. Od skupnega števila zaposlenih v gospodarstvu 53 odstotkov nima končane osnovne šole. Ljudska univerza »August Cesarec« je napravila raziskavo v 41 podjetjih občine Cramerec. Med zaposlenimi so registrirali 228 delavcev brez krašnegakoli razreda osnovne šole. 671 jih je končalo manj kot štiri razrede, 7850 jih je imelo več kot štiri razrede in manj kot osem. Največji odstotek predstavljajo ljudje, starejši od 35 let. Med zaposlenimi z nepopolno osnovno šolo pa je tudi visok odstotek povsem mladih ljudi.

NAPREDEK POUKA

TV V ŠVEDSKIH GIMNAZIJAH

Brännkyrka läroverk je prva stockholmska gimnazija, v kateri uvajajo televizijo — miniaturni televizijski studio s kamerami in z magnetoskopskimi napravami. Stal bo okrog 100.000 kron (30 milijonov dinarjev). Za sedaj ga bodo postavili v eksperimentalne namene, ker so stroški še preveliki, da bi se lahko televizija udomachila v vseh gimnazijah.

Do sedaj so se redne oddaje šolske televizije mogle upoštevati v pouku le z majhnim uspehom. Med drugim je obsta-

jal problem usklajevanja televizijskega programa in učnega načrta. To je ena od glavnih pomankljivosti tega novega avdiovizualnega sredstva, ki so ga sicer prosvetni delavci sprejeli zelo dobro, čeprav zahteva od njih več priprave kot za navadno šolsko uro.

Na sestanku vodilnih pedagogov so razpravljali o nekaterih tehničnih problemih. Prepričani so, da bo televizija zelo potrebna zlasti v nekaterih predmetih. Učni načrt na primer predvideva tudi seciranje nekaterih živali. Pod normalnimi pogoji lahko le dva ali trije učenci spremljajo delo učitelja. Če pa se vse to posname z avtomatsko televizijsko kamero in se takoj pokaže povečano na televizijskem ekranu, bodo lahko vsi učenci opazovali vse detajle te operacije.

Dragi in težko izvedljivi poskusi se lahko posnamejo na magnetoskopski trak in se shranijo v šolski arhiv za poznejšo uporabo. Prav tako obstaja možnost kopiranja oddaj šolske televizije na magnetoskopski trak, kar bo prav gotovo povečalo zanimanje pedagogov za uporabo teh oddaj v rednem pouku.

Pravijo, da zanimanje učencev za eksperimente, ki jih bodo videli na malom ekranu, ni nič manjše. Otroci so se že navadili na televizijo. Najbrž bo večji problem navaditi profesorje na ta način dela.

Eden od razlogov, zakaj se črnobela televizija ne uvaja v vse šole že sedaj, je v tem, ker pričakujejo, da bodo aparature za televizijo v barvah cenejši, šest let precej cenejši. Danes stanejo okrog 200.000 kron. Cena pa bo, tako menijo, padla na 75.000 do 100.000 kron. Prav tako pričakujejo, da bo cena magnetoskopskih naprav znižana od 50.000 kron na 5000 kron. Pričakujejo, da bodo magnetoskopski aparati za črnobelo televizijo v doglednem času prav tako razširjeni, kot so danes filmski projektorji.

BRANA CRNČEVIČ:

PIŠI KOT MOLČIŠ

Ley se je umaknil, zdaj je človek kralj vseh živali.

Od vseh pogledov na svet je najbolj žalosten poslednji pogled na svet.

Ziveti danes za jutri ni isto kot živeti danes do jutri.

Galilei zdaj ne bi bil ubit zato, ker se zemlja vrti, toda nekaj bi se že našlo.

Ves svet je napreden, vsi čakamo na boljše življenje.

(Književne novine)

Na koncu sveta že, toda...

Nova Zelandija, prva postaja Vazičeve in Červanove poti okrog sveta

Najboljša jugoslovanska tekačka, člana celjskega Kladivarja, Simo Vazič in Frane Červan sta konec novembra odpotovala na svojo doslej najdaljšo turnejo. Sprejela sta vabilo novozelandske atletske federacije za starte v tej državi, v nadaljevanju potovanja okrog sveta pa bosta nastopila še v Avstraliji, Kanadi, ZDA in Mehiki. Torej tudi za potnika njunega kova (doslej sta že startala v večini evropskih držav ter na Japonskem in v Južni Ameriki) enkratno doživetje!

Privlačnost te poti pa je toliko večja, ker sta jo začela v deželi, ki je pravzaprav zanj (in tudi za nas) popolnoma neznan. Se noben jugoslovanski športnik doslej ni nastopil v Novi Zelandiji, na otočju, ki je tako zelo od rok — tudi v sedanjem modernem svetu — da je potrebno pač skorajda naključje, da se znajdeš na njem. TT pa skuša z naslednjimi vstopnicami vsaj v obrhish predstaviti atletski utrip te dežele, ki po dosedanjih uvrstitvah v mednarodni areni nikakor ni tako sná repus, kakor je po geografskih vidikih.

ŠEST OLIMPIJSKIH »ZLATIH«

Naj začnemo pri dosedanji olimpijski bilanci novozelandskih atletov. Nič manj kot 6 zlatih kolajnz so že pospravili. Peter Snell (800 m v Rimu ter 800 in 1500 m v Tokiju) je najuspešnejši zastopnik svoje dežele, ki mu sledijo Lovelock (1500 m leta 1936), Read (hoja 50 km leta 1956) in Halberg (5000 m leta 1960). Toda tudi drugih odličnih uvrstitev ni manjkalo. Samo na zadnji olimpijski preizkušnji v Tokiju, na primer, je razen Snella zablestela še vrsta atletov in atletinj v značilnih črnih dresih: Davies je bil tretji na 1500 m, Chamberlainova tretja na 800 m, Baillie sedmi na 10.000 m, Youngova četrta v metu kroglice. (Novozelandski so v Tokiju tudi v jadranju osvojili svojo drugo zlato kolajno, da ne ostanjamo zgolj pri atletih). Vsi ti uspehi so za manj ko tri milijone prebivalcev te dežele, ki je po površini samo malo večja od Jugoslavije, seveda izjemen dosežek, ki jih pravzaprav postavlja na prvo mesto na svetu, če bi športne izkupičke vrednotili po številu prebivalstva.

ATLETIKA — HOBBY!

Po vsem naštetem sodeč bi človek, takoj sodil, da uživa atletika na novozelandskem otočju kdove kakšno pomoč in je kdove kako priljubljena. Ne eno ne drugo! Za atletiko se zanima le malokdo, malo več se zanimajo le za teke. Sicer pa so v središču pozornosti konjske dirke, rugby in za seveda kriket, s čimer Novozelandsci še najbolj izpričujejo svojo povezanost z matično Veliko Britanijo. Država športa nasploh in atletike posebej ne podpira, le ob potovanjih na olimpijske igre prišpeva tretjino potrebnega denarja. Vse drugo si morajo novozelandski športniki priskrbeti sami — večinoma z nabiralnimi akcijami. Dokajšnjo pozornost pa posvečajo športu nekatera podjetja, ki dajejo športu dotacije, te vsote pa potem niso povržene obdavčenju. Za judranje in atletiko še posebno dosti daje tobakna tovarna Rothmans. Obe največji imeni novozelandske atletike Snell in Lydiard sta tudi tesno povezana z njo. Snell je sedaj namreč direktor vsega športnega sklada te tovarne, Lydiard pa je zadolžen za atletski sektor. Atleti sami pa so čisti amaterji, ki izredno dosti trenirajo (3 ure na dan), vendar vse to — ob redni zaposlitvi.

A PROPOS LYDIARD

O Arthurju Lydiardu, trenutno najbolj svetloem novozelandskem atletskem trenerju, velja pisati še posebej. Njemu gre namreč zasluga, da sta Vazič in Červan odpotovala na to turnejo. Naš zvezni trener Leo Lang je bil s tem novozelandskim strokovnjakom namreč že dolgo v pismenih stikih, na njegovo pobudo je lani prišlo do gostovanja Lydiarda in Baillieja (startal je tudi v Celju) pri nas, sledilo pa je povabilo iz Aucklanda, ki ga je sedaj z obema tekačema deležen tudi Lang. Lydiardova življenjska zgodba je izredno zanimiva. Po poklicu čevljar se je po koncu svoje kariere v rugbyju posvetil atletiki (da se ne bi zdebelil) in na sebi, s prakso prišel do nove metode treniranja tekačev. Njeno bistvo je v zaporedju posameznih vrst treniranja, ki si sledijo vse leto — od krosa pa prek vadbe vzdržljivosti, tekanja po gručin do vadbe na stezi, ki pa traja le kako tretjino leta.

Uspehov Lydiardu ne manjka, seveda pa je doberšen del verjetno treba pripisati tudi samostojnim klimatskim in geografskim razmeram v Novi Zelandiji in pa izredni volji njegovih učencev.

VSE TEKME NA TRAVI

Zanimivo je, da nikjer v Novi Zelandiji za zdaj ni nobene atletske steze z ugaski, kakršne so v navadi pri nas (trenutno

Sele gradijo tak stadion v Aucklandu). Vsa atletska tekmovanja so na travi. Na igriščih za golf in kriket kratko malo začrtajo steze, pa je. Po času so Novozelandski naše izrazito nasprotje, saj je med njimi in namih časov v razlike 12 ur. Letnih časov v našem smislu ni, saj je skoraj vse leto pomlad (ali jesen). Novozelandski novembra nekoliko ustreza našemu maju. Vse leto je torej mogoče trenirati v naravi. Velika težava pa je pomanjkanje tekmecev. Če velika novozelandska središča Auckland, Wellington in Christchurch so zelo oddaljena med seboj, do Avstralije je 2000, do Amerike 10.000 in do Evrope 20.000 kilometrov. Kako torej zagotoviti konkurenco domačinom, ko pa je v tej deželi tudi povsem drug cikel treniranja in tekmovalni (tekmovalna sezona je na višku januarja in februarja)? To je tudi vzrok, da Novozelandski doslej še niso imeli nobenega meddržavnega srečanja atletov, čeprav so sicer v stikih s svetom, o čemer ne nazadnje priča tudi turneja naših tekačev.

E. B.

PRVI POSNETEK 'IZ AUCLANDA. Ze prvi start naših atletov na gostovanju po novi Zelandiji je prinesel senzacijo. Kenjenc Keino je postavil nov svetovni rekord v teku na 5000 m, naš Červan pa je bil v tej preizkušnji tretji. Na sliki: Keino na odju. — Telefoto: AP

NEPOZABNI FAUSTO COPPI

ŠAMPION ŠAMPIONOV

Po drugi svetovni vojni je bilo na cestah Evrope skupno 166 cestnih posebnih kolesarskih dirk za profesionalne dirkače. Te dirke strokovnjaki imenujejo »klasične preizkušnje«. Milan—San Remo, Paris—Roubaix, krožna vožnja po Flandriji, Paris—Bruselj, Liege—Bastogne—Liege, »Valonska puščava, Paris—Tour in krožna vožnja po Lombardiji. Na teh znanih klasičnih dirkah so največkrat zmagali Belgijci (88), nato pa — precej manjkrat — Italijani (32), Francozi (25) in Nizozemci (11). Štrikrat so zmagali Švicarji, trikrat Angleži, dvakrat Španci in po enkrat Nemci in Luksemburžani.

Odkod tolikšna premoč Belgijcev? Stvar je zelo preprosta: po klasičnih dirkah za profesionalce so prikojili tudi preizkušnje za začetnike in amaterje. Tako naraščajoče že od vsega začetka navajajo na poznejše trde izpite med profesionalci. Ti pa že od nekaj bolj cenijo zmage na klasičnih tekmah kot pa, na primer, 1. mesto na kaki daljši etapni vožnji. Da je res tako, kaže tudi podatek, da več ko dve desetletji nihče med Belgijci ni zmagal na »Tour de France«. Premoč belgijskih kolesarjev na »klasičnih izpitih« je bila včasih kar porazna za druge »kolesarske« narode. Leta 1961, ko je Rik van Looy osvojil svetovno prvenstvo, so njegovi rojaki skupaj z njim zmagali na klasičnih preizkušnjah še petkrat, leto pozneje pa so število zmag povečali še za eno (od skupno 8, ki so na voljo vsako leto). Leta 1963 je bil svetovni prvak Anquetil (Francija) — 15, Van Beheynt pa tudi tri »klasične« so pripadle Belgijcem. Lani so pospravili še 4 take tehtne zmage, letos pa so dosegli zase 5, 2, 2, medtem ko so Nizozemci zmagali trikrat, »ostanek« pa so prepustili Italijanom (2) in Angleži Tomu Simpsonu (1), ki je bil najhitrejši tudi na svetovnem šampionatu v San Sebastianu (Španija).

Nad letošnjim izkupičkom so Belgijci precej razočarani, zato se — po prvih obvestilih iz njihovega tabora — že pripravljajo na revanšo v prihodnjem letu. Nadarjenim kolesarjem, ki jih pri njih ne manjka, bodo dali sproste roke. Poprej so morali voziti v glavnem za Rik van Steenbergem, v zdajšnjih letih pa za »kralja« Rik van Looya. Rik

II. pa dandanes ni več tako dober, da bi lahko zahteval pokorščino za vsako ceno. S 33 leti je dvakratni svetovni prvak (1960, 1961) brkone že prekoračil zenit. Ključu temu pa so ga letos proglašali za »giganta klasičnih dirk«, saj je na njih — potem ko je leta 1953 prestopil med profesionalce — doslej zmagal kar enajstkrat. S tem izkupičkom je prehitel celo nepozabnega Fausta Coppija, ki je na »klasičnih« tekmah zmagal vsamost desetkrat.

Coppi — vsa Italija bo petič počastila njegov spomin 2. januarja 1966 — pa je bil bolj vesetranski kot Rik van Looy. Belgijec ni nikoli zmagal na Tour de France ali Giro d'Italia, medtem ko je Coppiju to uspelo kar sedemkrat (Giro petkrat, Tour dvakrat), razen tega pa je bil dvakrat najhitrejši tudi v »Grand Prix des Nations«. (Mimogrede: njegovi privrženci zbirajo zdej sredstva za kapelico, ki jo bodo zgradili na nekem hribčku njegovega rojstnega kraja Castellana; doslej so zbrali več ko 8 milijonov dinarjev).

Prav je, da v svetovni jakostni lestvici — poleg klasičnih dirk — upoštevamo tudi svetovna prvenstva, dve najpomembnejši etapni dirki (Tour de France in Giro d'Italia) ter najpomembnejšo tekmo na kronometer (Grand Prix des Nations). Če posamezne zmage v teh dvanajstih konkurencah točkujemo z eno točko, potem dobimo takle vrstni red najuspešnejših kolesarjev po drugi svetovni vojni:

- Coppi (Italija) — 20 zmag.
- Anquetil (Francija) — 15.
- Van Looy (Belgija) — 13.
- Bartali (Italija) — 12.
- Van Steenbergem (Belgija) — 11.
- Bobet (Francija) — 9.
- Schotte (Belgija) — 8.
- De Bruyne (Belgija) — 7.
- Kübler (Švica) — 6.
- Magni (Italija) — 6.
- Derycke (Belgija) — 5.
- Kint (Belgija) — 5.
- De Roo (Nizozemska) — 5 itd.

Pri tem tehtanju moramo upoštevati, da sta Gino Bartali in Marcel Kint blesela že pred drugo svetovno vojno. Fausto Coppi z dvadesetimi zmagami ni samo najboljši po drugi vojni, marveč vseh časov pred vojno, kakršni so bili Italijana Binda (14 zmag) in Girardengo (11), Francoza Pelissier (9) in Lapize (8) in drugi.

PO »SPORT-KURIER«

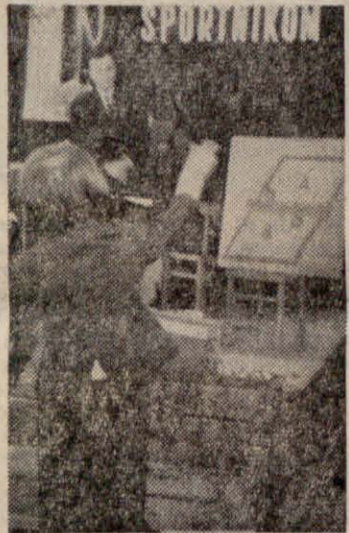
TT NAJBOLJŠIM

PRAZNIČNO SREČANJE

Kakor vsako leto ob dnevu republike je naše uredništvo tudi letos — že sedmič, točrat na posebni prireditvi za delovni kolektiv Titovih zavodov Litostroja — najboljše slovenske športnike nagradilo za enoletne vrhunske tekmovalne dosežke s častnimi, bronastimi, srebrnimi in zlatimi plaketo borca in športnika Branka Zihlerja. Naša priznanja so točrat dobili košarkar Ivo Daneu (srebrno), telovadec Miro Cerar (zlato), kanuist Borut Justin (in njegovi tovariši Gerikman, Andrijašič, brata Zitnik in Vidmar — častne), namiznoteniška igralca Cirila Piro (častno), športni letalec Ciril Kržižar (častno), kegljač na ledu Karl Koblar (častno), judist Matjaž Smolnikar (častno), plavalac Damir Vrhovšek (bronasto) in košarkar Vital Elselc (častno — vsi na sliki zgoraj).

Sredi pozornosti gledalcev, ki so do zadnjega kotička napolnili veliko dvorano Litostroja, je bil seveda najboljši slovenski športnik v letu 1965 — telovadec in zdaj vojak Miro Cerar (na sliki levo), ki je zbranim povedal marsikaj zanimivega o tekmovalnih v minulim letu in seveda o tekmah, ki se jih bo udeležil v prihodnjem letu.

Za nagrajence »TT«, športnike, funkcionarje in gledalce, ki so sodelovali na prireditvi, so razna renomirana podjetja darovala lepe praktične in spominske nagrade. Te so dobili: Cerar (košaro — Mercator, kipec jelena — Litostroj in jopico — Rašica), Daneu (brivski aparat Remington — Na-ma, kipec jelena — Litostroj), Vrhovšek (kipec jelena — Litostroj, košarico — Alko, avtomobilsko orodje — Slovenija avto), Pirčova (čevlje — Zvezda, košarico — Ilirija), Elselc (košaro — Alko), Smolnikar (smuč — Elan), inž. Luxa (avtomobilsko orodje — Slovenija avto, cigarete — Tobakna tovarna Ljubljana), Elsner (košaro — Prehrana), Frančeskin (brisače — TDT), Kržižar (30 kilogramov avtomobilskega olja — Petrol, avtomobilsko orodje — Slovenija avto), Koblar (košaro — Slovenija vino), inž. N. Bernot (pulover — Rašica), Justin (prevleko za kavč — TDT), Humar (majolico — Dekor in prosto vozovnico za žičnico na Zelenici — Kompas), Mlakar (pet knjig — Mladinska knjiga), Kerkoš (cigarete — Tobakna tovarna Ljubljana, avtomobilsko orodje — Slovenija avto) in Zajo (kipec jelena — Litostroj in zaboj piva — Union). — Druge nagrade — za gledalce — so prispevali še Ilirija (dve košarici), »Hokej 66« proste vstopnice za turnir ob dnevu republike in ANK Olimpija (proste vstopnice za tekmo Rijeka — Olimpija).

avto in zaboj piva — Union), in Zajo (kipec jelena — Litostroj in zaboj piva — Union). — Druge nagrade — za gledalce — so prispevali še Ilirija (dve košarici), »Hokej 66« proste vstopnice za turnir ob dnevu republike in ANK Olimpija (proste vstopnice za tekmo Rijeka — Olimpija).

Praznično srečanje izbranih športnikov v Titovih zavodih Litostroja — med številnimi gledalci sta bila tudi tovaršica Vanda Zihel in tovariš Boris Zihel (na sliki desno spodaj) — je bil dogodek, ki se ga bodo vsi še dolgo spominjali, nemara do podobne prireditve ob letu osorej.

Priznanja — spominske plakete vzornika Branka Zihlerja z letnico 1965 — so v rokah najboljših; spodvajala jih bodo pri nadaljnjem delu, hkrati pa tudi vse tiste, ki hodijo z njimi z roko v roki.

OD DANES NAPREJ V NOVI EMBALAŽI ...

F Franck-ZAGREB

V Angliji in na Škotskem se pogosteje vse dogaja, da tod ali tam kaznujejo tudi kakšnega premetega ali preglasnega navijača z nekaj ledni zapora. Ker je taka kazen res huda, si nekateri iznajdljivi pomagajo s tem, da se pred obiskom tekme zamaskirajo z umetnimi bradami. Vodstvo Glasgow Rangersa, ki je prišlo taki iznajdljivosti na sled, ni vedelo kaj ukreniti. »Saj vendar ni mogoče vsakega gledalca pocukati za brado, ali ni prilepljena...« — pravijo in ostajajo pri svojem...

Mednarodni olimpijski odbor je vsak čas pripravljen sprejeti LR Kitajsko spet v svoje vrste, če se Pekin obteže, da se bo ravnal po olimpijskih statutih. To je izjavil sam predsednik IOC Brundage v Hongkongu na daljši poti po Daljnem vzhodu. Znano je, da mednarodni olimpijski vrh že precej dolgo nima nobenih stikov s tem toliko milijonskim športnim ljudstvom.

V Riu de Janeiru so imeli ondan nenavadno prilučno dražbo, na kateri se najbolj vročim navijačem za spomin prodajali odložene dresse državnih reprezentantov v no-

KRATKO TODA NOVO

gometu. Ni težko pogoditi, da je šel najbolj v denar Pelejev triko, ki so ga umočili za kakih 2500 dolarjev. Stoper pa tudi drugi niso bili prav poceni, ostal pa sploh ni nobeden. Kaj hočemo — med zanesenjaki so tudi prave šatorbarde.

Predsednik FIFA sir Stanley Rous se je pred kratkim mudil v Tuniziji, katero priljubljenost je izrazil za to, da se je malo prikupil Africancem. Zaupal jim je med drugim, da kuje neke novosti v nacrtnu za kvalifikacijske tekme, ki jih bo treba prihodnje igrati za vstop med zadnjo šestnajstercico najboljših. Na celoma ima v mislih, da bi opustil sedanjí sistem celinskih izbirnih tekem ter jih nadomestil s medcelinskimi. Države severnoafriškega področja naj bi se pri tem merile z drugimi sredozemskimi državami, južni Američani z reprezentancami srednje Amerike, najboljše enajsterice vzhodnih držav pa s elitami z Daljnega vzhoda. Se bo ugodni, star in teških ur med zanesenjaki te igre... I

POPOLNA SREČA IZ SKRINJICE

Hermann Eichner ne bo nikoli pozabil letošnjega 23. julija. Nekaj tednov je trepetal pred usodnim dnem. Potem pa je bil to najlepši dan njegovega življenja.

Ob osmih zjutraj, 23. julija 1965, je bil Eichner že z jermeni privezan na operacijski mizi univerzitetne klinike. Povedali so mu, da bo oslepel, če mu ne bodo odstranili tvorbe, ki se je naredila v možganih. Ogoreli kmečki fant je bil pod žarometi nad operacijsko mizo popolnoma bled. Bilo ga je strah.

Zdravniki so se tega zavedali, toda niso mogli drugače. Že prej so bili pacienti razložili: pri operaciji možganov je mogoča le lokalna anestezija, treba je omrtviti le kožo in kosti, možgani sami so tako popolnoma občutiljivi.

Profesor mu je v lobanjo zabodel srebrno bleščečo sondo. Milimeter za milimetrom jo je potiskal vse globlje, da bi dosegel povsem določeno točko na možganskem dnu. Čez nekaj sekund je zdravnik občutil komaj opazen upor, ko je z vrtlo iglo zadel na prirastek možganskega priveska.

Prav takrat pa je Eichner nenadoma občutil, da ga ni več strah. In takoj nato ga je prevzel občutek popolne sreče. Nagonsko je občutil, da je ta nenavadna sreča, ki ga je povsem prevzela, v zvezi s posegom zdravnika. Občutil je hvalježnost do mož, ki so mu dajali vso to neizmerno srečo. Srečo, ki je presejala vse,

kar je bil doslej doživel. Ničesar si ni želel bolj, kot da se operacija nikoli ne bi končala.

Kirurгова igla je bila povsem slučajno zadela tisto mesto v možganih Hermanna Eichnerja, ki bi ga lahko imenovali za scenter sreče. Sreča je vobčutek. Občutek pa nevro psihologom ni nič drugega kot vzburjenje nekega možganskega središča.

BREZ MUJE SE ČEVELJ OBUJE

V normalnih okoliščinah se središče za srečo razdraži zaradi uspeha, potem ko smo bili premagali velike težave, zaradi

srečanja z ljubljanim bitjem, zaradi nepričakovano ugodnega razpisa hude skrbi.

V vseh omenjenih primerih se v komaj nekaj kubičnih milimetrov velikem središču v možganih pojavi šibka električna napetost. To je vse. Električni tok, ki sledi napetosti, je komaj moč izmeriti, pa gre vendarle za največjo gonilno silo, kar jo poznamo. Ta komaj opazna napetost namreč odloča o tem, ali je človek srečen ali pa do kraja obupan.

Danes možganskih tokov ni več mogoče samo izmeriti in jim natančno ugotoviti mesto, kjer izvirajo, ampak jih je mogoče tudi povsem posnemati.

Angleški biolog Sir Julian Huxley je tako pred nedavnimi približil: »Danes je že mogoče z električnimi dražljaji napraviti ljudi srečne. Pravzaprav je ta umetno povzročeni občutek sreče povsem prirodni in tako pacienti pomeni prav toliko, kot če bi si zaslužili popolno srečo.«

Herman Eichner se zdi najboljša pričča za to trditve. Zagotavlja namreč, da so bile minute popolne sreče, ki jo je bil doživel na operacijski mizi, najlepši trenutki njegovega življenja.

Vse, kar je bilo človeštvo v tisočletjih doseglo, je pravzaprav nastalo le zaradi želje po teh redkih trenutkih sreče. Kaj bo z ljudmi, če jim v prihodnosti ne bo več treba vseh teh naporov, da bi si priborili srečo?

Kaj bo, če si bo mogoče z električnim impulzom pridobiti tisto, za kar si se moral prej toliko truditi? Pri vsem tem pa se je zgrozil vsakdo, kdor je opazoval te srečne podgane.

NAJSREČNEJŠE PODGANE SVETA STRADAJO OB HRANI

O odgovoru na zastavljeno vprašanje je mogoče sklepati po podganih z univerze v Montrealu (Kanada). Gre za najbolj srečne podgane tega sveta. Pri tem pa se je zgrozil vsakdo, kdor je opazoval te srečne podgane.

V temenu imajo podgane zapičene kot las tanke žice, katerih konice segajo do možganskega dna. Žice iz glave vodijo v majhno kovinsko skrinjico, ki je postavljena na mizi zunaj kletke. Od tu vodi druga žica nazaj v kletko do majhne ročice, ki je nameščena v posodi za hrano. Če žival potegne ročico, steeže iz skrinjice za nekaj sekund tok z napetostjo 0,8 volta v center za srečo v podganinih možganih.

Ko dajo podgano prvikrat v to »srečno kletko«, je še povsem normalno živahna. Radovedna še poželjivo si išče hrane in pogumno brani svoj življenjski prostor pred vsakim rdeč plašč.

Potem pa enkrat slučajno premakne ročico, ki sproži stok sreče. To je začetek konca. V trenutku, ko žival spozna, kaj ji prinaša ročica, se ne briga več za nič drugega. Če znanstvenik ne prekine toka ali podgani ne odstrani iz možganov tankih elektrod, potem žival brez prestanke pritiska na ročico sreče. Podgane so v 12 urah tudi 15.000-krat potegnile za ročico. To so delate brez prestanke, razen v redkih trenutkih, ko so zaradi utrujenosti zaspale. Nobena stvar ni mogla pripraviti podgan, da ne bi brez prestanke potegnile ročico. Tako so živali poginile od lakote, pri tem pa so potegnile za ročico, ki je bila nameščena v posodi s hrano. Bilo jim je žal časa, ki bi ga potrebovale za hranjenje. In ko potem žival ob hrani umre od lakote, je očitno povsem zadovoljna s svojo usodo.

Zdi se, da teh 0,8 volta napetosti na pravem mestu možganov pomeni silo, ki je ni mogoče primerjati z ničemer na svetu, ki presega revolucionarne posledice jedrske energije. Ta mala ročica ima

takšno moč, da bi menda pripravila vse ljudi do tega, da bi jo neprestano pote-govali.

ROBOT IZ MESA IN KOSTI

Zdi se, da danes tehnično ni več nobenih ovir za to. Potrebno je le nekaj tankih srebrnih žic, žepna baterija kot vir energije in majhna kovinska skrinjica z okroglimi robovi, da ne bi strgala žepov. Tanka srebrna žica bi se vrasla v možgane tako, da je sploh ne bi več čutili, in dovolj bi bil en sam pritisk na gumb na skrinjici v žepu, pa bi nas brez prevzel občutek popolne sreče. Brez naporov bi tako doživljali prav tisto, za kar se moramo sicer tako zelo truditi. Naprava je v laboratorijih že povsem izdelana in izpopolnjena.

S tem pa seveda še niso izčrpane vse možnosti zunanjih vplivov na naše možgane. Vse, kar mislimo in čutimo, so pravzaprav tokovi v naših možganih. Tistemu, ki bi znal od sunaj vplivati na te komaj zaznavne tokove možganskih celic, bi bili izročeni na milost in nemilost, izpolnjevali bi njegove ukaze, ne da bi se tega sploh zavedali. Postali bi roboti iz mesa in kosti.

26. avgusta 1963 so bile v Cordobi na Španskem najbolj nenavadne bikoborbe tega sveta. Arena je bila prazna, na tribunah je sedelo le nekaj povabljenih gostov. Ob devetih je prišel v arena mož, ki ni bil oblečen v nošo bikoborcev. V rokah je držal transistorsko napravo. Nenavadni torero je bil nevro psiholog profesor dr. Jose Delgado. V levici je držal elektronsko napravo, v desnici rdeč plašč.

Bik je takoj opazil moža, ki je nekoliko nerodno mahal s plaščem. Počasi je žival sklonila glavo in osem stotov težka gora mišic in kosti se je poglajala proti profesorju. Dr. Delgado je vedel, da bo v nekaj trenutkih mirtev, če se je ustel pri svojem načrtu. Roke so se mu tresle, ko je pritisnil na gumb transistorske naprave. Žival je bila oddaljena samo še 20 metrov. V trenutku, ko je pritisnil na gumb, se je bik ustavil. Nekaj sekund je miroval, potem pa se je obrnil in mirno odšel.

Profesor je triumfal. Uspelo je. Sedaj ga ni bilo več strah. Pritisnil je na drugi gumb na oddajniku, in predstava se je spet začela: bik se je obrnil, pobesnel in napadel. Profesor mu je dovolil, da se mu je povsem približal. Potem ga je zaustavil. Nič več mu niso trepetale roke. Zakaj bik, ki ga je bil napadati, v resnici ni bil več bik, ampak robot. V njegove možgane so bili namreč pred poskusom zasadili nekaj elektrod, profesor pa je držal v rokah napravo, ki je vzbujala tokove v posameznih elektrodah. Tako je upravljaj žival, tako kot lutka drži na vrvcih marioneto.

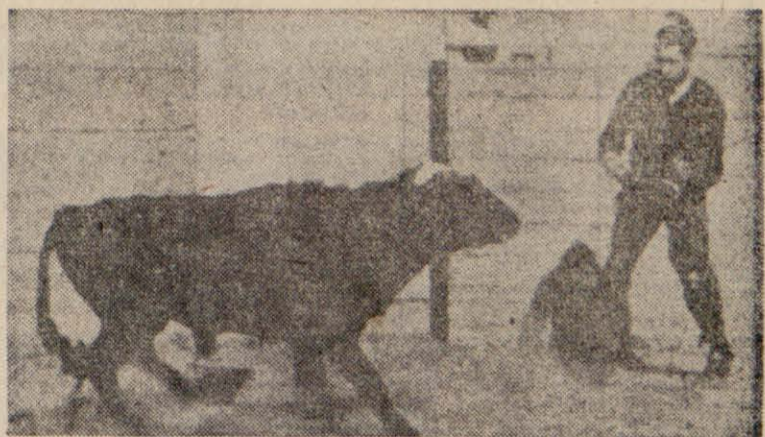
Upravljanje tokov v tujih možganih — to je popolna oblast. Popolneje oblasti gospodarjenja nad sužnjem si ne moremo zamisliti. Zakaj suženj se pri vsem niti ne zaveda, da mu ukazujejo.

Ameriški eksperimentator Bryan W. Robinson je pred nedavnimi izpopolnil opisano metodo. Namenjena naj bi bila prihodnosti. Dela poskuse z opicami, ki jim jih upravljali od daleč: v možgane bi jim namestili elektrode, potrebne tokove pa bi dajala sončna baterija. Opica bi bila zaprt v vesoljski ladji, opravljala pa bi natančno tisto, kar bi ji ukazovale elektrode. Baterija se ne bi nikoli izrabila in avtomatski pilot bi bil povsem brez napak.

Kaj pa ljudje?

Prihodnjiki:

TUDI Ljudi JE MOGOČE UPRAVLJATI NA DALEČ — NEVERJETNA SPREMEMBA — ELEKTRONSKA DIKTATURA?

Znanstvenik, torero v areni, se ni več bal. Zakaj? Bil ni bil več žival, ampak robot iz mesa in kosti. Zdravnik ga je upravljaj s transistorskim oddajnikom, ki ga je držal v rokah.

FOTOGRAFIJA

DOBRO OKO ZA OSTER POGLED

Morda boste za Novo leto kupili fotografski aparat. Velja pametno izbrati. In čeprav ne gre pri ocenjevanju kamere podcenjevati njenih mehaničnih delov, pa je vendarle najvažnejše aparatovo oko. Objektiv. O objektivih je amater zastavil strokovnjaku devet vprašanj, ki so razliko med deset — vprašanj. Objavljamo odgovore.

Deseto vprašanje smo strokovnjaku zastavili sami. Kdaj bomo največ dobili za svoj denar? Odgovor: Kadar se ne bomo dali zapeljati najrazličnejšim avtomatikam, ki se le prerade pokvarijo in bomo najprej ocenjevali objektiv. Dobro oko za oster pogled.

Kaj pomenijo številke na okovu objektiv?

Serijsko številko, največjo odprtino leče in žariščno razdaljo. Primer pri maloslikovni kameri: »1:2, f-50mm« pomeni, da je največja odprtina leče »2«, žariščna razdalja pa 50 mm. Normalni objektiv pri kamerah, ki uporabljajo 35-milimetrski film, imajo žariščno razdaljo 50 mm. Številka o odprtini leče pa pove, kakšna je relativna sposobnost leče za propuščanje svetlobe. Številka je rezultat ulomka žariščne razdalje in premera leče. Kadar fotografirajo torej govore o občutljivosti leče, mislijo na številko maksimalne odprtine. Čim manjša je številka, več svetlobe propuščajo objektiv, potreben je torej krajši čas za osvetlitev filma. Tako je objektiv z »1:2« občutljivši od objektiv z »1:2,8«. Številke, ki govore o odprtini leče, so razvrščene v vrsti kvadratnih korenov, in sicer: 1,4, 2, 2,8, 4, 5,6, 8, 11, 16, 22, 32.

Kako to, da je mogoče zaslonko pri novi maloslikovni kameri zapreti samo do 1:16, medtem ko si jo pri starih lahko zapri do »32«? Pri vsem tem pa je objektiv nove kamere veliko boljši?

Izdelovalci leč se predvsem trudijo, da bi izdelali kar se da občutljiv objektiv. Pri vsakem objektivu je nekaj odprtin, pri katerih je slika najbolj ostra. Ponavadi gre za zaslonke, ki so za dve ali tri stopnje manjše od največje odprtine objektiv. Posnetki z manjšo odprtino so manj ostri. Torej če objektiv preveč zaslonimo, slika izgubi ostrino. Pri starih kamerah je bila slika najostrejša pri zaslonkah med 8 in 16, še dovolj jasna pri 32. Pri občutljivih lečah pa je slika najostrejša, kadar objektiv zaslonimo med 2,8 in 5,6, posnetki z zaslonko, katere številka bi bila večja od 16, pa ne bi bili več dovolj ostri.

Kaj je normalna žariščna razdalja?

Gre za objektiv, ki naj bo najprimernejši za fotografske potrebe večine ljudi. Normalna žariščna razdalja je enaka diagonalni sliki na negativu. Za kamero, ki uporabljajo 35-milimetrski film, je tako žariščna razdalja normalnega objektiv 45 mm, za kamero, ki uporabljajo film za format 6x6 cm, je normalna žariščna razdalja 80 mm, za format 6x9 cm pa 100 mm. Žariščna razdalja je razdalja med objektivom in filmom, kadar je objektiv naravnano na neskončnost. Čim krajša je žariščna razdalja, večji je zorni kot — manjšo so torej na filmu slike predmetov. Predmeti, ki jih bomo torej slikali s 50-milimetrskim objektivom, bodo na negativu za polovico manjši, kot če bi jih fotografirali s 100-milimetrskim objektivom — jasno pa je, da bi fotograf obrakrat ostal na istem mestu.

Ali je res, da širokotični objektiv popači sliko?

Ceneni širokotični res skrivajo ravne robove predmetov ali pa je slika celo na robovih nejasna. Celo pri tistih širokotičnih objektivih, za katere smo plačali veliko denarja, se zdi, da je slika včasih popačena, saj pride na fotografijo mnogo več predmetov, kot pa smo tega navajeni, in se nam zde predmeti v ospredju ogromni in nejasni. Seveda pa se nam včasih zdi — in tudi res je — da tudi leče z normalno žariščno razdaljo popačijo sliko. Posebno kadar smo fotografirali visoko poslopje. Tudi najboljše leče povzročijo konvergenco vzporednic, ki niso paralelne s kamero. Le-to lahko korigiramo le pri najbolj dragih objektivih, pri katerih je moč objektiv premakniti iz središča, ali pa črt spe stravnomo pri povečevanju, če imamo seveda za to posebno napravo, ki jo vgradimo v povečevalnik. Zato je najbolje, če si že pri fotografiranju izberemo takšen položaj, v katerem bo večina ravnih črt predmetov, ki jih nameravamo fotografirati, vzporedno z lego fotografskega aparata.

Zakaj včasih vidimo v iskalcu enooko refleksne kamere motno sliko?

Pri večini maloslikovnih refleksnih kamer posreduje sliko v iskalce ogledalo, ki odskoči v tistem trenutku, ko sprožimo zaklop. Če ogledalo ni pravilno naravnano, se slika v iskalcu ne ujema s tisto, ki jo bo objektiv pri fotografiranju posredoval na film. Takšno napako fotografskega aparata lahko preverimo tako, da fotografiramo od blizu in zaslonko do kraja odpremo.

Zakaj pazimo, da so posnetki, ki jih napravimo s teleobjektivom, manj ostri od tistih, ki smo jih napravili z normalno lečo, pa še rahlo modrikasti so povrh — kadar gre za barvne fotografije?

Posnetki so modrikasti včasih zaradi tega, ker smo bili preveč osvetlili, ker pač naš svetlomer ni upošteval novega zornega kota teleobjektiva. Poleg tega je v zraku vlaga in prah, ki ubija barve, in so zato posnetki bolj daljnih predmetov rudi modrikasti. Za slabšo ostrino pa seveda nista kriva samo prah in vlaga v zraku, ampak največkrat tako imenovano stresanje kamere. Pri teleobjektivih bo zato najbolje, če uporabljamo stativ.

Ali je bolj pametno, da pri starih kamerah, ki nimajo barvno korigirane objektiv, barvnih filmov raje ne uporabljamo?

Barvna korekcija je v resnici optična korekcija, in tako so leče korigirane, se preden se je barvna fotografija razširila. Če ima torej stara kamera dober objektiv, potem kar mirno uporabljajte barvni film, slike bodo dobre, pa čeprav v perspektivi posebej ne piše, da je vaš objektiv korigiran za potrebe barvne fotografije.

Zakaj so bili včasih posnetki s stare veliko kamero boljše, kot pa nam uspejo danes s tako zelo drago avtomatsko maloslikovno kamero?

Trditve, ki ste jo zastavili v vprašanju, seveda ni pravilo, velikokrat pa je res, saj je pri novi kameri zaradi številnih tehničnih izpopolnitvev tudi možnost napake mnogo večja. Stara kamera je imela fiksirano optimalno zaslonko, negativi so bili kakor dlan veliki, zaklop je dovoljeval samo kratke ekspozicije. Sedaj lahko lečo premakamo, da reguliramo ostrino, pa se pri tem zmotimo. Negativ lahko za daljši čas osvetlimo, pa pri tem tvegamo, da se kamera strese. Leče so sicer občutljivše, toda kadar fotografiramo z največjo zaslonko, tvegamo globinsko ostrino. Če se zaradi različnih postavitev zmotimo pri osvetlitvi, in je film preveč osvetljen, postane slika zaradi tega nejasna in zrnatna. Če upoštevamo vse to in dodamo, da je treba negativ maloslikovne kamere prebrskati pekatkrat večkrat, da dobimo tako veliko fotografijo, kot smo jo dobili včasih kar s kontaktno kopijo, potem pač moramo slabemu amaterju pritrditi, ko nam je bil tako zastavil vprašanje.

Ali naj pri fotografiranju portretov uporabljamo portretni objektiv?

Profesionalni fotografi ponavadi pri fotografiranju obrazov z maloslikovno kamero uporabljajo leče z žariščno razdaljo med 70 in 90 mm. Tako lahko snemajo iz večje razdalje, obraz lahko bolje razsvetlijo, predvsem pa je boljša perspektiva. Tako — vsaj takrat, ko fotografirate svojo ženo — uporabljajte portretno lečo. Še posebej bo zadovoljna, če boste uporabljali takšno lečo, ki ima vdelan poseben razpršilec, ki nekoliko zmanjša ostrino posnetka in daje portretu prijetno mehko.

SIMCA

AUTOMOBILES, PARIS

Generalno zastopstvo za Jugoslavijo pri INDUSTRIIMPORT — Titograd — PREDSTAVNIŠTVO LJUBLJANA, Igriška 14, telefon 23-049

Elegantna linija — najudobnejšo vozilo Evrope — odlični pospešek Menjava olja na 10.000 km — Mazanje na 20.000 km — velik prtlačni prostor.

Upoštevalje te prednosti, da so cene avtomobilov SIMCA konkurenčne.

Eksportne cene za Jugoslavijo

Model SIMCA	Specifikacije	Carina in prom. davek
Model SIMCA 1000 LE	(944 ccm) 4 vrata — 975 — \$ ali 4.780 — FFr.	688.000,—
Model SIMCA 1000 LS	(944 ccm) 4 vrata — 1.035 — \$ ali 5.075 — FFr.	726.399,—
	pri tem tipu je z enim premikom ročice zadnji sedež zložljiv, služi kot dodatni prtlačnik.	
Model SIMCA 1000 GL	(944 ccm) 4 vrata — 1.060 — \$ ali 5.195 — FFr.	742.400,—
Model SIMCA 1000 GLS	(944 ccm) 4 vrata — 1.110 — \$ ali 5.440 — FFr.	774.399,—
	Luksuzna izvedba, metalizirano steklo na prednjih vratih, tapeta umetno usnje-aerolon, prednji sedeži se prilagodijo za ležišče.	
Model SIMCA 1300 L	(1290 ccm) 4 vrata — 1.262 — \$ ali 6.185 — FFr.	871.680,—
Model SIMCA 1300 LS	(1290 ccm) 4 vrata — 1.350 — \$ ali 6.615 — FFr.	1.123.750,—
Model SIMCA 1500 GI	(1475 ccm) 4 vrata — 1.540 — \$ ali 7.550 — FFr.	1.271.000,—

Na gornje cene je doplačati samo dejanske prevozne stroške. Centralni servis v Jugoslaviji za vozila SIMCA pri LIBIS, Ljubljana, Celovška ceste št. 258. Konsignacija rezervnih delov in avtomobilov v Ljubljani in Zagrebu.

Dobavni rok iz konsignacije po 4 dneh po predložitvi potrdila o vplačilu deviz na račun C. O. F. P. A. 48, Rue Des Petits, Champs, Paris za Simca, Paris.

AVTOMOBIL

HUDIČ SEDI NA PREMČU

Dva prazna avtomobila odpeljeta s polnim plinom. Vedno hitreje se vrtijo kolese in zdi se, kot da ju krmari nevidna roka, ko se natanko usmerjata drug proti drugemu. Trčenje? Voznikoma se ne dobi nič pripetilo. Saj sta vendar v helikoptertju, v zraku nad poskusnim avtomobiloma.

Vozil, ki so ju bili po radju krmarili iz zraka, se zalečita. Iskre in plamen. Crni dim se vali nad razbitinama.

Trčila sta fiat 1500, ki ima rezervoar za bencin na krmu, in fiško, pri katerem je posoda za bencin v srednjem delu vozila. Požar je povzročil razbit tank manjšega vozila.

Da bi kar se da natanko proučili frontatna trčenja, se je torinska tovarna Fiat odločila, da bo uničila nekaj deset novih vozil. Prvič so pri takšnih poskusih krmarili vozila kar iz zraka.

Inženirji, ki so bili v helikoptertju in opazovali trčenja, so ugotovili prav tisto, kar je bilo razvidno že iz analize številnih resničnih trčenj: pri večini nesreč namreč izbruhne požar, kadar gre za vozilo, ki ima motor v zadnjem delu, posoda za bencin pa spredaj.

V posebnih okoliščinah se namreč kaj rado primeri, da se nad pljuskajočim bencinom že kar v posodi, in ne šele v upltnjaku, napravi eksplozivna mešanica. Tako pride do eksplozije pri trčenju vozila, ko počti rezervoar, zaradi udarca pločevin pa je isker tako dovolj.

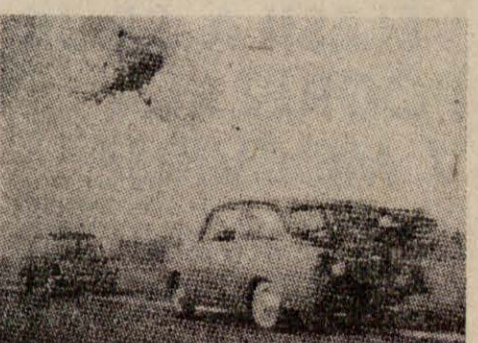
Tudi pri avtomobilu, ki ima motor v zadnjem delu, je izjavil glavni Fiatov konstruktor Oscar Montabone, »je najbolj varno, če je tudi rezervoar za gorivo nameščen zadaj.«

Narajočajoča motorizacija je očitno tako zelo povečala prometne nevarnosti, da se je sedaj celo znamenita italijanska tovarna, ki za poskuse o prometni varnosti nikoli ni žrtvovala kaj dosti milijonov, odločila natanko proučiti trčenja avtomobilov in potem izdelovati vozila po zasnovi, ki naj bi zagotavljala kar se da veliko varnost. Izkušnje poskusnih trčenj je Fiat že uporabil: najnovejši avtomobil iz torinske hiše fiat 850 je izdelan drugače, kot so bili ponavadi izdelani majhni fiati, in ima motor in rezervoar v zadnjem delu.

Fiat je začel posnemati francoske izdelovalce avtomobilov. Vsi francoski avtomobili od renaultov do simc — imajo namreč v zadnjem delu posodo za gorivo in motor.

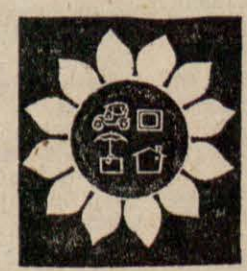
Pri nemških avtomobilih pa je razpored rezervoarja in motorja povsem drugačen. Od volksvagna do porscheja, vsi tipi NSU in BMW 700 imajo motor v zadnjem delu, rezervoar pa spredaj.

Toda tudi Fiat še vedno izdeluje velike serije avtomobilov, ki imajo motor na skrmu, posodo za bencin pa na vpremcu

vozila. Gre za milijonske makiade fiatov 500 in 600. Zaradi tehničnih razlogov, je posajil glavni konstruktor, so morali pri teh vozilih rezervoar še vedno pustiti spredaj. Da pa bi kupca vsaj nekoliko obvarovali pred smrtjo v plamenih, so rezervoar pokamenili za nekaj centimetrov nazaj in posodo oblikovali tako, da bo menda bolj varna.

»Pri vsem tem pa se nam zdi psihološko mnogo pametneje,« je dejal Montabone, »da teh sprememb nismo obsesili na veliki zvon.«

NAGRADNO ŽREBANJE

Za vlagatelje, ki imajo vloženi najmanj 200.000 dinarjev na odpovedni rok nad 1 leto:

1 fiat zastava 1300 • fiat zastava 750 • 1 ročna motorna kosilnica • 12 garnitur jedilnega pribora • 10 nagrad po 30.000 za nakup pohištva po izbiri

Za vlagatelje, ki imajo vloženi najmanj 50.000 dinarjev na odpovedni rok nad 1 leto:

1 hladilnik • 1 pralni stroj • 5 mikserjev • 5 sesalcev za prah • 10 gramofonov • filmske kamere Raspis velja do 31. decembra 1965.

V ŽREBANJE SO VKLJUČENI VLAGATELJI KOMUNALNE BANKE TRBOVLJE IN NJENE EKSPOZITURE V HRASTNIKU TER NOVE EKSPOZITURE »STARA LJUBLJANA«, MESTNI TRG 16

BEOGRAD

OSEBNI SVETOVALEC L. B. J. V »BUDUĆNOSTI«

Lažni milijonar iz Los Angelesa in bivši knjigovodja nekoga zagrebskega podjetja...

Nekoga poletnega dne letos se je Emil Mihavec dal pripeljati v pisarno podjetja »Budućnost«...

V tovarni so bili naročila veseli. Takoj so se pozanimali, kje bi lahko dobili posebno umetno usnje...

TO SE PRIPETI SAMO...

... V LOS ANGELESU: Gipsy Rose Lee je pripravila policiji, da je na avtomobilski cesti izgubila nedrček...

... V OXFORDU: V pekarni je na razstavi največji sendvič sveta. Meri deset metrov v kvadrat in so ga pripravili za študentski festival.

... NA NOVI ZELANDIJI: Zaradi vse hujše suše neki bogat farmer pošilja vsak dan 1000 ovc z letalom...

POPEK NI VEČ TABU

Desetletja je bil popek tabu za ameriške ženske časopise. Če že fotograf in bil dovolj spreten, da bi s svetlobo, senco in pravim kotom skril plitico na trebuhu...

Danes pa je padla še zadnja trdnjava novinarskih »antipopkarjev«. Revija za mladostnike »Seventeen« je namreč brez sramu pokazala popek.

Se pred letom dni je urednica »Seventeen« razglasila: »Se nikoli nismo objavili fotografije bikinija, da o popku niti ne govorimo. Tudi med oglašitve. Zakaj zavedamo se svoje odgovornosti do ameriške mladine.«

Kljub vsej tej sramežljivi odgovornosti pa se je na koncu še tako trdoživim sramežljivcem zabliskalo, da je ta uredniška politika »brez popka« samo še za na oblake. Vodja oglasnega oddelka »Seventeen« je končno priporočil popku vstop na strani svojega časopisa.

No, sedaj, ko je popek končno dovoljen, pa so redaktorji napravili še korak naprej: v reviji »Mademoiselle«, ki jo izdaja ista hiša kot »Seventeen«, je že prišlo v navado, da popek po potrebi premikajo. Retušerka ga pa naslika više ali niže na trebuhu manekenke, kakor se zdi pač uredniku primerno.

vrač draguljarne v Regent Streetu dogaja kaj sumljivega. Izvedenci za varjenje, za alarmne naprave pa tudi za dragocnost — o tem ni nikakega dvoma, saj so z nezmožljivim očesom ločili manj vredne dragulje od izrednih dragocenosti. Kaj vse so pokradli, še do danes ni točno ugotovljeno. Seznan se počasi polni z neštevilnimi prstani z rubini, safirji in diamanti, enaka usoda je bila namenjena tudi ogrlicam, tiaram in zapetnicam tako imenovane boljše londonske družbe, da o zlatu niti ne govorimo. Vrednost pokradenih dragotin se suče okoli milijarde in sedemsto tisoč v našem denarju.

O drugi draguljarski tatvini (storilci so tokrat znani) poročajo iz New Yorka. Walter Cunningham je skupaj s še tremi sodelavci izmaknil v San Francisco za kakih 160 milijonov dolarjev draguljev. Ko ga je policija končno izvolhala v Reno v Nevadi, je lisjak pomislil, da ne bi bilo napak, če bi svoj delež (več kot 60 milijonov dolarjev) dragotin brž skril na varno. Naglo je požrl dragoceno kamenje. Pa se mu je maščevalo. Ni se dobro ogrel stola na policijski postaji, ko je že boleče občutil grobo obtežen želedec in ni mu preostalo drugega, kot da je policajem odkril skrivališče, kamor je »spravil« 65 brljantov, velik smaragd in 20 karatni rubin. Takoj so ga odpeljali v bližnjo bolnišnico, kjer so mu izpraznili brez posebnih ceremonij boleči želedec. Dragulji so se kar usuli iz njegovega drobovja. »O njem bi res lahko rekli (tako je dogodek komentiral neki policaj), da je bil požrešen na dragulje.«

BONN

ČE VOJAK NA RAJŽO GRE...

»Če bi srečno izpeljal kaj podobnega v vojnem času, bi ga gotovo odlikovali ali povisali v podčastnika,« je zaključil govor branilec dvajsetletnega Wilfrida Painterja, vojaka Njengova veličanstva angleške kraljice. Branilčevi argumenti niso naleteli na gluha ušesa in vojaško sodišče je umaknilo tožbo zaradi dezertstva in jo raje spremenilo v »zapustil je enoto brez dovoljenja«. Tako se je mladi Painter izmazal s samo 8 meseci zapora. Kaže, da so se osiveli častniki v vojaškem sodnem zboru zares zamislili ob besedah vnetega zagovornika, saj so Wilfredove potegavščine pomenile vse kaj več v mirnem času kot pa bi v vojnem. Radijske in telefonske zveze so delovale odlično, ni bilo ne granat ne premikov čet, kot v vojni, komandantom si ni bilo treba beliti glave s taktičnimi premiki sovražnika in kar je bilo v tistem času streljanja, gre tako ali tako na rovaš lovec. Vojačku Painterju res ni primanjkovalo ne podjetnosti in še manj domiselnosti, čeprav se je podjetja lotil ha zelo enostaven način: ponaredil je izkaznico, s katero je imel dostop v bazo NATO. Tam si je dal »izstaviti« amfibijsko vozilo, težko 5 ton, za nameček pa je dobil še potreben živez, cigarete in spodbudne besede narednikov, ki so v skladišču osebno nadzorovali, da bo vse dobro in v redu za Wilfrida, ki ga je čakala dolga pot s »poskusnim« amfibijskim vozilom.

Painterjev načrt je bil preprost, kot so preprosti vsi veliki načrti. Z amfibijo je nameraval prevoziti Nemčijo in Belgijo, prerezati valove Rokavskega preliva in se pogrnati na suho tam nekje pri Belfastu, kjer je njegova domačija. Tako si je namreč zadel civilne obleke, domačega ognjišča in mehke postelje. Zal pa mu je nemila usoda prekržala načrte. Zaradi okvare na vozilu je moral spremeniti smer proti Franciji. Tam pa se je policija — sicer šele v Calaisu — pozanimala za nenavadnega brodolomca. Kmalu je resnica zasijala kot svetla zvezda na nebu in nič ni bilo več skrivnega o zaman prevoznih 1600 kilometrih in o tem, kako je spetoma siljajno potegnili narednike vsaj petih dežel.

ključih, ki privedejo obtožbene na zatožni klop. Pa so to pot dogodki potekali drugače kot ponavadi. Obtožbeni zagovornik in odgovor sta bila kratka in jedrnat, obnašanje pa nekako neobičajno za sodne navade in običaje. Bruno Savinski, za znanec tudi »Ronny petelin«, se je bliskovito spravnil za mizo in pomolil presenečenim sodnikom pihalnik pod nos. Kakko si ga je priskrbel, je za zdaj še uganka, pa sodnik in ostali se takrat niso niti zanimali za to vprašanje, zakaj revolver je sam zase zgovorno pripovedoval, da Bruno ne bi bil v nobenem primeru zadovoljen z obsojbo. Brunu skratka ni bilo niti potrebno odpreti ust: sodniki, pazniki, vratarji in poslušalci so se bliskovito stegnili po tla brez posebnih birokratskih ceremonij. Bruno pa je izbral ugoden trenutek in izginil skozi vrata.

Zdaj ga seveda iščejo. Bruno je namreč znan, da sila rad »hitro potegne« in je bil zaradi te svoje spretnosti že osemnajstkrat pred sodiščem, zato tudi ni čudno, če so se pred njegovim revolverjem čutili tako ponižne. To pot so mu sodniki namenili kakih šest let prisilnega počitka, zaradi zadnjega dogodka pa mu jih bodo primaknili še nekaj, seveda, če ga dobe v roke.

LONDON, RENO

NAJVEČJA TATVINA ZADNJIH LET

Pretekli teden so londonski »izvedenci« obiskali, kajpak nenajavljeni, znano draguljarne »Carringtons«, ki dobavljajo dragulje tudi angleški kraljici, razen tega pa skrbi za kronске dragulje. Tatovi so z odlično ponarejenimi ključi odprli zadnja vrata pa tudi blagajno, v kateri se je skrivaval pravi pravcati gusarski zaklad. Z varilnim aparatom so nekaj ur obdelovali jeklena vrata, preden so se lahko polastili draguljev. Da so bili tatovi izvedenci na najvišji ravni, je nemo pričala alarmna naprava, ki so jo tatovi blokirali tako spretno, da policija ni niti zasumila, da se za

MILANO

BANČNIM ROPARJEM SE OBETAJO SLABI ČASI?

Število bančnih ropov se je v Italiji tako povečalo, da so oblasti v resni zadržki. Zadnji primer, ali bolj kar trije primeri v Milanu, so bili oster opomin, da bo potrebno spremeniti metode, ki so bile do zdaj v navadi. Praksa je pokazala, da mine vsaj pet minut, preden alarm iz banke »preletí« pot do policijske centrale in od tam do vozil, ki krožijo po mestu in ki seveda ob alarmu brž pohitijo proti banki. Velik promet v mestih je kajpak resna ovira za hitro policijsko intervencijo. Zaradi tega imajo banke v načrtu poseben alarmni sistem ali sisteme, ki bi omogočili, da obvestijo policijske patruljne avtomobile neposredno in ne več preko central. S pritiskom na gumb se bo sprožila posebna radijska naprava, ki bo v kratkih intervalih po nekaj sekund oddajala naslov banke, ki bo v nevarnosti. Takle gumb ne bo poslej samo pod mizami uslužbenec, namestila ga bodo tudi v ključavnice blagajn. Blagajniki bodo razen tega lahko nosili posebno magnetne čevlje in zastostvalo bo, če bo blagajnik ali kdo drug s takim obnavalom stopil na ploščice v bližini trezorja. Alarmna naprava se bo sprožila in obvestila policijo.

DUISBURG

Z REVOLVERJEM NA »ZAČASNO SVOBODO«

»Vstanite, obtoženec, zdaj vam sodišče prepušča besedo...« Tako se je predsednik sodišča dobrohotno obrnil na obtoženca, ki je povečal glavno nad mizo. Predsednik se je udobno namestil v stolu in že je bil pripravljen poslušati običajna zadržila o nedolžnosti in nerazumljivih na-

JANEZ KAJZER NA PONTEROŠU

VELESILA SE JE POGREZALA V MOČVIRJE

Dvatisestdesetega leta so ameriško politiko v Vietnamu krojili tisti, ki so trdili, da gre reševati vojaški in ne politični problem, zaradi česar je treba diktatorju Diemu zagotoviti vso podporo. Veleposlanik ZDA Nolting in vodja ameriških vojaških svetovalec v Vietnamu general Harkins sta poročala, da je v Vietnamu na vladi režim, ki ga sicer vodijo nekatere komaj še znane osebnosti, toda zaradi državniške modrosti nena-domeseljive. Poročali so, da si bodo ti državniški počasi, toda gotovo pridobili na svojo stran kmetje, izpolnili bodo pričakovanja podeželja in državi končno dali stabilno vodstvo. Po mnenju Američanov so Diemovi vladi nasprotovali le nekateri izobraženci, nevtaristi in agenti Vietkonga.

V začetku se je takšna politika zdelo celo uspešna. Saigonska vlada, ki je bila leta 1961 le malo pred propadom, si je spet pridobila nekaj ugleda. State Department in obrambno ministrstvo v Washingtonu sta se hvallila, da je tako imenovana »strategija utrjenih vasí« uspela, in so sedaj manj posessniki prijatelji vladajočega režima. Vietkong se je komaj kaj okrepil.

Spomladi 1963 je ameriški diplomat Alexis Johnson trdil, da so partizani izgubili približno 30.000 pripadnikov. Obrambni minister Mc Namara je uradno izjavil: »V Vietnamu je najhujše že za nami.« General Harkins je prerokoval zmago »v enem letu«.

Vsi politični krogi v Washingtonu niso bili tako optimistični. Ameriški novinarji, poročevalci iz Vietnoma, so bili prvi, ki se niso strinjali z uradnim mnenjem. Diem se jim ni zdel ljudski voditelj, ampak despot. »Strategijo utrjenih vasí« so označevali kot »spesek v oči«. Poročali so o taboriščih, ograjenih z bodočo žico, kjer so bili na prisilnem delu kmetje, ki so jih prignali vojaški z nasajenimi bajonetami. Diemovim razglasom sploh niso verjeli. Ko pa sta Harkins in Nolting trdozvočno zatrjevala, da so Diemove izjave resnične, tudi ameriški ma predstavnikoma niso več verjeli.

Harkins in Nolting sta poročala v Washington tako, kot da v Vietnamu sploh ne bi bilo nikakršnih problemov, če bi le novinarji podpirali uradno linijo. Namesto da častnikarji kritizirajo, naj bi raje, tako kot gre ameriškim patriotom, podpirali prizadevanje svoje ambasade.

Novinarji so se temu uprli. Admiralu Malcolm ni so mogli oprostiti vprašanja predstavniku Associated

KENNEDYJEV SODELAVEC SCHLESINGER

»Pressa, češ »zakaj se vendar nečete pokoriti ukazom?« Razburjeno so se sklicevali na svobodo tiska. Tako je časniki »New York Timesa« zapisal: »Ameriško veleposlanstvo je postalo diktatorjev pomočnik.« Časniki so bili vse bolj prepričani, da jim diplomati lažejo. Niso spoznali resnične tragike: diplomati ZDA v Saigону so verjeli lastnim trditvam in tako niso varali samo svoje vlade, ampak tudi same sebe.

V Washingtonu vsi vendarle niso verjeli zlaganim upom. Averell Harriman, ki je bil takrat državni sekretar za Daljni vzhod, je sodil, da smo na napačni poti. Tudi Roger Hillsman, visok funkcionar v zunanjem ministrstvu, ni verjel, da so naši položaji v Vietnamu tako rožnati, kot jih opisujejo.

Položaj je postal očiten 2. januarja 1963, ko so v Ap Bacu blizu Saigona močne Diemove sile obkolile bataljon Vietkonga, pa kljub desetkratni premoči niso tvegale spopada od blizu. Pripadniki Vietkonga so se tako ponocí lahko umaknili. General Harkins je poskušal »spopad« prikazati kot veliko zmago vladnih čet, medtem ko so častnikarji poročali prav o nasprotnem. Poročila v časopisih so bila zelo prepričljiva.

Ker so uradni krogi v Washingtonu in Saigonu še vedno sodili, da gre v Vietnamu za vojaški problem, so tako tudi odgovorili na Ap Bac: treba je pač povedati ameriške vojaške sile. Več ameriških vojaških svetovalec, več helikopterjev, več minometalcev, pogostneje »skropljenje« džungle s strupi za listje, ki potem odpade, in je laže odkriti partizanska skrivališča, več zažigalnih bomb, več generalov v Saigon, več obiskov visokih političnih osebnosti.

Toda skupina politikov, ki se je bila zbrala okrog Harrimana, je vedno bolj dvomila o pravilnosti popolnoma vojaškega obravnavanja problema. Harriman, ki je imel izkušnje iz džungleške vojne v Burni med drugo svetovno vojno, je trdil: »V boju proti partizanom je potrebno prav toliko političnih in civilnih akcij kakor vojaških.« Trdil je, da grozi »preamerikaniziranje« in »supermilitarizacija« vietnamskega spopada. Pravzaprav se ameriški vojaški strokovnjaki sploh ne razumejo na partizansko vojno in velikokrat je v Saigonu kar po 27 ameriških generalov naenkrat, pa niti eden med njimi nima izkušnje v gverilji, saj se posebne ameriške sile za partizansko vojno v Fort Saigonu ni absolvirali.

Harrimanovi pristaši so se bali, da bodo ameriško politiko v Vietnamu končno obvladali ljudje, ki sodijo, da je politični boj mogoče dobiti le z vojaško silo.

Toda uradni politiki v Vietnamu so v Ameriki nasprotovali le redki odgovorni funkcionarji. Zunanji minister Rusk se je na primer popolnoma strinjal z vodilno vlogo vojske v Vietnamu. Aprila 1963 je v New Yorku izjavil, da bo v Južnem Vietnamu kmalu v veljavi »ustavni družbeni sistem, da je »vaska strategija« čudovito uspela, da se kmetje vse bolj odvrtno od Vietkonga in ima vada med njimi vse več pristašev. Izjavo je groteskno končal: »Vietnamci so na poti k uspehu.« Komaj dva tedna potem, ko je Rusk tako zelo hva-

li ljudomilo vlado v Saigonu, se je v Hueju zbrala skupina budistov, da bi protestirali proti Diemovemu ukazu, ki jim je za priznanje Budovega rojstva prepovedoval izobesti verske zastave. Diemovi vojaški so divje streljali na demonstrante, in na trgu so obelžali mrtvi in ranjeni. Ogorenje je zajelo ves Južni Vietnam. In ko Diem ni hotel popustiti, so budistični menihi grozljivo protestirali — polivali so se z bencinom in se zažigali.

»NAJ SE PEČEJO NA RAŽNJU!«

Nemara je upor imel res religiozni povod, toda vzroki so bili vse drugače. Sio je za socialno revolucijo. Ameriški diplomati so bili popolnoma presenečeni.

Z budisti je simpatiziral ves svet. Ameriški novinarji so pretresljivo poročali o živih plamenih. Številni Američani so začeli obsojati Diemov režim. Ko Diem se vedno ni popustil, je Washington zahteval, da veleposlanik v Saigonu pritiska na vlado in zagrozi Diemu, da bodo ZDA javno obsojile njegove postopke proti budistom.

Diem se je upiral in na koncu sicer dal budistom nekaj pravic, ki pa so ostale le na papirju.

Družina Nhu, ki je imela v rokah vse važnejše položaje v državi, je bila užaljena zaradi intervencije ZDA; hotela je, da bi v krvi zažuli upor. Madame Nhu je izjavila, da je vedno ploskala, ko je bila zvedela, da se je spet nov menih »spekel na ražnju«, in je izrazila upanje, da se bo kmalu zažgal tudi dopisnik »New York Timesa« David Halberstam.

Vsi ti najnovjši dogodki v Saigonu so okrepili vpliv Harrimanove skupine v Washingtonu. Predsednik Kennedy je nekaj časa ni več verjel uradnemu optimizmu. Spoznal je, da je treba v Južnem Vietnamu iskati politično rešitev, in ne vojaške. Ukazal je veleposlanstvu, da spremeni svoja stališča, da se pomiri z novinarji, ki naj bi mu spet zaupali. Končno je predsednik spoznal, da je treba zamenjati veleposlanika.

Predsednik je nameraval imenovati za novega poslanika v Saigonu dobrega poznavalca nekdanje Indokine in poslanika v Kongu Edmunda Gulliona. Toda zunanji minister Rusk je bil tokrat — kako redko! — odločen in je izjavil, da je trdno odločen sam določiti novega veleposlanika. Rusk je odklonil Gulliona in je predlagal Henryja Cabota Lodgea. Svetovalci v Beli hiši so bili začuden ali razočarani.

Lodge je bil v drugi svetovni vojni ameriški zvezni oficir pri francoski armadi in je dobro obvladal franco-

VELEBLAGOVNICA MERKUR LJUBLJANA. Trubarjeva 1. Po izredno konkurenčnih cenah vam nudimo: šoge za vse vrste športov, opremo za nogometne tekmita, za namizni tenis in badminton.

3.300.000 izvodov tedensko je zanesljiv komercialen uspeh vaših propagandnih sporočil.

BOРBA, HOBOCTИ, TV, Ekonomiska politika, BORBA.

MRTVI NE GOVORE, ŽIVI MOLČE... ZAKAJ BI RADI IMELI NEMCI A-BOMBO? KADAR PODIVJAJO KITARE... UPOR PRODANIH SINOV... ROMAN, STRIP, NOVELA in še marsikaj ZA 100 DINARJEV.

JADRO, sloboda, OSIJEK. miješani vafel.

rikanec naročil 500.000 kosov, čez nekaj časa pa kar pet milijonov kovčkov. Obenem je predlagal, da sam uvozi štiri potrebne stroje, zadostno količino surovine, objubil pa je tudi kredit 280.000 dolarjev. Vso investicijo naj bi mu odplačali s petletno proizvodnjo. Rekli so mu, da se morajo ob tako velikih načrtih prejšnjim pogovoriti z gospodarsko zbornico, z banko in z drugimi institucijami. Inozemec je izjavil, da ima povsod dobre zveze. Veliki kombinator se je potrudil, da bi bil kar najbolj prepričljiv. Zdelo se je, da bo iz njegovega magnatskega očesa vsak čas kanila solza, ko je govoril o materi

Srbkinji in o tem, da se počuti dolžnega pomagati svojim srbskim bratom, ker v njem polje vrela srbska kri. Vodilno osebo »Budućnosti« je bilo nadvse dobre volje. Velika kupčija je bila tako rekoč sklenjena. Le v gospodarski zbornici so jim rekli, naj bodo previdni. Po nekaj dneh pa je direktor podjetja, ki je nekaj posumil, zaprosil Amerikanca, naj mu pokaže potni list. V potnem listu so bili vizumi za Sirijo, Romunijo, Bolgarijo, Italijo, Avstrijo, ZDA in za številne druge države. Milijonar mu je pokazal tudi druge dokumente: potrdilo, da je inž. magister ekonomije, pogodbo z

romunsko ambasado za pošiljko več tisoč ton umetnega gnojila, pogodbo z južnovietnamsko ambasado za pošiljko 25.000 kvadratnih metrov perzijskih preprog, vrednih 22 milijonov dolarjev, in pismo, podpisano s podpisom ameriškega predsednika Johnsona, ki mu odobrava, da samo v Jugoslaviji, toda v nobeni drugi socialistični državi, prodaja gumarice. Potem je privlekel na dan še dokument, v katerem je napisano, da je »svetovalec Bele hiše« za gospodarska vprašanja! Vse listine so imele pečate in podpise in so bile videti pristne. Veliki kombinator je vili direktorju in tovarni veliko zaupanja. Zato je takoj želel razširiti posle. Ponudil se je, da odkupi tudi drugo usnjeno galanterijo v vrednosti 85.000 dolarjev. Obenem pa je zahteval, naj takoj naslednji dan pošljejo izdelke na Reko, odkoder jih prepeljali v Trst. Na srečo toliko izdelkov ni bilo v skladišču. Amerikanec pa je medtem zahteval, da mu podjetje plača nekaj predplačila na tekoči račun, da bi lahko nekaterim rojakom v Beogradu kupil stanovanja. Spet so posumili vanj in so povprašali za mnenje sekretarja za zunanjo trgovino v zvezni gospodarski zbornici. Rekli so jim, naj se se dogovarjajo z njim, toda naj bodo oprezní.

Amerikanec pa se je medtem ponudil, da podjetje odpre trgovino s čevlji v Los Angelesu. Sedaj niso vedeli, pri čem so. Niso sklenili pogodbe, vendar so sestavili listino o pogajanjih in jo proslavili s kosilom pri »Kovaču«. Sanje o velikih poslih so se začele razblinjati, ko so obiskali bivšo Mihavčevovo ženo v Zagrebu. Rekla jim je, da je goljuf, da se ga je rodbina odrekla in da svojemu otroku ni daroval več kot dve obleki, in da se čudi, kako naše oblasti sprejmejo takšnega mednarodnega »fratjerja«. Pozneje je bilo lahko ugotoviti, da si je vse milijone izmislil. Zgodba se bo končala na sodišču.

„V PREMOGOVNIKU JE ZLATO!“

Keithu Nicholsonu, 23, in njegovi plavalici ženi Vivian, 25, se je 27. septembra 1961 izpolnila želja, o kateri menda sanjamo prav vsi povprečniki. Do tistega dne, ko so plakati športne stave razglasili »premogovnik je zlato jama«, je bil Keith rudar v Yorkshiru in je zaslužil 25 funtov na teden (87.000 din). Potem je Keith na športni stavi zadel 152.319 funtov (535 milijonov dinarjev). »Sedaj bomo zapravljali, zapravljali, zapravljali«, je vzkliknila Vivian, ki je dotlej delala v tovarni in zaslužila 6 funtov na teden. In res sta zapravljala. Potem ko sta bila za vsakega od svojih otrok, Susan, Timmyja in Howarda, naložila rento po 10.000 funtov, sta kupovala vse, o čemer sta bila kdaj sanjala. Tri avtomobile, pa čeprav niti Keith niti Vivian nista znala voziti; Keith je imel naenkrat šest novih oblek in Vivian večerne toalete. Potem sta potovala. Obiskala sta ZDA, Španijo in Irsko. Tam si je Keith kupil dirkalnega konja.

»Denar reši marsikateri problem,« je izjavila gospa Nicholson, pri vsem tem pa je mnogokrat pomislila, »bolje nam je bilo prej.« »Mnogi so mi dejali, da sem neodgovorna,« je dejala Vivian, »toda niso me razumeli. Če zadenete veliko denarja, morate tudi na veliko zapravljati. Ponavadi me je bilo strah, ko sem odločila nakupovati, saj so mi povsod ponujali samo najdražje cenejšee.« Kupila sta si novo vilo in jo lepo uredila. Toda Vivian je bila le kratak čas srečna v novem domu. Dolgočasila se je. Keith je bil le malo doma, otroci so bili v šolah.

Vivian se je tako kakor Keith naučila šofirati. Keith se je zaljubil v hitre avtomobile in dirkalne konje. Potem ko sta se bila z ženo naučila šofirati — morda sta bila nekoliko preveč navdušena — sta z avtomobilom doživela nekaj »divjih« pustolovščin. Nekaj sosed pravi, da se je Keith »najraje« postavil z avtomobilom. Zakonca Nicholson sta želela misliti na rolls, pa sta se potem odločila za jaguar in chevrolet. Jaguar je Keith vzel iz garaže, ko se je v soboto, 30. oktobra, odpeljal po šestdesetletnega srica Franka.

Ko je v nedeljo zjutraj prometna policija patrolirala po avtomobilski cesti A-1, je našla popolnoma razbit avtomobil v sadovnjaku za cesto. Jaguar je zletel s ceste. Keith in sestra sta bila mrtva.

»Ne morem si predstavljati prihodnosti brez Keitha,« je dejala Vivian. »Ne vem, koliko denarja je imel, toda dala bi ves denar, ki smo ga bili zadel, samo da bi se spet vrnil.«

O UMORJENEM AMERIŠKEM PREDSEDNIKU

ščino. Kot ameriški predstavnik v OZN se sicer ni posebej izkazal, saj ni kazal posebne naklonjenosti tretjemu bloku — neangažiranim državam, toda bil je lojalen. V Beli hiši smo se bali, da bo Lodge v Saigonu kaj kmalu začel podpirati pristaše generala Harkinsa in Diema.

Kennedy pa je bil navdušen za Lodgea. Verjetno tudi zato, ker je menil, da je pametno zaplesti v vietnamske težave enega od vodilnih politikov republikancev. Konec junija je tako predsednik imenoval Lodgea, in zunanji minister Rusk je triumfalno. Nekemu predsedniškemu svetovalcu je dejal: »Fantje, pa menda ne mislite, da boste o vsem odločili vi!«

Na tiskovni konferenci je Kennedy izjavil, da je ameriški cilj v Vietnamu stabilna vlada, ki bo branila nacionalno neodvisnost. Prepričani smo, in tudi jaz tako sodim, da bi naš umik iz Vietnama vplival na vso jugovzhodno Azijo. Zato bomo tam tudi ostali.

Toda čeprav je Diem ameriški veleposlanik v Noltingu, ki je sredi avgusta zapustil državo, objubil, da ne bo več preganjal budistov, je komaj šest dni po odhodu ambasadorja Diemova vojska vrila v budistične templje, zaprla so na stotine budističnih svečnikov in menihov, univečevali kulturne spomenike. V nekem intervjuju za tisk je madame Nhu opisala ta program kot »najsršejši dan mojega življenja.«

Ameriški svetovalci menda niso vedeli, kaj pripravljajo Diem. V Washingtonu pa smo kaj kmalu spoznali, da smo se zmotili, ko smo nasprotovali imenovanju Lodgea. Pozabili smo bili namreč, kako zelo cenijo fair-play in kako je zavzet za ugled svoje domovine. Iz njegovih poročil iz Saigonja je bilo lahko razbrati, kako zelo je užaljen zaradi programa, ki ga je bil Diem opravil na večer pred Lodgeovim prihodom v Saigon. Lodge je sodel, da je Diem prelomil objubo in da ne spoštuje ZDA, ker je hotel novega poslanika ZDA postaviti pred opravljena dejstva. Diem je očito pričakoval, da bodo Američani spet — kakor vedno — popustili. Tako Lodge kakor tudi Harriman in Hilsman so svetovali, da tokrat ne smemo popustiti, če nečemo, da bomo popolnoma zapravili svoje simpatije v Južnem Vietnamu.

Diemov program je bil tako grozljiv, da so se mu uprli celo nekateri nekdanji pristaši. Tako je celo vietnamski poslanik v ZDA, oče madame Nhu, predlagal, da njegovo ime javno ožigosamo.

V Saigonu so se začeli nekateri Diemovi generali previdno posvetovati z Lodgeom o tem, kako bi ZDA reagirale na vojaški udar proti Diemu. Lodge je o tem vprašal v Washington. Odgovorili smo mu 24. avgusta 1963 in mu zagotovili, da ameriška vlada ne more več podpirati zatiranja budistov niti družine Nhu, kolikor je ta ne bo spremenila svoje politike.

24. avgusta je bila sobota. Tako v Washingtonu ni bilo niti Kennedyja niti McNamare ne Ruska, celo vodja CIA McCone je bil na dopustu. Odgovor smo tako sestavili v soglasju z vsemi odgovornimi ministri, toda kljub vsemu ne na najvišji ravni. McNamara bi bil gotovo proti — če bi ga vprašali. Prav tako tudi McCone.

Predsednik je v Hyannis Portu prebral besedilo odgovora, toda ni vedel, da njegovi najvišji svetovalci teksta niso prebrali.

Potem ko se je vrnil v Washington, je bil Kennedy precej jezen, ker se nam je v odgovoru tako zelo mudilo. Tako je za naslednji dan sklical posvetovanje o Vietnamu in povabil tudi prejšnjega ambasadorja Noltinga.

Nolting je izrazil dvom, da bi eventualni vojaški udar generalov uspel. Svaril je, da bi se vlada odločila za nekaj, kar se zdi zelo negotovo. Predsednik mu je dal prav in je začel počasi nasprotovati sobotnemu telegramu.

KENNEDY: „ČE NIMAŠ PODPORE PRI LJUDSTVU ...“

Diem in Nhu sta izrabila zmago. Začela sta množično zapirati študente. Washingtonska politika sicer ni bila kaj prida odločna, toda počasi so ZDA postajale spet naklonjene sodelovanju z Diemom.

Kennedy pa kljub vsemu ni bil najbolj naklonjen Diemovemu režimu; 3. septembra je v intervjuju za televizijo izjavil: »Sedanjo vlado v Vietnamu smo pripravljali še naprej podpirati, toda ne verjamem, da je mogoče zmagati, če nimaš podpore pri ljudstvu. Sodim, da je vlada v zadnjih mesecih izgubila to oporo. Upam, da ji bo uspelo množično spet pridobiti... To ji bo mogoče, če bo spremenila politiko in izločila iz svojih vrst nekatere osebnosti...«

Ko primerjamo intervju in pa Kennedyjevo nasprotovanje brzoglavemu navodilu Cabotu Lodgeu 24. avgusta, lahko razberemo, kako negotov je bil celo predsednik sam, ko je šlo za Južni Vietnam. Da bi si vsaj nekoliko razjasnil podobo o položaju, je septembra poslal v Vietnam posebno študijsko komisijo; v njej sta bila dva izkušena poznavalca razmer v jugovzhodni Aziji general Victor Krulak in Joseph Mendenhall iz zunanega ministrstva. Ko sta se vrnila, sta poročala državemu varnostnemu svetu. Krulak je sodil, da bomo vojno zmagovali končali, in da je vlada vse bolj približljiva. Tudi zaradi Nhujev naj si nikar ne delamo prevelikih skrbi. Mendenhall je bil povsem nasprotnega mnenja: položaj v Vietnamu je obupen, vladajoči režim je pred razsulo, Nhujem je treba odvzeti oblast.

Predsednik ju je vladno poslušal in na koncu vprašal: »Ali sta bila gospoda v isti deželi?«

Lodge je neprestano brzojavil, da se je položaj v državi zelo poslabšal, in moramo nujno pritisniti na vlado. ZDA naj ukinejo pomoč.

Mislim, da je Kennedy sredi septembra spoznal, da imajo Lodge, Harriman in Hilsman prav, ko zahtevajo pritisk. Pri tem pa je, tako kot prej, nasprotoval odločnemu pritisku ZDA na vietnamsko vlado. Odločil se je, da pošlje v Saigon Taylorja in McNamara. Morda bosta sedaj tudi onadva spoznala, da je pritisk potreben.

McNamara, ki je zelo rad ocenjeval samo po količinah, je bil doslej naklonjen optimizmu generala Harkinsa. Tudi naša služba za ocenjevanje in preverjanje informacij je bila nekako zadovoljna s teorijo, da gre le za vojaški problem.

Ze od prvih dni naprej, ko je prišel McNamara v Saigon, se je začel med Harkinsom in Lodgeom dvojni, kdo bo ministra prepričal o svojem. Končno je Lodgeu uspelo prepričati McNamara, da je v sedanjem položaju potrebno pritisniti na Diema. Minister pa je vseeno še sodil, da politična zmeda ni vplivala na vojsko.

31. oktobra sta Diem in Lodge skupaj odpotovala v Dalat. Privraket se je zgodilo, da je Diem vprašal veleposlanika, kaj naj stori. Lodge je svetoval nekatere reforme in pa izgon Diemovega brata Nhuja. Ze naslednjega dne so generali izvedli vojaški udar. Ubili so Diema in Nhuja. Bilo je 1. novembra 1963.

Takoj po obvestilu o smrti Diema in Nhuja sem bil skupaj s predsednikom Kennedyjem. Po debatu v Prašičjem zalivu ga še nisem videl tako potrtega. Očitno mu je postalo, da je Vietnam njegov največji zunanje-politični polom. Zavedel se je, da problemu nikoli ni posvečal pozornosti, ki bi jo zaslužil.

Pri vsem tem pa je Kennedy ves čas menil — za primer je opozarjal na usodo Francozov v Indokini — da se je treba izogibati trenutka, ko bo ameriška intervencija dosegla tisto stopnjo, da se ji bo uprli vietnamski nacionalizem, in se bo konflikt spremenil v »vojno belega močar.«

x x x

S 1. novembrom 1963 Kennedyjev sodelavec Schlesinger končuje poglavje o Južnem Vietnamu. Do danes se je število ameriških vojakov v Vietnamu podeseterilo, konec letošnjega leta naj bi bilo v Vietnamu 200.000 ameriških vojakov. O politični rešitvi problema, za katero se je na koncu zavzemal predsednik Kennedy, seveda ni več na duha ne sluha.

Ameriški novinar Chris Koch poroča iz Severnega Vietnama: »Severni Vietnam bombardirajo ameriška letala... Pričakoval sem, da me bodo, Američana, slabo sprejeli... Presenečen sem bil, ko sem ugotovil, da je njihov srd naperjen le proti Taylorju, McNamari, Rusku, Johnsonu. Kadar sirene napovedo ameriška letala, tečejo otroci po cestah in kriče: 'John prihaja, John!' (Večini Vietnamcev pravi Johnsonu kar John.) Fotografije ubitih otrok v časopisih imajo podpis: 'Darilo L. B. J.'«

PRIHODNJC: SMRT V DALLASU

HAMBURG IGRAČE SE MODERNIZIRAJO

Otroško lutko za leto 1966 so pred dnevi uradno predstavili nemški trgovci z igračami. Njene prednice pred desetimi, dvajsetimi ali celo tridesetimi leti bi jo le stežka priznale in spoznale. Običajnih rdečeličnih in okrogločlnih lutk ni več. Sodobna igrača-punčka je polna fotoelektričnih celic in elektronskih delov. Lahko jo umiješ in friziraš po želji, garderoba pa bi vzbudila zavist pri marsikateri živi predstavnici, saj je oblačila izdelal nihče drugi kot znani modni ustvarjalec Schuber.

Takole so predstavili novo generacijo lutk za najmlajše: »Danasnji otroci žele igračice, ki zvesto posnemajo resničnost. Če vzamemo za primer avtomobile — ti morajo biti izdelani natančno in v podrobnostih kot prava vozila, če ne, imamo brž kopico protestov teh majhnih ljubiteljev sodobne tehnike na širih koleh. In tako je tudi z lutkami: moderne in sodobne v vsakem pogledu.«

Zato lahko kupite v Parizu punčko, ki prične jokati, če jo ne nahranite ob določenem času z nekaj kapljicami mleka; njena nemška sestra pozna kar osemnajst različnih fraz; zadnja je »želim zaspati, prosim mirujete!« Svarijo izdelujejo take, ki so na moč podobne Beatlesu, Američani pa lepote. Vendar so nekateri tovarnarji mnenja, da morajo biti lutke tudi kdaj pa kdaj malce grde, da se ne bi preveč približale osladnim vzorcem svojih prednic. So pa zato nadvse elegantne — modna linija Courreges in Chanel.

Lutka ni več samo otroški predmet, simbol za materske nagone najmlajših, temveč tudi tovariš pri igri. Ameriška lutka Midge je lepo oblikovanimi dolgimi nogami in obraščkom kake lepote miss ima kar dva prijatelja: Kena in Allana, ki ji izmenično dvorita. Izvedenci na polju otroških igrač so takole zaključili razlago: »Tako imenovani nedolžni izraz lutk je vsaj pri lutkah izgubil menda za vedno.«

MED DVEMA TEČAJEMA

PREPLAH NA RAZSTAVI AVTOMOBILOV

● Kipar Cesar je znan po tem, da iz karoserij poškodovanih avtomobilov s hidravlično stiskalnico izdeluje moderne kipe. Med proizvajalci avtomobilov je zavladalo precejšnje vznemirjenje, ko si je Cesar prišel ogledat razstavo avtomobilov v Parizu.

ANGLEŽINJE SE BORE PROTI ZAKONU

● Liga angleških žena se se vedno bori za popravo zakona iz XVII. stoletja, ki prepoveduje Angležem, zaradi kaljenja počnega miru, pretepati svoje žene od devetih zvečer do šestih zjutraj. Angležinke trdijo, da možje ob dovoljenih urah le preradi nadoknadijo zamujeno.

ZIMZELENE PLATANE

● V Detroitu se ukvarjajo z načrtom nekega izumitelja, ki je predlagal, da naj bi ob avtocestah posadili platane iz umetne snovi, ki bi prožno odbijale prav vse udarce avtomobilov. Pa tudi listje platan bi bilo vedno iste barve. Vozniki bi bili tudi pozimi spomladansko razpoloženi.

STEKLENICE ZOPER ALKOHOLIZEM

● Ameriški psihiater dr. Edward Strausser je prepričan, da bi z uporabo trikotnih steklenic lahko v veliki meri ozdravili alkoholizem. Dr. Strausser je ugotovil, da so alkoholiki predvsem tisti, ki so jih kot otroke prikrajšali za stekleničko s cucljem. Okrogla oblika steklenic jih, po njegovem mnenju, preveč spominja na mladost.

NENAVADNO ORODJE VLOMILCEV

● Ko se je prejšnji četrtek ob 22.30 vrnil na svoj dom nekdanji poveljnik sil NATO, general s štirimi zvezdicami v pokojku Hans Speidel, je ugotovil, da so mu stanovanje obiskali vlomilci. S korejsko in dvema ameriškima poveljniškima palčama, ki jih je bil dobil general za darilo, so mu vlomili v kovček. Plen pa so (kriminalistična policija trdi, da »ne gre za povsem navadne tatove«) tri škatlice cigaret »Windsor« in 20 švicarskih frankov, ki jih je bila generalova soproga hranila v škatlici.

POPLAVA SPOMINOV NA KENNEDYJA

● Spominom na predsednika Kennedyja Artieja Schlesingerja in Teda Sorensena se je sedaj pridružila še Maud Shaw, ki je bila pri predsednikovi družini sedem let za pestunjo, in je napisala spomine »Moje življenje s Carolino in John-Johnom«. V decembrski številki »Ladies' Home Journal« so jih začeli objavljati.

VZHODNI DISNEYLAND

● »To je največji dan v zgodovini Floride,« je navdušeno izjavil guverner. Walt Disney je namreč objubil, da bo v bližini Orianda začel graditi Vzhodni Disneyland. Gre za investicijo 100 milijonov dolarjev in Walt trdi, da bo nova pravljčna dežela še lepša kot znameniti Zahodni Disneyland.

DA SI NE BI KDO KAJ SLABEGA MISLIL ...

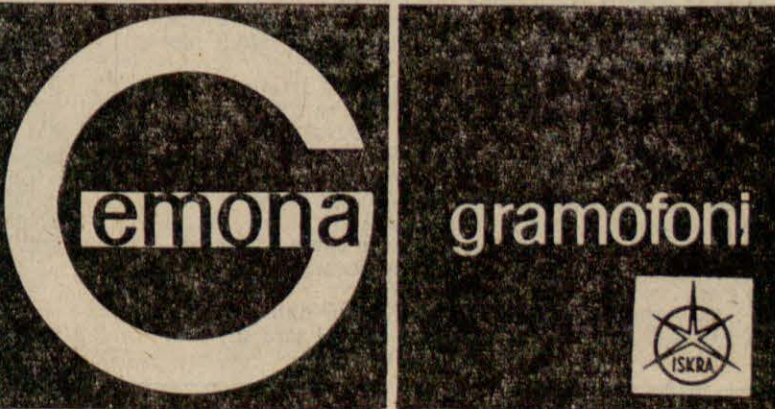
● Londonski lepotni sodniki so tudi letos določili lepoto kraljico Združenega kraljevstva za Miss sveta. Lesley Langley, 21, je skromno začeljavala: »Ker je že lani zmagala Britanka, sem se bala, da mene letos ne bodo izbrali, saj konec koncev bi kdo še mislil, da gre za favoriziranje kraljevstva.«

ASPIRIN ZA ALARM

● Hamburški univerzitetni profesor kirurgije Künsther si je sam izdelal alarmno napravo, ki ga opozori, če mu v kleti naraste voda. Pri poplavih pred leti se je namreč moral potapljati v klet, da je odprl iztočni ventil. Napravi se pozna, da jo je izdelal zdravnik: med čeljusti sponke za obešanje perila je vtaknil aspirin in jo položil v klet na tla. Če pride voda, se aspirin raztopi, sponka stisne električna kontakta in prižge se signalna luč v profesorjevi sobi.

130 MILIJONOV ZA MIŠI

● V Benetkah bodo porabili 130 milijonov lir za boj proti mišim. Uporabljali bodo nov strup, ki deluje zelo počasi in bo miši mumificiral. Tako se bodo izognili nezelenemu smradu po trohnoh.

IZDAJA VATENAH

Lepo ogorelo deklo se je sklanjalo nadenj. Imela je kakih dvajset let, velike rdeče oči, polne prsi in vrane črne lase, ki so ji padali na gladka rjava rame. Kakar se je sklonila, je opazil gladko med prsni v globoko izrezani bluzi, obrobljeni s čipkami. Nosila je pisano krilo, širok pas pa ji je segal prav do kratkega bolera.

— Pomagaj mi vstati ... Moram iti v Atene ...

— Callispera, je zašepetala deklo in zbežala iz sobe kot preplašena košuta.

Mike je spet poskušal vstati, toda najmanjši gib mu je povzročil ostre bolečine po vsem telesu. S kotom očesa je opazil svojo obleko, položeno na stol zraven ležišča. Stegnil je roko in tipal po žepih, dokler ni našel pištole. Položil jo je pod blazino.

Kmalu zatem se je deklo vrnila z dvema možema. Prvi je bil velik, oblečen v črno suknjo. Skozl gosto brado je bilo težko razločiti poteze njegovega obraza. Glavo mu je pokrivala visoka trikotna čepica.

Drugi mož je bil majhen, čokrat in plesast razen ozkega venca v obliki konjske podkve. Razkazoval je velikanske brke v obliki balance pri kolosu s povšenimi konicami, nosil nekakšno baletno krilo, dolge bele nogavice, zvezane pod kolena s črnimi podvezami, belo bluzo in belo kapo z dolgim čopom. Obut je bil v koničaste copate z rdečim cofom na koncu.

Mož v krilu se je nasmehnil Miku in jel čebeljati v čudnem grškem narečju. Mahoma se je obrnil in naročil celo vrsto stvari nekoliko starejši ženi, ki se je boječe prikazala na vratih. Trenutek pozneje so se napolnili možje, ki so radovedno gledali Mika. Zatem je prišlo več žena z zvrhanimi pladnji živeža ... piščanci, riž, olive, kruh v obliki mlinskega kamna in vino.

Mož v krilu je potegnil stol k postelji, si nall svrhan kozarec vina in pomignil Miku, naj je.

36 Mike se je z muko usedel. Se vedno ni mogel govoriti, gledal je okoli sebe z začudenjem, nekoliko nezaupljivo in precej radovedno. Dekle je pristopila k njemu in mu potisnila blazino za hrbet.

V sobi je zavladala tišina, medtem ko je Mike ogledoval živila pred seboj. Vsi so se sklanjali. Mika je ščipalo po želodcu od lakote, toda po nekaj grizljajih se mu je uprlo. Odkimal je in odtrnil pladnje. Po sobi se je oglasilo obžalujoče stokanje. Mož v krilu je strastno prigovarjal Miku, naj je, medtem ko mu je leta s kretinami skušal povedati, da ne more.

Končno je mož v krilu iznenada vsem ukazal, naj gredo iz sobe.

Obrnil se je k Miku in zanosno izjavil v slab angleščini:

— Jaz sem Hristos Jaluris, in to je moja nečakinja iz Dericne... ime ji je Eleftheria. Moja nečakinja Eleftheria skrbi za tvojo staro mater v Dericni, toda jaz, Hristos, sem ji naročil, naj te pride negovat. Kako pa je tibi ime?

Mike je dvignil roko in tipal po zavojih na glavi. Njegovi prsti so otipavali tudi dolgo krasto od čela do čeljusti.

— Atene ... Moram iti v Atene ...

Hristos je počasi zmajal z glavjo:

— Bil si zelo bolan.

— Zal mi je ... Oprostite. Ime mi je Jay ... Jay Linden ... Da ... Kje sem?

— V Paleachori.

— Paleachori?

— Da. Dvesto kilometrov severno od Aten.

— Severno? Toda ... toda ... bil sem v južni Grčiji. Ne razumem.

— Našli so te blizu Nauplia.

— Toda Naupli je na jugu.

nih poslov. K Mikovi postelji so potisnili mizo in večerjali so pri svečah ter se ure in ure pogovarjali ... o Hristosu. Prišli so še drugi možje, poslušali in pili krast. Hristos je vedno strastno govoril; tleskal se je po golem čelu, vil roke in mahal z rokami, pri čemer so se mu konice velikih brk vneto tresle. Hristos je dobronik človeštva, veliki volilni knez kraja, vaška velika »živina«, ki je imel vse na svojih vajetih. Ker je bil Mike »Englezos« in obdarjen z velikim razumevanjem, je bil na tekočem z neštetimi Hristosovi načrti in tihotapskimi posli. Njegov gostitelj je imel vedno kak ducat zadev na sporedu. Zdad, ko je bila vojna, bo njegova barka imela čedalje donosnejše tovore in Hristos je že razmišljal, kako bi se dalo nabrati premoženje v zameno za žito, ki bo gotovo postajalo zelo drago.

Ko je za večerom prišla noč, in je vino razvezalo jezike, je pogovor neizbežno zavil na Hristosove velike podvige v borbeh velikih mest. Potem ko je Hristos končal svojo zgodbo, so še drugi, lepo po vrsti, pripovedovali o svojih izkušnjah v javnih hišah. Mike je tako zvedel, da imajo prostitutke v grški družbi spoštovan položaj. Brž ko je bila žena primeren poročena, poroke so bile na dejnost zaveda družin, je prešla v ozadje. Njena slavnost je bila omejena na gospodinjstvo in otroke. Bilo je na splošno udomačeno, da može obiskujejo bordele, kadar se jim le zahoče. Spretna prostitutka čisto najde moža, ki ji prinese ugodje in splošnavanje.

In pozneje, ko so sveče dogorevale, je Hristos razlagal svoje mnenje o tem, kaj je po njegovem prava vojna. Oblečen v kratko nabrano krilo je koralak gor in dol po sobi in govoril o nemškem okupatorju kot o zelenem amaterju. Bolgari, Turki, ti isti Italijanski makaronarji ... ti so pravi sovražniki, saj to potrjujejo stoletja vojn.

38 Vsakdič, ko je Hristos pripovedoval svojo epopejo, je bila bolj pretirana ...

Vsi možje iz njegove čete so bili mrtni razen nje ga in dveh tovaršev. Cela horda sovražnikov je naskakovala hrib, ki se ga je bil odločil braniti. S tovaršema si je utril krvav prehod skozi zid teles naskakujočih Bolgarov; vse do trenutka, ko je stal ponkoci le še on, Hristos, je ležalo okoli njega dvesto Bolgarov. Na koncu take povesti se je Hristosova lebanja svetila in prepredale so jo nabrekli žilice. Lovil je sapo in se znojil, ko je mahal z ročajem metle in zaklal poslednjega Bolgara.

— Tako je prava vojna! Mož proti možu!

X X X

Konrad Heilser je stal na balkonu svojega apartmaja v hotelu v Naupliju. Pod njim se je širil Argolski zaliv. Oči je imel zalite s krvjo. Lasje, navadno skrbno namazani, so bili razkrenjeni. V popolnkih je bilo zvrhano polno napol pokajenih cigaret. Kravato je imel razvozlano, srajčne rokave pa zavilane.

Napravil je temeljito preiskavo v Naupliju, ne da bi karkoli zvedel o skrivnostnem izginotju Michaela Morrissona. Ker je bila zadeva brezupna, je poslal Zervosa, da razišče, kaj je resnično gude govorice, da je neki ribič slisal govoriti o nekem trupu, ki da so ga vkrcali na neko barko naslednje jutro, ko je bil Morrisson pobegnil. Tisti ribič je zdad neke na enem izmed tisočernih otočkov arhipela. Zelo šibka sled, vendar Heilser je bil izbrpal vse svoje vire. Poslal je torej Zervosa iskat tistega ribiča.

Zabrnal je telefon. Heilser je odšel v salon in mrzlično dvignil slušalko.

— Sporočilo za vas, Herr Heilser.

Hristos je ponudil Miku malo vina, a ga je odkloni.

— Mnogo vojakov Englezov je skočilo z vlaka. Ljudje so zvedeli, da so naslednji dan Nemci vsepovsod iskali. Mnogo vojakov so odpeljali v hribe.

— Nadaljuj, prosim te.

— Na srečo je eden od moje posadke obiskal hišo v Naupliju, ko si ti prišel. Bil si nezavesten, nisi se mogel ganiti. Prenesli so te na mojo barko. Prišel sem tsem.

— Ladjo? Ti si torej ribič?

— Jaz, Hristos, sem edini posestnik mlina v Paleachori, je ponosno izjavil. Ladjo ... imam ... hm ... za trgovino ... in drugo ...

Hristos mu je pomelžiknil in tako namignil, da uporabljala ladjo za tihotapstvo.

Hristos je z gibom roke ustavil Mikovo zahvaljevanje.

— Storiš sem svojo dolžnost ... Kako se počutiš? Zdravnik bo prišel čez štiri, pet dni. Odpočil si boš.

— Toda ... toda moram iti v Atene.

— O tem bomo govorili pozneje. Pojdi, Eleftheria, pustimo spati prijatelja Jaya.

Minilo je nekaj prijetnih dni. Dobra hrana vsak dan je Miku pomagala, da je spet dobil tek. Bolečine so nekoliko popustile. Bil je vesel, da ga je tako srečno naključje privedlo v Paleachoro. Konrad Heilser ga gotovo ne bo iskal v severni Grčiji. Sprva ga je vznemirjala misel, da bi ga utegnili odkriti, potem pa je zvedel, da se mnogo britanskih vojakov skriva v hribeh. Grški kmetje so jih sprejeli z odprtimi rokami, bili so srečni, če so lahko dali zavetje kakemu ubežniku. Dva sta se že skrivala v Paleachori in vsak dan je prišel še kak ubežnik z vlaka, ki jih je peljal v taborišče pri Solunu.

— Halo, Herr Heilser?

— Jaz sam.

— Tukaj Zervos.

— Kje si?

— Na otoku Ceos.

— Kaj pa mož?

— Našli smo ga. Dobro je zastražen. Kljub temu noče govoriti.

— Ve, kam je sel Amerikanec?

— Nekaj mora vedeti ... gotovo.

— Cimprej ga pripelji v Atene, takoj se vrnem tja. Bo že govoril, ko bo v mojih rokah.

— Dobro. Imam barko. Jutri zvečer bom v Atenah.

Ob koncu tedna je prišel zdravnik iz Dadija. Odstranil je Miku obvezo, pregledal rane in dejal, da je imel Mike salamsensko srečo.

Mike je komaj čakal, da bi preizkusil svoje noge, potem bi prosil Hristosa, da bi mu pomagal vrniti se v Atene. S pomočjo Eleftherie se je opotekel iz kooe, oblečen v grobo kmečko obleko. Melpo mu je dala palico. Z eno roko se je opiral nanjo, z drugo je objemal Eleftherio, stopil iz hiše na sonce in potem skozi vrtno ograjo. Čutil je bližino Eleftherinega tesla in močno se je moral potruditi, da je pregal sleherno, vznemirjajočo misel.

Na trgu ga je obdala gruča prijateljev. Otroci so hiteli klicati starše. Matere in hčere so prihajale iz hiš, močje so zapuščali delo in prihitali s polji. Trg je bil prepohl živahne množice.

In Michael Morrisson, št skeptik, ki se je noreval iz čustev, je bil silno ganjen. Se tesneje je objemal Eleftherio okoli ramen, in deklo se ni prav nič trudilo, da bi prikriji svoj ponos, ker je njegova bolničarka.

37 Stergijev seznam je nenehno mučil Miko, prav tako spomin na pretekle tedne. Ime doktorja Thackeryja mu je neprestano prihajalo na misel, toda najprej je moral okrevati, prej ni bilo mogoče ničesar ukreniti. Pomislil je na svoje bogastvo: dva revolverja, debel šop draham in dragoceni prijatelj Hristos. Predstavil se je bil za Jaya Lindea, novozelandskega vojaka, kar so sprejeli brez ugovora.

Eleftheria je bila ves dan v bližini; tkala je, pletla ali delala v bližnji kuhinji. Bila je strašno plašna, preveč plašna, da bi klepetala z Mikom, toda če je dvignil obrv, je že prihitala, da mu izpolni sleherno željo. Njena vdanost je bila tolikšna, da je malodane pričakovala, da se bo vrpla na njegovo posteljo in vzkliknila: »Gospodar udari me.«

Lepo je bilo videti Eleftherio, kako je sedela pri stvah all opravljala gospodinska dela. Mike je bil preveč colan, preveč hvaležnosti je bil dolžan Hristosu in vse preveč je bil zaskrbljen s Stergijevim seznamom, da bi imel kakšne namene z dekletom, dasi je imela Eleftheria vse tisto, s čimer bi lahko vzemirila možkega.

Podnevi je Mike videl le malo ljudi razen Eleftherie in Melpe, postarne Hristosove žene. Se tega ni vedel, če zna Melpe govoriti.

Oče Pavel, vaški župnik, se je kdaj pa kdaj oglašil na kratek klepet in pogosto je kak domačin brez ceremonij pomolil glavo skozi vrata in vprašal:

— Kako gre?

Večina žensk je bila taka kot Eleftheria, lepo raščene, v glavnem lepe, toda vse izredno plašne. Včasih je Mike opazil kako deklo, kako je gledalo skozi okno, a brž ko je poizkusil navezati pogovor, je smeje z bežala.

Mike je nestrno pričakoval večer. Hristos se je vrnil iz mlina ali iz kakega drugega od svojih različaj

39 Dva dni pozneje je Mike že čutil, da se mu vračajo moči. Hodil je na vse daljše sprehode z Eleftherio, ki je bila že precej manj plašna.

Mima vas Paleachora je ležala na pobočju gore nad Egejskim morjem s številnimi otoki. Bila je podobna večini drugih vasi te pokrajine. K njej so vodile ozke poti, ki so se vijugale med majhnimi, s slamo kritimi kočami, pobeženimi z apnom.

Cerkvica preroka Elije je stala ob strani na majhnem gričku, kjer so se pasle črede koz ali ovac pod nadzorstvom mladih bosonogih pastirjev.

Gore so porasle s smrekovimi gozdovi, pokrajina je prepredena z vinogradi, pšeničnimi polji in nasadi oliv.

Ta mir je kdaj pa kdaj pretrgal gluh ropot lese nega pluga, ki je oral zemljo, klic otročkica, ležečega v senči, medtem ko je njegova mati delala na bližnjem polju, škrpanje mlinskih kamnov ali blejanje črede ovac.

Paleachora je na skrajnem severu province Larissa na neskončni vzhodni obali Črčije.

Z roko v roki sta Mike in Eleftheria hodila onkraj cerkvice preroka Elije do potokca, ki je tekel čez jaso, posejano s smrekovimi iglicami. Pogosto se je v tem mirnem in vedrem pastoralnem okolju s težavo zbral za učenje gršine. Eleftheria je vrgla glavo nazaj in se smejala trudu, s katerim je izgovorjal s in z s potrebno mehko, toda smejala se je je tekrat, ko sta bila sama, daleč od radevednih oči. Mike se je večkrat presenetil, ko jo je potapjal po olivno zelenem licu ali objel okoli pasu. Takrat je dobil njen otroški obraz zamisljen izraz žene. Dolgo sta molčala. Potem se je Mike jezil sam nase, ker se je predaval milini tega dekleta in pozabljal na svoje poslanstvo. Ko sta tretjič obiskala gozd, je vedel, da se mora odločiti. Redkokdaj je imel priložnost, da je

rekel kaj več kot »Hej!« dvema britanskima beguncema iz Paleachore. Srčno se je izogibal tistih, ki so se se začasno skrivali v cerkvi. Kljub temu pa se je večkrat pogovarjal z nekim Avstralcem, nekim Blueyem. Bluey je prebival v neki družini, nekaj koč od Hristosove domačije. Od njega je Mike zvedel nekaj zanimivega: več bogatih grških družin iz Aten je baje opremilo nekaj bark, da bi z njimi prepeljali britanske vojake v Afriko. Mike si je to zapomnil za primer, če ne bi mogel priti do doktorja Thackeryja.

Bluey je večino svojega prostega časa porabil za grajanje Angležev ...

— Zapustili so nas v tej preklemani puščavi. Kje pa je bila njihova sakramenska Kraljevska mornarica, te vprašam, Jay? Nič drugega kot Dunkerque za Dunkerquom ...

— Ne, nič nam prota Grkom, Jay. Boljših ljudi ne najdeš. In dekleta ... Ampak, kot sem ti že rekel, če ne bi bilo nas, Anzacev, in drugih iz Commonwealtha, bi Huni že bili v Londonu, tako je to ... oni pa nas pustijo tukaj ... No, kdo se bo potem še boril zanje, te vprašam?

Kot Novozelanec in brat Anzac je Mike moral pritrditi.

— Ni ga manj vrednega, kot je Anglež.

Tako je, šel bom v Atene in bom obdelal kako grško družino, da mi plača pot v Afriko.

Ko ga je Mike vprašal, kako misli priti v Atene, mu Bluey ni vedel natančno povedati. Na vlakih je bilo polno kontrolorjev. Če si se hotel samo za ped premakniti v tej dežel, si moral imeti dovoljenje, in povsod so lovili begunce.

— Veš kaj, Jay. Govoriš kot jankeelj v filmu.

— To pa zato, je razlagal Mike, ker sem štirinajt let delal pri neki ladjedelniški družbi v San Franciscu. Lepa dežela, ta Amerika.

Grk. Heilser je čez mizo z očmi ostro meril ribiča Maksosa.

Maksos ga je strupeno pogledal. Pod modro majico so se mu napenjale mišice. Njegove krepke roke so bile malodane črne, ker so bila leta in leta izpostavljene vetru in soncu. Izraz njegovega oglatega obraza je bil trd; lasje so mu padali v črnih kodrih in desno uho mu je krasil majhen zlat obroček.

Maksos je bil besen, ker ga je Zervos pobral z njegove barke na otoku Ceos. Ni mogel ne loviti rib ne piti krasija. Bilo mu je popolnoma vseeno, če Heilser najde tisto, kar išče ... ali pa ne. Kajti Maksos je napol riba in daleč od svoje barke je kot riba na suhem.

— No, je dejal Heilser. — Se enkrat povej svojo zgodbo.

— Petkrat sem jo že povedal, je zagodrnjal Maksos.

— Hočem jo še enkrat slišati.

— Se bom potem lahko vrnil na svojo barko? je vzdihnil Maksos.

— Morebiti.

Maksos je godrnjaje ponovil:

— Bil sem v neki pivnici v pristanišču Naupli. Pil sem in se nisem za nikogar zmenil. Vrnil sem se z uspešnega lova. Vsak naj se briga samo za svoje zadeve.

Heilser je prezrl namig. Njega so salamsensko bolj zanimale druge zadeve kot Maksosa v pivnici tisto noč, ko je Morrisson zbežal z vlaka blizu Nauplia.

— Neki mož je pil pri sosednji mizi. Tudi on se ni menil za druge.

— Trdiš, da ne veš, kdo je bil tisti mož?

— Videl sem ga že štiri mesece prej v isti pivnici. Bil je član posadke na barki, ki je prišla iz province Larissa. Bil je oblečen kot tamošnji kmetje in govoril je z njihovim naglasom.

41 — Kaj ne maraš tega dekleta? Je kaj slabega storila?

— Zelo jo imam rad.

— Zakaj naj jo potem pošljem v Dericno?

— Hm ... stvar je v tem, da jo imam rad, morda ... nekoliko preveč. To je zelo nerodno. Pogled, ti si možki, veš, kaj se lahko zgodi. Vidiš, Hristos, že lo si mi pri srcu in nobenemu ne bi rad povzročil gorja!

Jay, govoriš kot tepec.

— Skratka, hočem reči, da se lahko vse skupaj zaplete, če bo ona ostala.

— Zaplete? Pa saj si rekel, da jo imaš rad.

— Da ... toda ...

— Ona hoče ostati. Ti jo ljubiš ... se pravi, ona ostane!

Pristavil je, kot da se je pravkar spomnil:

— Razen tega ima moja uboga Melpe preveč dela. Tokrat je bilo prvič, da je omenil Melpe.

Za trenutke sta se moža gledala kot petelina. Mika je zmedla Hristosova pretkanost.

— Zakaj ne greš gledat plesalec, Jay. Eleftheria bi te rada naučila »sirtoss«, da bi tudi ti lahko plesal ... Ne maraš plesa?

Mike je odtrnil stol in odsklopotal iz sobe. Hristos je z otroškim smehljajem gledal za njim.

Sredi noči se je Mike zbudil. Obilval ga je mrzel znoj in srce mu je burno utripalo. Čez nekaj časa se je pomiril, ko se je otresel morečih sanj. Pogledal je dol na ulico speče vasi. Iz sosednje sobe je prihajalo združeno smrčanje Hristosa in Melpe. Skozl okno je lahko videl skedenj, kjer je spala Eleftheria. Predstavljal si jo je, kako leži na postelji, in v duhu je gledal mehke linije njenega telesa.

Zlovožen se je obrnil. Pustil se je uklentiti zaradi navidezne sreče. Bil je besen, ker je sam pri sebi

vedel, da ne želi zapustiti Paleachore. Da, Paleachora je postala past, iz katere ni mogel zbežati!

Miku se je v morečih sanjah spleto sedemnajst oseb v obliki vlaka in bilo je, ko da koleosa pojemo: »Thackery ... Thackery ... Thackery ...« Mahoma se je viak prestavil v zaliv San Francisca, zavitega v meglo, in slisal je glasove svojih otrok, Jaya in Lynn, ki sta obupano vpla iz vode: »Daddy ... Daddy ... Daddy ...«

Mike Morrisson je bil ujetnik v rajskem vrtu in se je jezil. Hristos ni pokazal vseh svojih kart, toda Mike je uganil, kaj se bo zgodilo. Brez Hristosove pomoči je bil brez moči, razen če bi tvegjal dvesto kilometrov poti v Atene po neznanih deželi, brez dovoljenja za potovanje, brez dokumentov, brez prijateljev. Tveganje bi bilo preveliko za Stergijev seznam. Po drugi strani pa ni smel siliti v Hristosa, sicer bi ga spravil v slabo voljo.

Se nekaj je bilo v Mikovih sanjah. Slisal je oddaljeno šepetanje: »Našli te bodo ... našli te bodo ... našli te bodo ...« Mike se je bal. Vedel je, da je vsak dan, ki ga prebije v Paleachori, bliže Heilserju. Ne, Nemci ne bodo spali; prej ali slej jih bo kaka sled pripeljala v vas.

Po temeljitih premisleku je Mike sklenil, da bo dal Hristosu še nekaj dni mir, da se bo pomiril po snočnem spopadu.

Se enkrat je pogledal proti skedenju, kjer je spala Eleftheria, potem je splezal nazaj na velikansko posteljo na peči in poslušal Hristosovo in Melpino smrčanje.

X X X

Konrad Heilser je spil scotch z vodo in si prižgal novo cigareto. Poleg njega je sedel Zervos, debeli

42 — Osebnega nisi nikoli poznal?

— Povedal sem vam, da ne. Stokrat sem vam že to povedal. Kolikokrat se hočete, da vam ponovim?

— Nadaljuj.

— Kot sem že povedal, njegova barka je že enkrat prišla. Pred štirimi meseci.

— Kaj veš o tej barki?

— Samo to, da je prevažala žito, tobak in mnogo drugih stvari, nedvomno ukrajenih. S takimi posli se jaz ne ukvarjam.

— Kje si to zvedel?

— Od ljudi v pristanišču. V pristanišču vedno krožijo razne govorice. Ljudje se ne znajo ukvarjati samo s tistim, kar se njih tiče.

— In to je bilo drugo potovanje tiste ladje v Naupli? Si prepričan, da je to ista ladja?

— Da. Obrazov se vedno spomnim. Spoznal sem tistega moža iz posadke.

— In si prepričan, da prihaja iz province Larissa?

— Prepoznam kmeta, če ga je enkrat vidim.

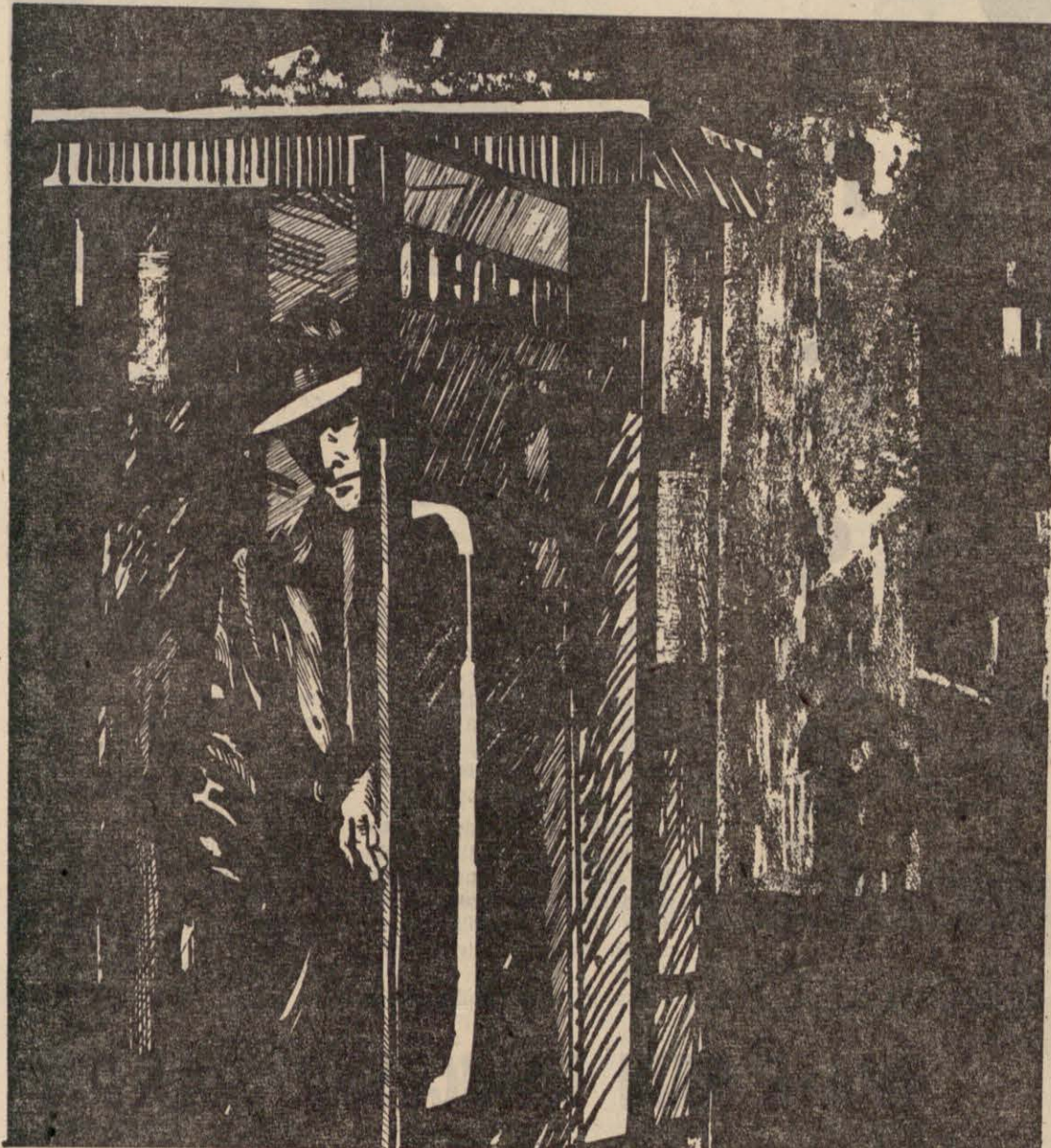
— Ti si pil ... in se ukvarjal s svojimi zadevami ... in kaj se je zgodilo?

— V pivnici je prišel še en možak in rekel tistemu, ki je pil pri sosednji mizi, naj se takoj vrne na krov. Preprala sta se. Tisti, ki je pil, se ni hotel vrniti na ladjo, ker je hotel iti v bordel. Teda mu je drugi rekel, naj govori tiše. Morajo vzeti nekega potnika in takoj odpluti. To je vse. Odsla sta, in jaz sem se ukvarjal s svojimi zadevami. Drugi dan sem se odpeljal s svojo barko, potem pa je prišel ta pome na Ceos — pokazal je na Zervosa — in me jel vsemožeče spraševati.

Heilser je pritisknil na gumb. Pojavila sta se dva nemška vojaka. Z glavo jima je pomignil, naj odvedeta Maksosa.

TELEFONSKI KLIC

S.
Koller

Na poti in kluba sem srečal Marrouxa, zelo prijaznega, vendar zmerom melanholičnega moža. Ker sva imela isto pot, sva šla skupaj. Ko sva prišla do pošte, sem ga prosil, naj me za trenutek počaka.

»Kaj se bom vrnil,« sem mu rekel. »Le telefonirati moram.«
Pri teh besedah sem opazil, kako se je mož zdrnil in se z roko krčevito oprjel ročaj svoje palice. Ko sem se potem čez nekaj minut vrnil, se mi je zdel še vedno razburjen. Da bi pretrgal mučno tišino, sem rekel:
»Telefon je res imenitna iznajdba, kaj ne? Tehnika vsak dan hitreje napreduje.«

»Ali se vam zdi?« je brzdno spregovoril gospod Marroux. »Meni se pa zdi ravno narobe — mislim, da tehnika le še bolj podčrta človeško nemoč in nam prav nič ne pomaga, temveč naše trpljenje le še poveča. Če vam povem svojo zgodbo, me boste gotovo razumeli. Še zdaj, po tolikih letih me samo misel na telefon pretrese v dno srca.«

S svojo ženo Louise in sinčkom Marcelom sem tisto jesen odšel na počitnice v Motando. To posestvo, ki sem ga bil šele pred kratkim kupil, leži med samimi gozdovi in polji, dvajset kilometrov stran od Marsella. Nanetta je urejevala gospodinjstvo in skrbel za kuhinjo, Blaise, moj zvesti sluga, ki je bil vesel, da smo se preselili, v bližini je namreč stanovala njegova stara mati, je pa oskrboval vrt. Z ženo, sinčkom in psom sem dan za dnem delal izlete v prelepo naravo.

Da bi samoto nekoliko omilil, sem dal napeljati v hišo telefon, s katerim smo imeli zvečer iz spalnice lahko prepračal, če je v obratih v Parizu vse v redu.

Nekega dne me je iz idilične lepote izrgalo poročilo mojega namestnika, ki mi je sporočil, naj zaradi nekega važnega naročila pridem v Marselle.

Ker je bilo vreme zelo lepo, se je moja žena odločila, da ne bo šla z menoj, temveč me bo s sinom počakala kar v Morandi. Večer pred mojim odhodom se je vreme poslabšalo in je pričelo deževati. Ob pogledu na temne gozdove se mi je stisnilo srce. Vendar me je Louise pomirila.

»Saj boš samo dve noči zdoma. Nanetta spi poleg moje sobe, Blaise ima tvojo puško in bi nas branil, če bi nam pretila nevarnost. Psa nas čuvata. Saj se nam ne more ničesar hudega zgoditi. Kar mirno odpotuj.«

Kljub tem odločnim besedam sem jasno čutil v ženinih besedah priten strah. Že sem se na tistem odločil, da ne bom odpotoval, a žena, ki je najbrž uganila moje misli, je odločno rekla:

»Ne smeš prepustiti važnih poslovnih zadev drugim. Kar mirno odpotuj. Sicer se pa lahko vsak čas po telefonu pogovoriva. Če sta pri meni Blaise in Nanetta, me res ni strah.«

Nekoliko me je bilo sram svoje bojzani. Poljubil sem ženo in sina in odpotoval.

Celo noč sem se vozil z vlakom in nisem zatisnil očesa. Brž ko sem prišel v Pariz, sem telefoniral domov.

»Halo, Louise, si srečno prespala noč? Ali si se zelo bala?« sem jo vprašal vse hkrati.
»Da, nekoliko sem se že bala,« je priznala. Najbolj je bilo strah Nanetto. Dolgo nisva mogli zaspati. Nanetta je namreč trdila, da sliši na vrtu korake. A ne vznemirjal se zato. Psa sta lajala, na nesrečo pa smo ju zvečer pozabili odvezati. Naposled sva priklicali Blaisa. Vzel je puško in psa in odšel na vrt. Vendar ni mogel ničesar sumljivega najti. Mali Marcel sploh ni ničesar opazil. Pravkar se je prebudil

in me klicalo. Na svidenju! Če boš imel še kaj časa, me pred večerom spet pokličil!

Zenino poročilo me je napol pomirilo. Moje kupčijske zadeve so me pa tako zadržale, da sem utegnil šele ob osmih zvečer spet telefonirati. Precej dolgo sem moral klicati. Nato se je je oglašila žena in sem jo ves prestrašen vprašal:

»Halo, Louise, zakaj te tako dolgo ni bilo k telefonu? Kaj je novega?«

Zgodilo se je nekaj nepričakovanega, mi je rekla. V mraku smo odvezali psa, v vežo pa postavili posteljo za Blaisa, da bi me ne bilo več tako strah kakor prejšnjo noč. Tedaj pa je prišel iz mesta neki deček in prinesel za Blaisa pismo, v katerem mu nekdo sporoča, da je njegova mati nenadoma hudo zbolela in želi, da bi prišel k njej. Deček je tako naglo odšel, da ga sploh nismo mogli ničesar vprašati.

Blaise se je tega sporočila prestrašil, saj veš, kako rad ima svojo mater. Kljub temu je rekel, da pred jutrom ne bo odšel. Na obrazu se mu je videlo, kako trpi zaradi materine bolezn. Vso zadevo sem premislila in se zavedala, da si nalagam preveliko odgovornost. Naj Blaisova mati to noč umre in je sin pred smrtno ne bi mogel poslednjic videti. Zato sem Blaisu rekla, naj kar mirno odide k svoji materi, posebno ker mi je obljubil, da se bo še ponoči vrnil. Pravkar sem za njim zaklenila vrata. Zato si me moraj tudi tako dolgo čakati. Ali sem storila prav?

»Mislim, da nisi naredila prav,« sem ji odgovoril, »ker nisi nič mislila nase. Blaise celo z avtomobilom ne bi mogel priti pred enajsto uro nazaj. Zelo me skrbi, ker sta zdaj z Nanetto sami. Ali je Blaise vsaj puško in psa pustil doma?«

»Psa spita na stopnicah, puška pa stoji v veži. Ko bom odložila slušalko, bom še enkrat pogledala, če res stoji tam. Ali slišiš Marcela, ki ti želi lahko noč? Poslušaj ga.«

Lahko noč, očka,« sem zaslišal po telefonu glasek svojega sina.
»Lahko noč, dragi moj! Zdjaj grem večerjat, potem bom pa spet poklical.«

Ženino poročilo me je zelo razburilo. Že od jutra sem nisem imel mirne minute, zdaj me je pa vest, da je nekdo še edinega varuha moje družine zvalil proč, pošeno prestrašila.

V svoji domišljiji sem vso zadevo tako črno videl, da v restavraciji niti grizljaja nisem spravljal vase. Hotel sem takoj od mize nazaj k telefonu, pa me je tajnik z nekimi zadevami spet zadržal, tako da je bilo že precej pozno, ko sem stopil v telefonsko celico. Od razburjenja so se mi roke tresle, da sem komaj držal slušalko. Preteklo je nekaj sekund, preden sem dobil zvezo. Potem sem zaslišal glas svoje žene:

»Halo, Louise, si ti?« Odgovori vendar, tako sem razburjen.
Zenin glas je zvenel prestrašeno:

Ženo uro sva z Nanetto čisto zmedeni. Puške nisem mogla najti. Najbrž jo je deček pri odhodu odnesel. Blaisa je gotovo nekdo nalašč zvalil iz hiše v past. Joj, čisto sem že izgubila glavo. Mislim, da slišim korake v vrtu. Počakaj, natančneje bom prisluhnila.

Naslonil sem se na aparat in niti dihati nisem upal.
»Louise, prosim te, ne puščaj me v negotovosti,« sem skoraj kriknil. »Kaj slišiš?«

Psa renčita, drvita proti sadovnjaku. Zdjaj lajata ko obsedena... zdaj sta utihnila... smrt na tišina je zavladala. Zdjaj se mi zdi, da slišim spodaj korake. Nekdo se bliža hiši.

»Govori vendar, Louise. Znorel bom, kaj slišiš?« sem vpil v telefon.

»Ničesar več, skoraj ničesar več in vendar... nekdo skuša odpreti okno. Je že postopilo, šipa je zažvenketala... gotovo jo je kdo razbil. Joj, kako se bojim!«

Zakričal sem v telefon:
»Telefoniraj v Marselle po pomoč!«

»Zakaj ne,« mi je odgovorila žena. »Saj veš, da smo dvanajst kilometrov od Marsella. Prepozno bi prišla policija. Sicer pa tako ne morem več jasno misliti. Znorela bom!«

»Skrivajte se!« sem spet zaklical. »Da, vzemi Marcela in zbeži!«

»Ne morem. Nisam več moči. Zdjaj stopajo po stopnicah navzgor. Stopnice škripajo. Že jih slišim zunaj na hodniku... nekaj iščejo... Marcel... pridi... pridi k meni... na pomoč! Na po...«

Potem sem zaslišal krik groze, nato nejasen šum, potem hrušč, nejasne glasove in ničesar več.

Čutil sem, da se mi je zameglo, potem sem padel v praznino.

Grgraje so prihajale te poslednje besede iz Marrouxovih ust. Kakor da bi te strašne trenutke še enkrat doživljal, je končal:
»Podrobnosti o zgodbi, ki sem vam jo pravkar pripovedoval, lahko najdete v časopisih in sicer pod naslovom »Uboj v Morandi«. Izgubil sem ženo, sina in služabnico. Kar pa v tem poročilu ni povedano in se tudi z besedami povedati ne da, to je omogočil telefon. Zaradi njega sem preстал peklenške muke in se do skrajnosti zavedal človeške nemoči, ko sem moral sto kilometrov daleč poslušati, kako mi zločinci ubijajo ženo in otroka, pa nisem mogel storiti drugega, ko rjoveti v črno slušalko.«

ANEKDOTE

Aristide Briand (1862—1932), v dvajsetih letih francoski ministrski predsednik, je bil rojen diplomat in pogajanjca so bila njegova strast. Ko je nekdo v Španiji gledal bikoborbo, so ga vprašali, kako mu ugaja. »Imenitno,« je odgovoril Briand, »ampak pošljite torera stran, dajte meni otep sena in me spustite v areno. Videli boste, kako bom v četrty ure sklenil mir z bikom.«

Klaus Mann (1906—1949), sin Thomasa Manna, je napisal gledališko igro z naslovom »Revija v četvero«. Sodelujoči: avtor, njegova nevesta Pamela Wedekind, njegova sestra Erika Mann in njen mož Gustaf Gründgens. Ko je delo imelo premiero v Berlinu, je igralec Werner Kraus po zgledu vabil na podeželskih gostilnicah »Tukaj lahko družine kuhajo kavov, napisal na vrata berlinskega komornega gledališča: »Tukaj lahko družine igrajo drame.«

MAKSIM GASPARI:

Slikar Maksim Gaspari je karikaturi ostal zvest vse življenje. Se danes si rad prenekatero uro skrajša z njimi. Te, ki jih objavljamo, je narisal v zadnjem času in še niso bile objavljene

SATIRA NE POZNA MEJA

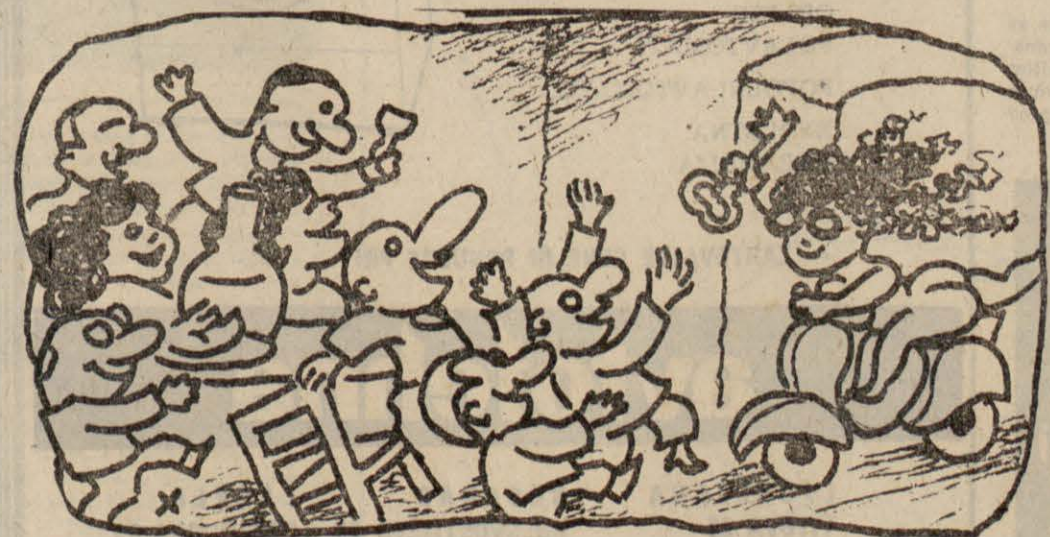
Delovni navdih

»Kostrun« frizure 1965

Prijubljene jutranje melodije za naše radijske poslušalce

»Ko reforma nova pride in odklene temna vrata z radostjo nas vse obide, doba nam zasije zlata.« (Po narodni)

Dr. Morgano in Antonio Becco sta ves dan delala v arhivu. V sobi je vladala moreča tišina. Zavese na balkonskih vratih so rahlo frfotale v vetru in od časa do časa pokazale temno, z oblaki zastrto nebo. Psica Regina je med obema nemirno tekala sem in tja. Becco je pogledal po dolgih svinatih ušesih.

Dr. Morgano, še ves pod vtisom prebranih zgodob, je nekaj časa premišljeval o svojem življenju, potem pa pretrgal tišino z besedami:
»Verjemite mi, Becco, najhujša je zame samotna. Zeno imam, a sem vendar sam. Ponoči ležim poleg nje, slišim jo dihati, in vendar ne morem uganiti, o čem sanja. Kljub vsemu sem temu ljubljenu bitju tako neskončno tuj.«

Antonio Becco mu ni odgovoril. Puhnil je dim iz cigarete in se spet zamislil. Dr. Morgano ni mogel videti njegovega obraza, vendar je čutil, da njegovega tovariša nekaj teži in išče besed, s katerimi bi se izpovedal. Zato je tudi sam umolknil in čakal.

Zunaj so začele padati debele kaplje. Uhl se je dež. Obema znanstvenikoma se je zdelo, da je mora, ki ju je do zdaj zadrževala, izginila. Becco si je z roko pogladil po čelu, kakor bi se šele zdaj zdrnil. Potem je začel govoriti. Sprva oklevajoče in hripavo, potem pa čedalje hitreje, kakor da bi se mu na lepem neskončno mudilo nekemu odkriti svojjo bolelost.

»Samota?« je rekel. »Kaj veste vi o samoti, gospod Morgano? Zeno imate, ki jo ljubite in ona vam ljubezen vrača. Imate otroka, dom, hišo, vrt. Povsod vas obdaja sama sreča in mir. Vse vaše zle slutnje in dvomi so samo strahovi, ki vas preganjajo. Zdjaj pa poslušajte mojo zgodbo, ki se zdi sicer staromodna in vsakdanja, a je bila vendar dovolj močna, da mi je za zmeraj uničila življenje. Človek postane zaradi svoje preteklosti tako lahko sentimentalni. In včasih ponoči...«

Antonio Becco je za hip umolknil in srknil nekoliko vode. Potem je nadaljeval:
»Iz Trenta sem se odpeljal v Gordonu, da

bi se nekoliko naužil južnega pomladnega zraka. Zvečer sem sedel na klopci ob morju in gledal zvezdno nebo. Pravkar je godba odigrala poslednji valček. Zdjaj se je približala moji klopet neka mlada dama in sedla poleg mene. V medli luči svetilk se mi je zdel njen obraz zelo blede. Samo oči so ji žarele. Vse okrog nju je vladala tišina, le zdaj pa zdaj so pljusknili valovi ob kamniti zid. Zrak je bil prepojen z vonjem cvetic in je opajal kot močno vino.

Ko si je neznanica hotela z lahnim ogrinjalom odeti ramena, ji je padel z naročja klopek. Sklonil sem se, ga pobral in se pri tem dotaknil njene roke. Tedaj ji je okrog ust zaigral smehljaj. Vendar nisva spregovorila niti besedice.

Ko sva potem še dolgo časa oba molčala, sem se sklonil k njej — ona mi je ponudila svoje ustnice in poljubil sem jo. Tedaj je nenadoma bridko zajokala, tako da sem s poljubu bi pil tudi njene solze. In zdelo se mi je, da mi te solze zastrupljajo kri.

Bila je nenavadna noč. Dva človeka, ki se še nikdar nista videla in drug o drugem ničesar nista vedela; sta se na lepem vzljubila.

Ime ji je bilo — recimo Gabriela. Bila je na smrt bolna in prišla je v Gordonu, da bi se pozdravila. Čez nekaj tednov je zdrava in cvetoča odšla z menoj domov. Ljubezen včasih dela čudeže. In midva sva se ljubila. Nekaj časa sva živela v neskaljeni sreči. Gabriela mi je z vsem plamenom svojega mladega srca ljubezen vračala, kakor da bi slutila, da so ji dnevi sreče in življenja šteti.

Nekega dne pa sem se seznanil z Dianu Colombanijevu, hčerko svojega šefa. Bila je visoka, lepa ženska, ob kateri je Gabriela podobna obledela. Sprva se mi je Gabriela smilila, potem pa sem odločno sklenil, da jo zapustim. Mož, ki hoče kariero, ne sme dovoliti, da bi ga premotilo srce. Tako sem mislil tedaj...

Sklenil sem, da bom Gabrieli pisal in ji razložil, da se morava ločiti. Svoj sklep sem uredničil. Čez dva dni sem prejel njen odgovor. Privolila je v ločitev, prošla me je pa, naj dovolim, da me še enkrat obišče.

Bil je ledeno mrzel dan. Stal sem pri oknu svojega stanovanja in gledal na ulico. Tedaj sem jo zagledal na cesti. Na glavi je imela tisti klobuček, ki ji je bil tedaj na klopi v Gordonu padel na tla in naju zblizal. Moral sem misliti na ono noč, na najine prve poljube. Občutil sem, da jo še vedno ljubim in da je nikdar ne bom nehal ljubiti. Kako sem sploh mogel priti na to misel, da jo bom zapustil? Kaj mi pomaga kariera brez ljubezni? Jaz norec! Kako mi je le moglo priti na pamet, da bi zapustil to bitje, ki ga ljubim?

Hvala bogu, še ni prepozno! Vse lahko še popravim. Samemu sebi sem prisegel, da bom Gabrielo prosil, naj mi oprostí in ji povedal, da se ne bom nikdar ločil od nje.

Stopil sem k vratom in počakal, da je prišlo dvigalo navzgor. Ustavilo se je v mojem nadstropju, a ni nihče izstopil. Ali sem se zmotil? Stopil sem k vratom dvigala in jih odprl. Tedaj se mi je zameglo pred očmi. Gabriela je zdrsnila s klopi na tla dvigala in izpod klobučka ji je kapljala kri. Pobral sem jo in jo hitro prenesel v sobo. Tedaj je iz njene krepko stisnjene desnice padel revolver.

Med obema znanstvenikoma je zavladala tišina. Dež je ponehal, zrak je postal svež in mrzel.

Antonio Becco je vstal:
»Tako Morgano, zdaj lahko veste, kaj je prava samota in lahko razumete, zakaj sem ostal samec.«

Mario Morgano mu ni odgovoril, temveč mu je samo stisnil roko. Potem je dolgo gledal za odhajajočim, ki je počasi stopal po motnem dvoredno pini, pričlanjajočih se v vetru.

SREČNA DRUŽINA

SREČNA DRUŽINA — 2 KUPON tretjega kola

Ime in priimek:

Točen naslov:

DRUGO VPRAŠANJE: Kaj je Termoband? 1. lepilo — 2. trak za zatesnitev oken in vrat — 3. toplotna steklenica. Pravilni odgovor obkrožite!

3. KOLO

Pred vami je drugi kupon tretjega kola naše nagradne igre SREČNA DRUŽINA. Shranite ga s prvim vred, da boste na koncu kola odposlali vse štiri kupone — morda vas prav tokrat čaka sreča! V tem kolu sodeluje z nami tovarna ILIRIJA, ki bo tokrat podelila glavno nagrado in še tri tolažilne. Glavna nagrada je, kot običajno, denarna: »TT« in ILIRIJA bosta izžrebani družini povrnili vse go-spodinjске izdatke za mesec december.

Vprašanja zastavlja v tem kolu tovarna ILIRIJA.

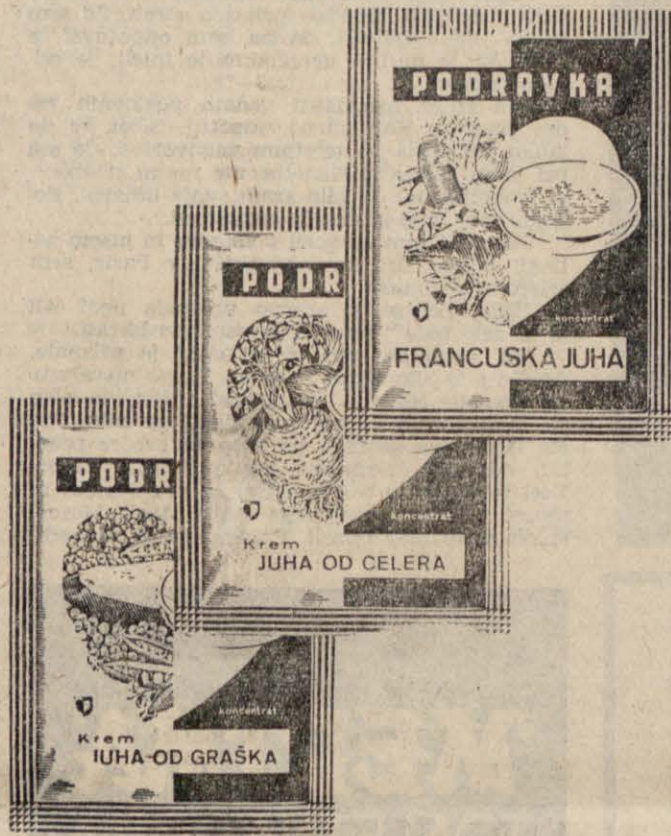
Danes zadeva vprašanje drug izdelek tovarne ILIRIJE, in sicer:

10

NOVIH JUH

KREM JUHA IZ ČEBULE
KREM JUHA IZ KROMPIRJA
KREM JUHA IZ PORA
KREM JUHA IZ ZELENE
KREM JUHA IZ GRAHA

KREM JUHA IZ GOB
SPOMLADANSKA JUHA
FRANCOSKA JUHA
LOVSKA JUHA
JUHA IZ GOVEJEGA REPA

PODRAVKA
KOPRIVNICA

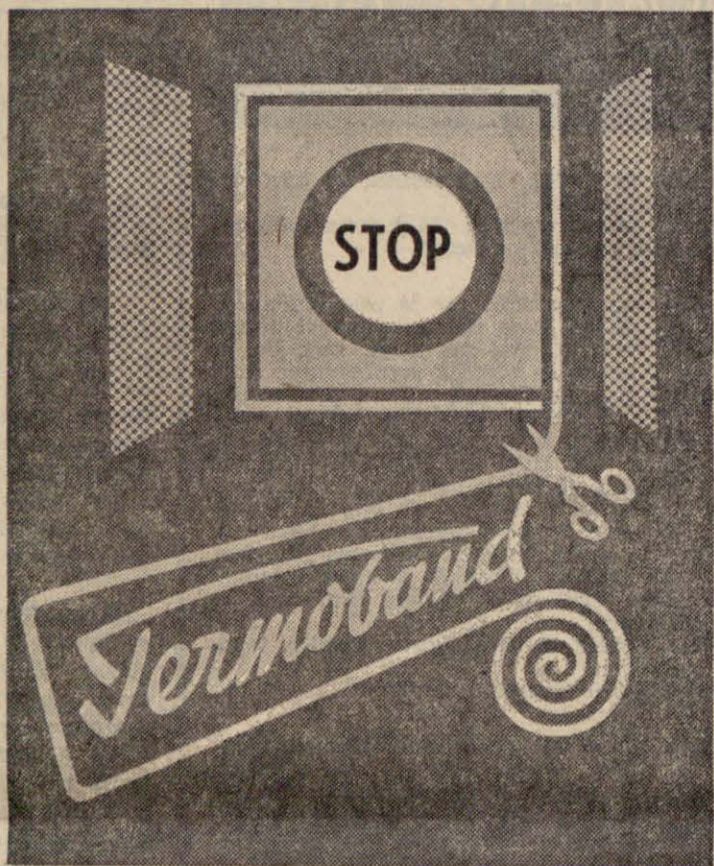
Termoband — samolepilni tesnilni trak

Vsak dan je hladnejše in to nas opominja, da je zima že pred vrati. Vprašujete se, kako najracionalneje izkoristiti kurjavo, da toplota ne bo uhajala iz stanovanja? Ali ste se kdaj skušali prepričati, kako se zapirajo vrata in okna v sobi, kjer spi vaš otrok? Večkrat se slišijo pritožbe glede novih stanovanj, češ da se okna in vrata zelo slabo zapirajo, da je v stanovanju preprih, ki je zelo škodljiv zdravju.

Vse te pritožbe bodo odpadle, če boste v trgovini kupili samolepilni tesnilni trak: **TERMOBAND**.

Uporaba termobanda je zelo preprosta. Vrata, okenske okvire ali druge podlage očistite prahu in popolnoma posušite. Zaščitni plastični trak odlepate od samolepilne penaste podloge. Potrebno dolžino odrežite in dobro pritisnite na podlogo. Ne vlažite, ne približajte, ker trak sam lepi. Ko režete, pustite pri ostalem termotratu zaščitni plastični trak nekoliko daljši, da ga boste pri naslednji uporabi lažje odlepili.

V trgovinah lahko kupite termoband v zavitku: dolžina je 4 m, širina pa 10 ali 15 mm. Termoband lahko uporabite tudi v druge namene, kot podlogo, ker prepreči drsenje, praske na po-

Varuje pred mrazom, preprihom in ropotom!

hištvu ali steklu, daje boljše stabilnost, blaži udarce in utiša zvok.

Termoband proizvaja Tovarna kemičnih izdelkov ILIRIJA — Ljubljana Vič.

KATERI TIP MATERE STE?

V današnjih časih ni lahko biti mati. Očete se skoraj vedno prezaposleni, zato se ne morejo mnogo posvečati vzgoji otrok. Naloga matere je torej toliko težja, saj se z otroki ukvarja sama, brez pomoči. Celoten problem pa otežujeta še dve dejstvi: zahtev otrok rastejo z njihovo starostjo; vloga matere je čisto stokrat v konfliktu z vlogo žene. Iz tega sledi, da je vedenje vsake matere odvisno od njenih življenjskih pogojev ter od tega, ali je srečna. Zaposlena mati pa nosi na svojih plečih že čisto pretežno breme.

INSTINKTIVNE MATERE

Instinktivni tip matere je najbolj normalen in tudi najbolj razširjen. Ženske tega tipa so v bistvu srečne in brez težav, predvsem pa brez kompleksov sprejemajo vlogo matere. Glavna skrb take matere je biti pravična do vseh članov družine, jih soditi objektivno. Tako se drži najbolj vzgojnih sistemov in vodi družino po mirnem morju, na katerem so nevihte redke. Njena inteligenca in smisel za življenje ji omogočata, da prenaša trpljenje in težave brez zagrenjenosti. Iz tega vzroka se vsi obračajo k njej, čudeži uravnovešeni in v dobrote. Ljubezno do moža se je spremenila v globoko nežnost in vedno razsvetlje njeno urejeno življenje ljubezne, nikoli dolgočasne in nikoli prezahtevne ženske.

IMPULZIVNE MATERE

Impulzivna mati je zelo podobna instinktivnemu tipu matere, le da je bolj živahna temperamenta. Vedno je aktivna, polna energije in iskrenosti, tako da ustvarja svo-

jim otrokom prijetno in dinamično življenje v družini, spontano. Takšna mati nima prave vzgojne metode, a je kljub temu skoraj vedno dober materialni in moralni svetovalec, ki pušča svojim otrokom kar največ samostojnosti in nikoli ne zatira njihovega individualizma. Kadar se žrtvuje, to ni nikoli na škodo njenega osebnega življenja, ker zna taka mati bolj kot katerikoli druga uskladiti svoje življenje z vlogo matere in žene. Zaradi vseh teh njenih zaslug jo imajo otroci radi in jo brezpogojno občudujejo.

AKTIVNA MATI

Mati tega tipa ustvarja dinamično življenje v družini, ker je stalno aktivna ter polna presenečenj in novosti. Spričo zahtev svojih otrok skuša biti najljubše in najbolj razumevala od vseh mater. Njena skrb je, pri otrocih vzbuditi zanimanje za modernno življenje, zato se trudi, da bi bili z vsem na tekočem ter jih tako vzgaja na zelo dinamičen način. Razen tega stori vse, da bi pri tem aktivno sodeloval tudi mož in s tem tudi on pripomogel pri razvoju in vzdrževanju že skoraj idealne družine.

MODERNA MATI

Novi časi so ustvarili pogoje za nastanek novega tipa matere, ki je manj klasičen, ne pa zato tudi manj razširjen. Moderna mati je nekoliko spremenila vlogo matere. Njena ljubezen, ki je zelo močna a ne tudi svojilna, jo spodbuja pri iskanju novih vzgojnih sistemov, s katerimi bi otrokom pomagala, da bi se čimprej aktivno vključili v moderno življenje. Predvsem jim hoče moralno in duhovno pomagati s tem.

Mat s svojim primerom kaže pot do konstruktivnih idealov. Ker je vedno na tekočem z vsem dogajanjem v svetu, je prepričana, da je najpopolnejša vodnica pri formiranju osebnosti svojih otrok. Popolna intelektualna usklajenost med materjo in otroki se kasneje spremeni v intimno zaupnost in enakost idealov. Če mož ni dovolj sposoben, da bi ji pri takem načinu vzgoje pomagal, kljub temu deluje čisto sama.

NEURAVNOVESENA MATI

Mati tega tipa je polna problemov, globokih kompleksov in strašnih dilem. Čeprav čuti do svojih otrok mnogo ljubezni, ji ne uspe biti prava mati. V glavnem sodijo v te skupine ženske, ki so jih mladostna razočaranja globoko ranila in zagrenila. Prav zato tudi upajo, da bodo imele otroke, ker hočejo ob njih zadostiti svoji potrebi po ljubezni. Toda ko se otroci rodijo, se začne njihovi značaj razvijati v skladu z njihovimi čustvi. Avtoritativna mati bo v tem primeru postala vedno tiranska, ki bo vzgojo postavila na stroga načela in moralne dolžnosti. Otroci se bodo začeli dušiti v svoji pravi naravi in bodo postajali uporni, agresivni in neurejeni, če ne bodo imeli dovolj trdnega značaja in samostojnosti.

Uporna mati, ki odklanja materinsko vlogo, ne da bi se tega zavedala, projicira svoje duševne depresije na svojih otrocih in je torej naravnost škodljiva za njihovo vzgojo.

Nekateri drugi tipi mater postanejo za otroke pravo breme, ker ljubijo otroke le zaradi sebe in ne zaradi njih samih ter gledajo nanje torej kot na svojo lastnino.

Drugi težak tip matere predstavlja ženska, ki v svoji mladosti ni bila srečna. Zato je zdaj v bistvu mile narave, vedno zaskrbljena, žrtve absurdne ljubosumnosti in s težnjo po odpovedi, s katero misli, da se mora kaznovati.

Ambiciozni materi je dala njena vloga tako popoln občutek moči, da zahteva za svoje otroke briljantno bodočnost. Na nesrečo jo življenje često prisili, da se odpoveduje svojim sanjam po veličini in tedaj krivi za svoje neuspehe moža. Tako poglablja odkaknost položaja od stvarnosti.

Popustljiva mati žrtvuje vse, da bi zadostila potrebam in muham svojih otrok, samo da ne bi izgubila njihove ljubezni. To njeno obnašanje ima korenine v njenih nesrečnih izkušnjah v mladosti. Drug tip slabe matere predstavljajo nerazvite in nemirne ženske, brez notranje harmonije, ki prehajajo od pretirane materinske nežnosti v enem trenutku do nekontrolirane strogosti in drugem. S takšnim vedenjem dajejo otrokom zelo nevaren občutek negotovosti, ki ga moramo obojati predvsem, če upoštevamo, da ima vsak otrok osnovne potrebe po zaupanju, varnosti, zanesljivosti in vedrini.

Mati »dekletec« z veseljem sprejema pozitivne in ugodne aspekte materinske vloge, vendar pa jo zgrabi panika ob misli na odgovornosti, ki jo čakajo. To ima potem katastrofalne posledice, ko otroci niso več majhni. Zaključimo lahko, da najdemo materinski čut pri vsaki ženski, da pa se ta razvija v skladu z mladostnimi izkušnjami in značajem vsake matere, tako da lahko dobi precej različne oblike.

B. J.

SNEŽEN, SNEŽEN, SNEŽEN, SNEŽEN

V hribih in na soncu, pa tudi v mestu, kjer ga megla in tovarniški dim prekmalu obarvata s sivino in prekrijeta njegovo zmagoslavno čistost in bleščavo iskrovost. Le ob sončnih opoldnevih se sneg od daleč smeje z gora in nas vabi.

Vsi se že mrzlično pripravljamo na zimsko sezono, na tisto vsakdanjo, ko se zavijamo v volnene šale in drgnemo prezeble nosove na poti v službo ali v šolo ter zmerjamo mrzaz in zimo; pa na tisto sezono, ki jo bomo preživeli na soncu, snegu kje visoko v gorah in nabirali moči za finiš do pomladi.

Zimska moda odpira letos sto novih pist in jih označuje s tisočeriimi razobarvnimi zastavicami. Zmagoslavje vladajo v barvah in oblikah, značilnih smeja, življenja, mladosti.

Vse je v živahnih, svetlih

barvah: od usnja, preko anaraka do volne in jerseyja. In v geometriji: črte, postavljene vertikalno in horizontalno, krivulje, kvadrati in krogi. Igra barv in tehnik, sonca in idej.

In seveda bela barva, ki dominira tudi na tekmovalnih pistah. Prejšnji terek smo jo videli na manekenski pisti, ko smo prišli na čaj ob petih v klubske prostore kavarnе »Slon«. Modna hiša je prikazala precej zanimivih modelov za zimo, izmed katerih je vzbudil precejšnjo pozornost usnjen bel tricetrinski jopič iz strižene ovčke na notranji strani. S tem svojim modelom, ki je zelo solidno izdelan in lepo krojen, se šmartenška tovarna krznenih izdelkov lahko postavlja na domačem in tujem trgu. Močno bi si seveda želeli, da bi se predvsem na domačem!

Paula

IMATE RADI FRANCOSKO SOLATO?

Potrebujete: pet srednje velikih krompirjev in 4 velike rdeče korene. Krompir in korenje zrežete na majhne kocke in jih v slani vodi skuhate. Trdo skuhanje tudi dve jajci, kupite si za 50 din gorčice, srednje veliko kislo kumarico in če imate radi, malo tubo majoneze. Trdo

kuhano jajce sesekljajte, prav tako tudi kumarico. Nato zmešate ohlajen krompir in korenček, sesekljane kumarice in jajca, dcl olja, gorčico in po okusu majonezo. Vso zmes dobro premešajte in dajte na mizo. Lahko priložite tudi grah.

B. B., Ljubljana

HLADILNIKI

- S POSEBNO OJAČENIM STROJEM PRIMERNIM ZA ELEKTRICNO NAPETOST V JUGOSLAVIJI
- S PETLETNO GARANCIJO ZA TRAJNOST STROJA

- S TOVARNISKIM SERVISOM V ZAGREBU IN SERVISI V BEOGRADU, LJUBLJANI, SARAJEVU, SPLITU, SKOPJU IN RIJEKI
- VPLAČILO Z DEVIZNIM NAKAZILOM V NEMCIJO NA DEUTSCHE BANK A. G., FILIALA STUTTGART, V KORISTI FIRME ROBERT BOSCH GmbH, STUTTGART

PRALNI STROJI

NAJSODOBNEJŠE OBLIKE POLAVTOMATI POPOLNI AVTOMATI ENOLETNA GARANCIJA

— ZAHTEVAJTE CENE IN PONUDBE PRI

avtotehna

LJUBLJANA TITOVA 25 BEOGRAD GOLSVORTIJEVA 23 ZAGREB PETRINSKA 51

elegantni udobni Čevlji Leda

Kadar mi zmanjka ben- cina, smeraj naredim tako!

Brez besed

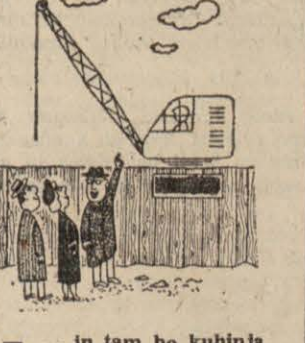
Oh, ah, oprostite!

Mnogo zabave!

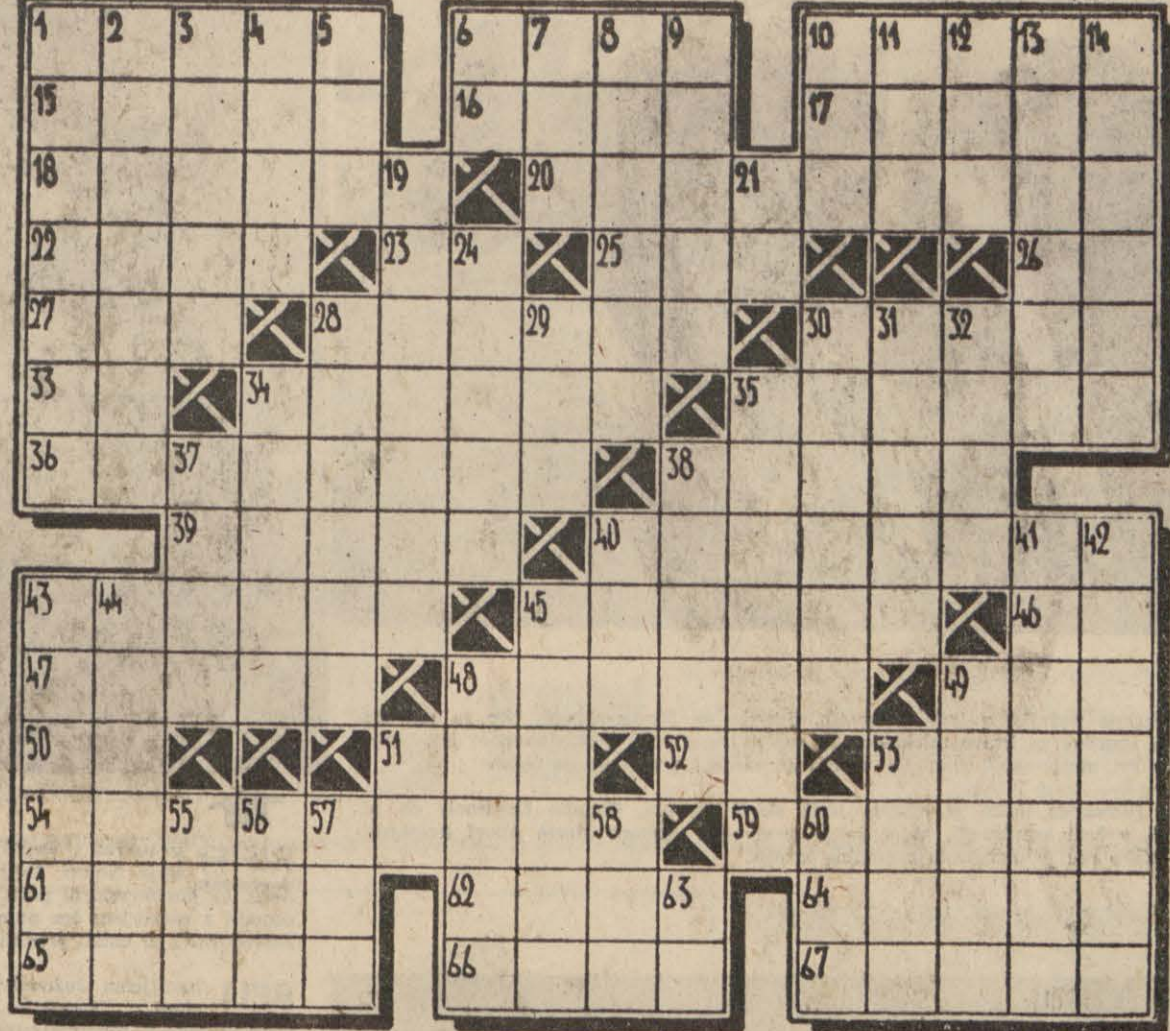
Ali pri vas stanuje to- variš Projendriketelecka- jatriburtinus?

... in tam bo kuhinja, malo na levo pa kopalnica!

TEDENIK
TT

Izdaje in tiska časopisno podjetje «Delo» v Ljubljani - Odgovorni urednik Zoran Jerin - Uredništvo: Ljubljana, Tomičeva 3/II, p. p. 150/III, tel. 23-522 do 23-526 - Pro- dejni oddelek: Ljubljana, Titova 1, tel. 20-463 - Naročnina: celotna 3600 din, polletna 1800 din, četrt- letna 900 din, mesečna 300 din. Za inozemstvo plačana v Jugoslaviji - letna 6.000 din, mesečna 500 din; plačana v tujini: v USA dolarjih 6,4 dolarja, v britanskih funtih 2 funta 3 šillinge, v zahodnonemških markah 26 mark, v švedskih kronah 33,5 krome, v italijanskih lireh 4.000 lir - Oglasni oddelek: Ljubljana, Titova 1, tel.: 21-896, štev. žiro ra- čuna NB 501-1-167 - Rokopisov ne vračamo.

VODORAVNO:

1. tekmovalce pri znani sinjski viteški igri, 6. znamenita itali- janska družina iz Ferrare, 10. lo- ščilo, lak, 15. vrsta kobilice, 16.

MERIMA TOALETNA MILA

zlitina, iz katere so uliti zvonovi, 17. tuje žensko ime, 18. nastala stvar, 20. sodobni slovenski simfo- nični skladatelj («Slovenska plesna burleska», Matija), 22. ime ene pr- vih filmskih igralk Nielsen, 23. za- četnici pomembnega francoskega otoka v Oceaniji, 25. naplčilo, na- dav, 26. predlog v dveh oblikah, 27. japonski državnik, eden od za- četnikov japonske imperialistične ekspanzije (Hirobumi, 1841-1909), 28. nemški vojskovodja in vojaški teoretik iz 19. stoletja, 30. glavno mesto švicarskega kantona Aargau, 33. avtomobilska oznaka Reke, 34. popularni francoski filmski igralec junaskih vlog (Jean), 35. že umrla nemški filmski igralec starejše ge- neracije (Hans), 36. filozof, ki zbi-

MERIMA TOALETNA MILA

ra nauke po svojem okusu, 38. te- banski kralj iz grške mitologije, 39. najsvetlejša zvezda v Skorpijonu, 40. znamenka priljubljenega vzhodnonem- skega fotoaparata, 43. pregrešek, kaznivno dejanje, 45. bronast lesk,

brončena barva, 46. nemški pred- log, 47. vrsta belega namiznega vi- na, 48. pomaranča, 49. kratica ne- varnega eksploziva, 50. osebni zmi- mek, 51. ognjenik na filipinskem otoku Mindano, 52. kemični znak za američki, 53. prvotni prebivalec Nove Zelandije, 54. prevodnik elek- trice v elektrolitu, 59. časopisni oglas, objava, 61. nekdajni pravni poklic, 62. ameriška farma s razvi- to kiviorejo, 64. šalj od obutve, 65. gibalo, vodilo, duša česa, 66. starogrški didaktični pesnik, 67. predsednik avstrijske republike (Franz).

NAVPIČNO:

1. znani ameriški filmski igra- lec in pesalec (Fred), 2. sloven- ski romantično realistični pisatelj («Popotovanje od Litije do Čatežas, Fran, 1831-1887), 3. ena od park v rimski mitologiji, 4. glavno me- sto Gane, 5. otok v Jadranskem morju, na katerem je bilo med voj- no koncentracijsko taborišče, 6. za- četnici priimka in imena švicarske- ga skladatelja židovskega rodu, ki je imel največ uspeha v Ameriki, 7. južni Slovan, 8. prsni koš, oprs- je, 9. drugo največje finsko jezero, 10. poljski naziv za »gospodas«, 11. ljubkovalno moško ime, 12. urin, 13. delavec pri utrjevanju cest, 14. veliko pristaniško mesto na dan- skem otoku Jyllandu, 19. vrsta mi- nerala, čisti kalcijev ginec, 21.

avtomobilska oznaka Valjeva, 24. francoski filmski režiser («Zlodeje- va lepota René), 28. vrsta opice, morska mačka, 29. trd les indijske- ga hrasta, 30. ime srbskega pesni- ka Santica, 31. smešnost, norost, 32. italijanski renesančni slikar (Guido), 34. osnovna besedna alkoho- la, 35. ureditev, priredba, 37. fran- coski skladatelj, predhodnik impre- sionizma (Edouard, 1823-1892), 38. znak kraljevega dostojanstva, 40. besedica, ki v sestavljenkah pome- ni setare, 41. grad v severni Italiji, kjer se je leta 1077 nemški cesar Henrik IV. poklonil papežu, 42. vra- nični prisad, 43. področje, gospo- stvo, 44. zaključek, sklepne besede, 45. slovenski arheolog, ki je odkril Potokočo zijalko v Olševi (Srečko), 48. naslonjalo, 49. čreslovina, 51. površinska mera, 53. geslo, izrek, 55. figura pri četvorki, 56. tatarski

MERIMA TOALETNA MILA

poglar, 57. oblika rastlinskega stebila, 58. ime ruske balerine Pav- love, 60. afriška ptica, 63. različna soglasnika.

BERITE PO KOSILU

Dva črnca se pogovarjata: »Slišim, da tvoj sin dela neumno- sti, Jeremias.« »Res je,« zavzdihne stari mož. »Fant je bil še od nekaj bela ovca v družini...«

George Jelinek je bil pravkar iz- voljen v parlament države Kansas. Med volilnim bojem je razdelil le- take, na katerih je objubljal: »Za vas hočem delati.«

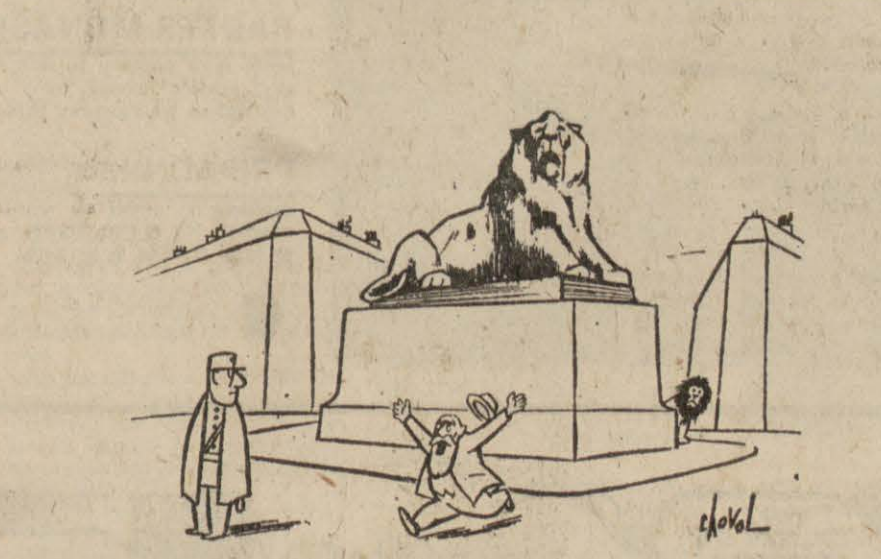
Novi poslanec je kasneje pripove- doval: »Neki farmar mi je pisal,

da je glasoval zame, zdaj pa potre- buje pomoč, da bo popravil lu- cerno. Opravi sem to. V prihodnje bom le moral malo bolj paziti na besede.«

Tine in Tone gresta na umetni- ško razstavo. Ustavita se pred ab- straktno sliko Zena v kopeli in dol- go opazujeta.

»Kaj praviš k temu, Tone?« »Hm, ne vem. Imam čisto drugače v spominu!«

PUSTOLOVŠČINE CISCA KIDA

Pozor, lev!

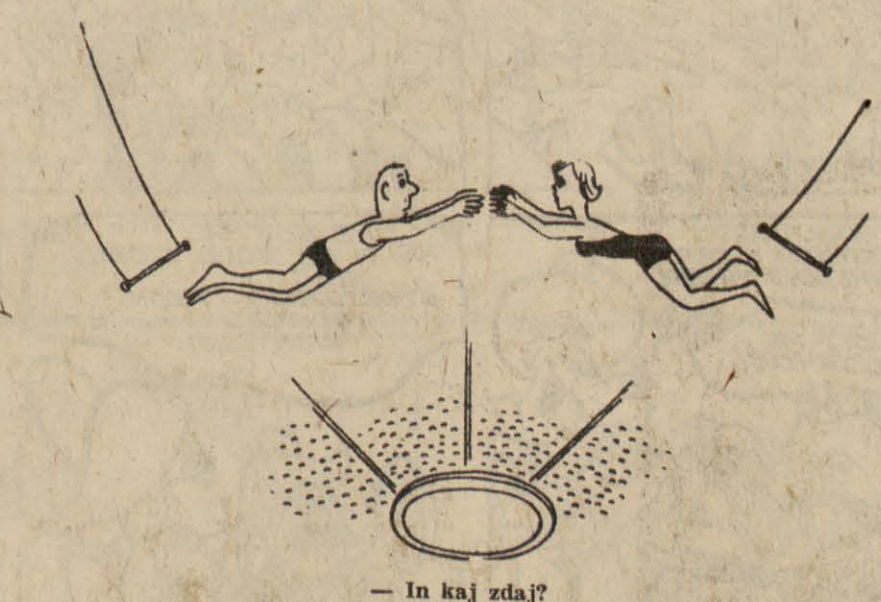
Brez besed

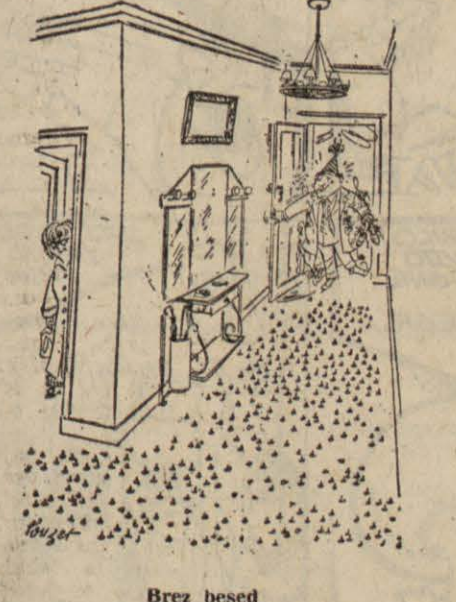
Brez besed

Ali si se zelo prestrašil, Emil?

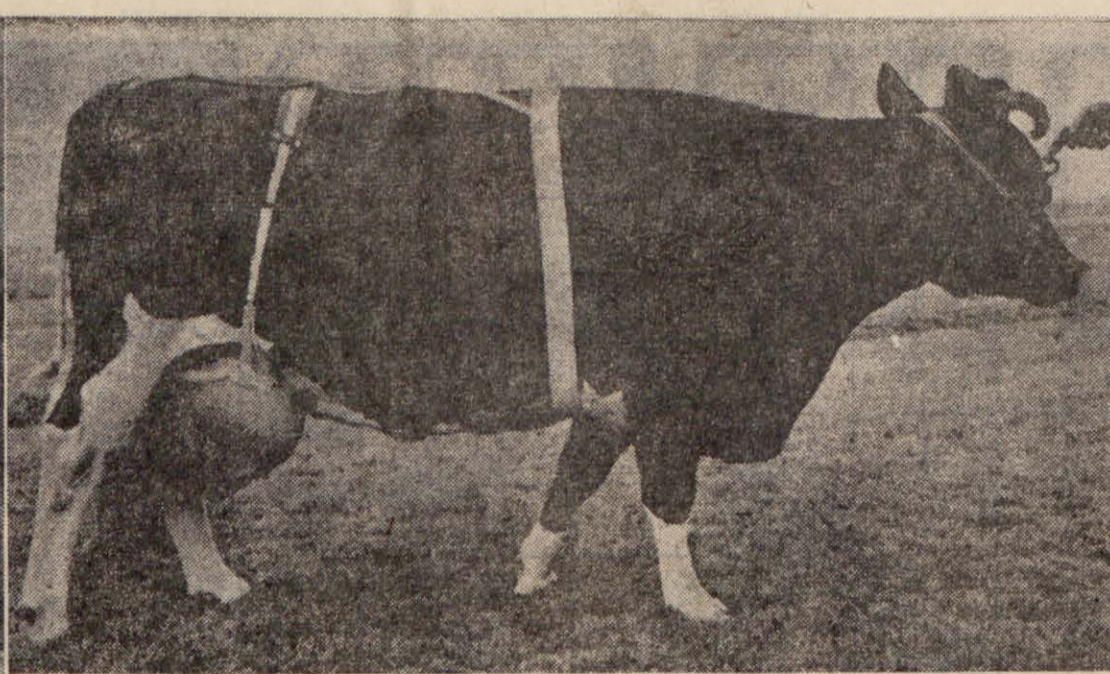
In kaj zdaj?

Brez besed

Nisem žalosten, jaz moram biti tak!

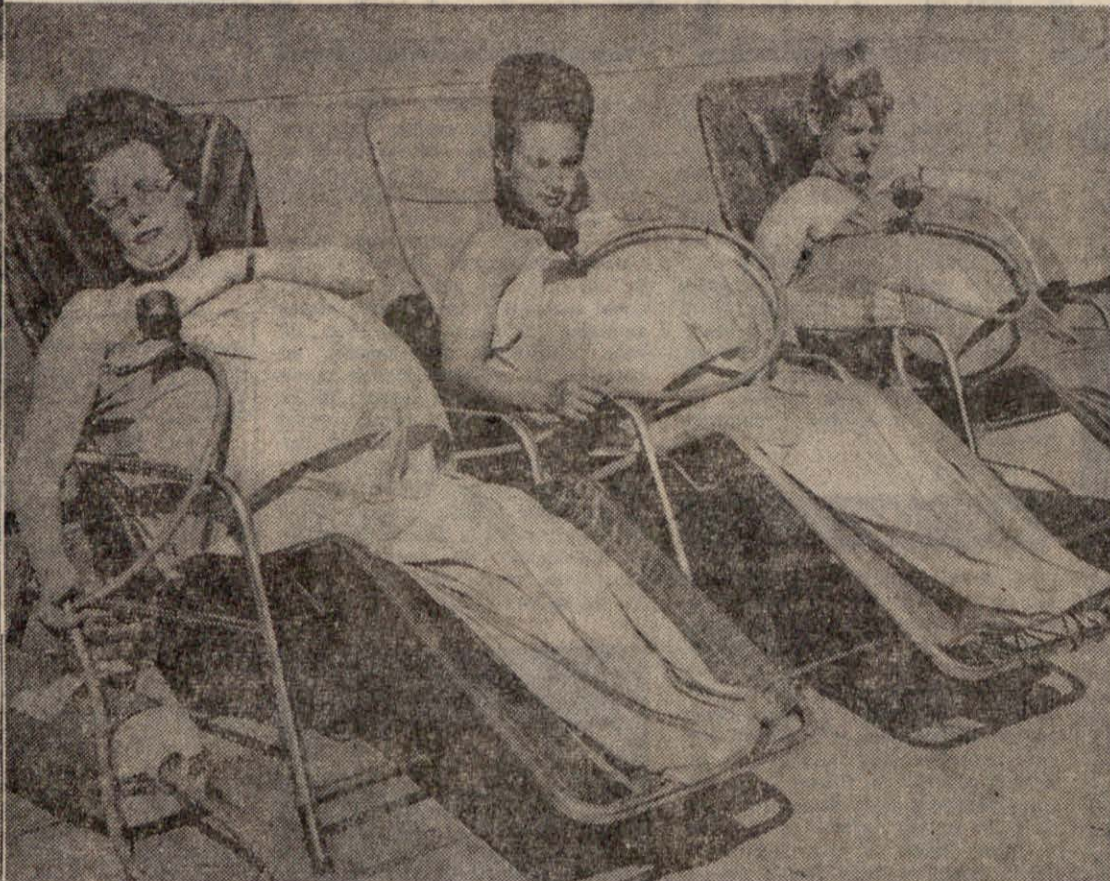
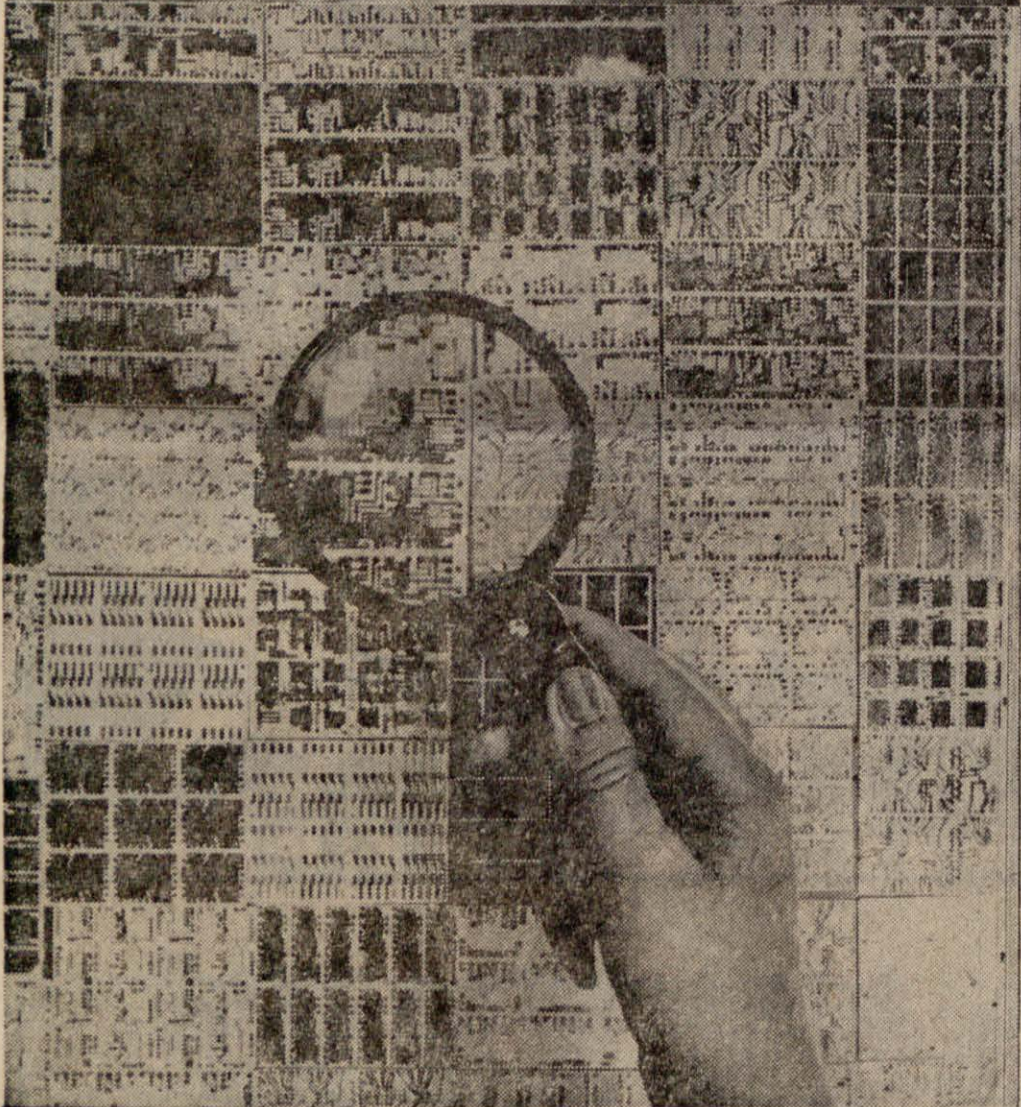

ZA KRAVE izdelujejo nedrčke v treh velikostih. Seveda na Nizozemskem. Gre za povsem novo »perilo« za krave mlekarice, ki zaščiti vime pred poškodbami in tako daje krava precej več mleka. Pri molži samo spušča mrežo iz najlona, jermenje pa ostane.

NEKAJ sto metrov filmskega traku je moralo steči skozi kamere. Claudia Cardinale pa je bila ves čas v črni kombinizi, ki se jo je smel njen partner Mario Adorf dotakniti samo vsak ponedeljek. Tako mu je ukazovala smemalna knjiga.

RIFI je tokrat v Bejrutu. V libanonski prestolnici ga snemajo Nemci. Bolj kot vsebina pa so zanimivi kaskaderji, ki jim menda ni para. Parižan Patric Bernard se je takole zapodil z motorjem čez pomol naravnost v Sredozemsko morje. Zasedovalci so ostali praznih rok.

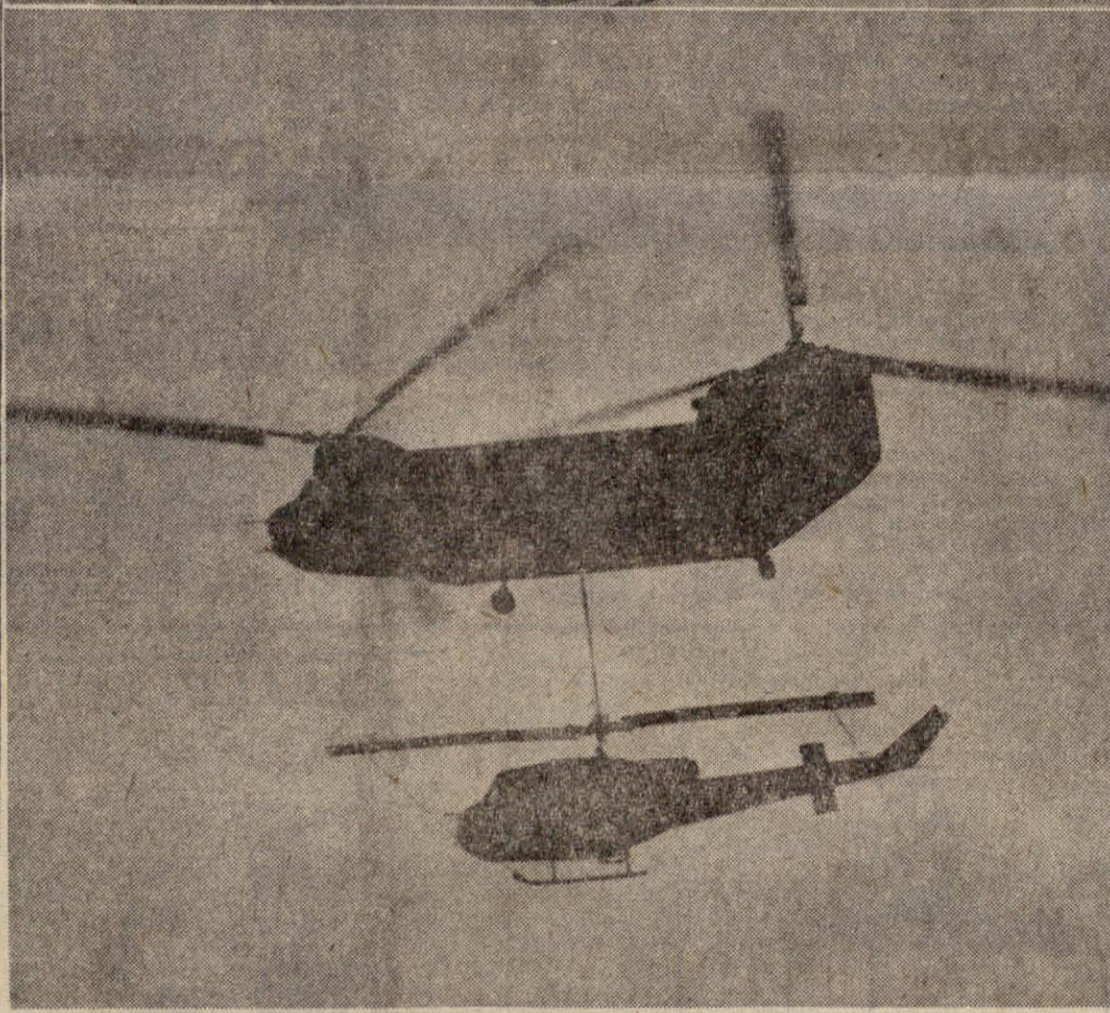
BELI naseljenci Južnoafriške republike potrebujejo genijev, sicer... Nosečnice so fotografirali na terasi univerzitetne klinike v Johannesburgu. Vtaknejo jih v poseben gumijast zvonček, ki je zvezan s sesalno za prah podobnim strojem. Tista, ki želi, da bo njen otrok genij, mora vsak dan za dve uri pod zvok. Gre za napravo, ki sesa zrak in zvok nad trebuhom in se tako trebušna stena bolj izboči. Ginekolog, ki je napravo izumil, namreč trdi, da posteljici in zarodku kronično primanjkuje kisika, kar zavira razvoj. Tako da umetno izboči trebušno steno, želi povečati krvni obtok v posteljici in zarodku dati več kisika. Profesor Heyns: »Dva od petih otrok, ki smo jih bili pred rojstvom takole negovali, imata možnost, da postaneja genija.«

RAINIER MONAŠKI in družina so prišli na otvoritev judo šole. Pravijo, da je bil princ tako pozoren je zato, ker je sedanjí direktor šole Lukomsky, nosilec črnega pasu, nekdanji vladarjev osebni stražnik. Čez sedem let vse prav pride!

PRIPADNIKI Vietkonga so ranili ameriški helikopter, ki je moral zasilno pristati. Šele po končanem spopadu je prišel po »ranjenca« mnogo večji helikopter in ga odnesel. Na koncu koncev pa je večji helikopter še laže zadeti in tako tolažba le začasná.

VČASIH so spretno dekliške roke vezle čipke, danes sestavljajo elektronska vezja. Fotografija je iz neke sovjetske tovarne elektronskih naprav in priča, da je plesti »čipke« modernega sveta veliko težje, in da so žice tako tanke, da se zdi preja naših habič debela kakor vrv.

MIKI MUSTER

